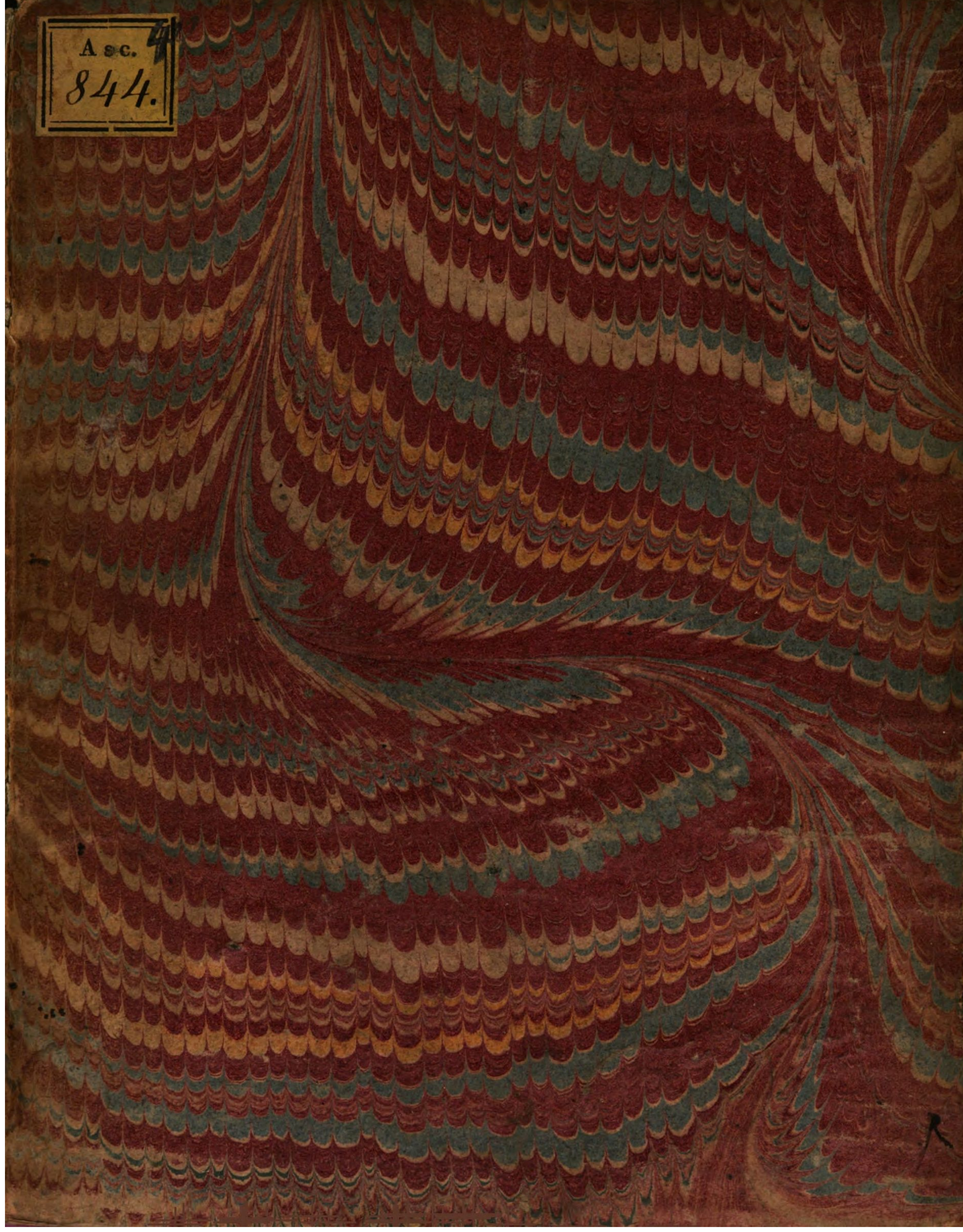

A s c.
844.

4° Afc.
844

TUBA PACIS

Ad Conventum Moracensem ord. Em. S. B. Augustini.

A D

Universas Dissidentes in Occidente Ecclesias

SEU

DISCURSUS THEOLOGICUS

DE

UNIONE ECCLESIA-

RUM ROMANÆ & PROTE-

STANTIUM,

Necnon

Amica Compositione Controversiarum Fidei

Inter hosce Coetus,

In DEI O. M. quàm maximam Gloriam, Universæ

JESU CHRISTI Ecclesiæ bono exhibitus

Per MATTHÆUM PRÆTORIUM,

Memelâ-Prussum.

COLONIÆ

Apud JOANNEM PAULI, 1685.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

PROPHASIS

Universos in Ecclesia CHRISTI ad Pacem rejecta dissensione animans.

Itis solliciti servare Unitatem Spiritus in Vinculo pacis. a.

a Ephes. 4. 3.

Sicut enim corpus unum est: & membra habet multa, omnia autem membra corporis sunt, ita & Christus. Etenim in Uno Spiritu omnes nos in unum baptizati sumus. b.

b 1. Cor. 12.

Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam quidem Prophetas; alios vero Evangelistas, alios autem Pastores ac Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii in aedificationem Corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filij DEI, in Virum perfectum, in mensuram aetatis, plenitudinis Christi: c. (Unus panis, unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane participamus) d.

12.

c Ephes. 4.

11.

d 1. Cor. 10.

1.

Quoniam DEUS lux est, & tenebrae in eo non sunt ullae e.

e 1. Johann.

1. 5.

Si autem in luce ambulamus, sicut ipse est in luce; societatem habemus ad invicem, & sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato. f.

f 1. Joh. 1. 7.

In hoc cognoscent omnes, quia Discipuli DEI estis, si dilectionem habueritis ad invicem. g.

g Joh. 13.

35.

Obsecro Vos, fratres, per nomen Domini nostri JESU Christi, ut id ipsam dicatis omnes, & non sint in Vobis Schismata^h, Dissensiones & sectae quoniam qui talia faciunt, regnum DEI non consequentur. i semetipsos, animales, spiritum non habentes. k.

h. 1. Cor. 1.

10.

i Gal. 5. 21.

k Jud. Ep. v.

19.

Si qua consolatio in Christo, si quod solatium Veritatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis: implete gaudium in vobis ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, Unanimes, id ipsum sentientes. l.

l Phil. 2. 1.

PROPHASIS.

m 1. Cor. 10.

Prov. 12. 20.

Rom. 14. 19.

Sitis autem perfecti in eodem Sensu, & in eadem sententia. m.
Denique Qui Pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium.
Itaque quæ Pacis sunt sectemur & quæ edificationis sunt in in-
vicem custodiamus.

S. Augustinus lib. 3. de Baptismo contra Do-
natum cap. 16. tom. 7. p. 74. A.

Non habent Dei charitatem, qui Ecclesiæ non diligunt Unitatem.
Foris ab Ecclesiâ constitutus & separatus à compage Unitatis, & Vin-
culo Charitatis æterno supplicio punieris, etiamsi pro Christi Nomine
vivus incenderis, ait idem Ep. 204. ad Donat. T. 2. p. 317. A.

Sanguinem effundere potest, coronam accipere non potest. Idem
serm. de Gestis cum Eremitis T. 7. p. 249. B.

Schisma.

Immane Crimen. Aug. lib. 1. con. Litt. Petil. cap. 21. tom. 7. p. 92.
Immane Sacrilegium. Id. ibidem c. 22. quod omne scelus supergre-
ditur. Ib. c. 7. p. 35.

Crimen atrocissimum divisionis. Ibid. lib. 3. c. 52. p. 104.

Temeraria atque Sacrilega diremptio. Id. Epist. 164. ad Erem.
tom. 2. p. 284.

Sub isto Universo ad partem quamlibet quisquis separat homi-
nem, ille Diaboli filius, & homicida convincitur. Id. lib. 2. con. Lit-
ter. Petilian. c. 13. p. 96. C.

Chromatius in cap. 5. Matth. Conc. 1. Biblio-
thec. SS. Patrum tom. 4. p. 837.

Joan. 14.

Psal. 84.

Ephes. 4.

Beati Pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Pacifici sunt, qui
à dissensionis & discordiæ scandalo separati, dilectionem charitatis
fraternæ, & pacem Ecclesiæ sub Catholicæ fidei Unitate custodiunt,
quam pacem tuendam discipulis suis Dominus in Evangelio peculia-
riter commendat, dicendo: Pacem meam do vobis, Pacem relin-
quo vobis. Quam pacem Dominum Ecclesiæ suæ daturum David
ante testatus est, dicens: Audiam quid loquatur in me Dominus
DEUS, quoniam loquetur Pacem in plebem suam, & super San-
ctos suos, & in eos qui convertuntur ad ipsum. De qua pace
custodienda & Apostolus commonet, dicens: In omnibus servantes
Unitatem Spiritus cum Vinculo pacis, & iterum: Pax Dei quæ
supe-

PROPHASIS.

superat omnem intellectum, custodiat corda vestra, & corpora vestra à malo. *Nihil enim tam necessarium servis DEI, tam salutare Ecclesie, quam charitatem servare, quàm pacem diligere, sine qua Deum videre non posse ad Hebræos docet Apostolus dicendo: Ante omnia diligite pacem: Sine qua nullus nostrum Deum videre poterit. Unde omni studio ac devotione Pacem Ecclesie servare nos convenit, & eos, qui à pace dissentiunt, ad Ecclesie charitatem (quantum in nobis est) pacis, ab fidei studio revocare, exemplo Prophetæ, qui ait: Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus, cum loquebar illis, impugnabant me gratis. Merito & in Evangelio in exultatione Angelorum nativitatem Domini annunciantium hæc Vox sancta repetitur: Gloria in altissimis DEO, & pax hominibus in terra bonæ Voluntatis: De qua pace & David retulit: Pax (inquit) multa est diligentibus te, & non est illis scandalum: & ponam in multa pace filios tuos; & in æquitate ædificaberis. Si enim ad hoc Filius DEI carnem suscipere & pati dignatus est, ut pacificaret nos DEO per sanguinem crucis sue, utique secundum quod Apostolus retulit, per omnia pacifici esse debemus, ut verè ipsum DEUM pacis in nobis habere mereamur: hoc enim scriptum est: Factus est in pace locus ejus, & habitatio ejus in Sion. Et sic verè non solum Filij DEI erimus, sed & hæredes DEI, cohæredes autem Christi. Hoc enim Apostolos retulit: Si Filij (inquit) Dei, & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.*

Illustrissimi Domini Valenbourgici Lib. I.

de Unit. Eccl. c. 10.

Propheta David, descripturus Regnum Christi breviter dixit: Factus est in pace locus ejus. Nam cum Ecclesia Christi ex hominibus pacificis esse constituenda, in nativitate Salvatoris pacifici pax annunciat. Pax hominibus bonæ voluntatis. Et quia in pace repetitur Unitas; in Unitate Soliditas; Prædicit Auctor Ecclesia, seam in Petra ædificaturum; quæ Una existens, uni Christo jungetur. Fiet Unum Ovile, & Unus Pastor.

D. Christianus Drejerus in Præfatione Orationis p. 10. de Syneretismo.

Inter contentiones & dissidia, quibus nunc quatitur Ecclesia, quid

PROPHASIS.

quid prius & antiquius sincerus Ecclesiae Doctor habeat, quam ut de Unitate reducenda laboret? Quid prius Princeps magis foveat, & promoveat, quam quod hunc operam quandam conferre possit; Civilem Rempubl. hostilibus armis aliquandiu concussam, ad pacem & tranquillitatem reducere, quantum bonum est? at multò majus & divinius Opus est Ecclesiae dissensionibus obviam ire; & pristinam ipsi, quantum fieri potest, restituere Unitatem. Ad hoc sinceri Ecclesiae Doctores consilium quidem invenire & suppeditare possunt; at rem perficere non nisi piorum Principum est, qui auctoritate sua id fovere & promovere possunt, quod Ecclesiae Antistites ex Scripturis & antiquis Patribus in medium consuluerunt. Experientia comprobatum est, nunquam Ecclesiam dissensionibus agitatam potuisse ad Unitatem redire, sine Principum opera & auctoritate.

Joann. Calvinus lib. 4. Institutionum

cap. 1. §. 10.

Dissensionem ab Ecclesia, DEI & Christi abnegationem esse; quo magis à tam scelerato dissidio cavendum est, quia dum veritatis DEI ruinam, quantum in nobis est, molimur, digni sumus ad quos contendos toto irae suae impetu fulminet. Nec ullum atrocius crimen fingi potest, quam Sacrilegâ perfidiâ violare conjugium quod nobiscum Unigenitus DEI Filius contrahere dignatus est.

AD
INNOCENTIUM XI.

Pontificem Maximum.

Quantis Paternum *Sanctitatis* Tuae Pectus
flagret desideriis, Universalis in CHRI-
STI Ecclesia Pacis, Concordiae, Unitatis-
que conciliandae, spectat non sine ingenti
admiratione Universus Christianus Or-
bis. Quando universorum equidem,
tum verò præcipuè Trium, Amplissimi
Christianorum Imperii, Nobilissimi Po-
loniarum Regni, nec non Inclytæ Reipublicæ Venetiarum; Po-
pulorum, triplicem colligationis ac foederis funiculum, qui dif-
ficile rumpatur, summa sollicitudine promoves, & non stimulos
duntaxat addis, verum & sacro Nervum ingentem bella contra
conjuratum, communemque Christiani Nominis hostem non
contractâ impugnum: sed expansâ in bonæ causæ pugnam, be-
nefica Munificentiae manu, expendis & elargiris. O beatam
Ecclesiam, *Beatissime Pater*, Te INNOCENTIO innocenter
ejusdem gubernacula moderante! O fortunatam sedem Petri!
quæ talem nacta Successorem, ut non minùs Tu per illam, quam
ipsa per Te illustrissimis radiis orbi resplendeat universo. Trahit
me proinde haud sanè invitum Tua innocentia morum, Religio-
nis Majestas, Dignitatis Celsitudo, sublimitas virtutum tanto
Antistite dignarum, indefessum planèque Paternum communis
Boni studium; ut hoc exile tenuitatis meæ opusculum; altissimo
Tuo Ecclesiaeque subjiciam judicio, meque unâ Tuis sanctissi-
mis humillima veneratione affundam pedibus. Venio ad Te
Regione ac Patria Memela-Prussus, religione Augustanæ Con-
fessionis addictus, animo cum SS. Ecclesiae Patribus ac Conciliis
sentiens, Catholicus; Officio in Ducali Prussia Serenissimi Ele-
ctoris Principis Brandenburgici Domini mei Clementissimi Pa-
rochus Nibbudzi, novo Historiographi ac Secretarii recens titu-
lo à Serenissimo Poloniarum Rege gratiosè auctus. Venio, in-
quam, ad Te novum novi Testamenti Nostriq; Sæculi Noëmum,
Arcæ nimirum Christi Ecclesiae Rectorem, *ramum Virentis Olivæ*,
id est Pacis Symbolum ore & corde præferens; quia ex ultimis
poenæ

a. In facultate Theologica Regiomontana Doctores Theol. præcipui Christianus Drejerus, Melchior Zeidlerus, Samuel Wernerus, Joan. Philippus Pfeifferus, & cæteri.
b. In literis ad Orient. Eccles. op. Baron.

pæne Zonæ frigidaë subjectis oris haud frigido, quin ardentissimo affectu, Pacem, Concordiam, Unitatemque dissidentium in Occidente Ecclesiarum moderato pectore volvens, atque ad illammet unanimi voto ineundam, velut dato receptui signo, post tot in Religionis negotio bellorum moles & molimina, *Tuba Pacis* evocans universos. In eam enim non vano omine spem venio, fore, ut Te, Sanctissime Pater, Auctore, Te Promotore, Te Arbitro, Pax in Occidente auspiciatò, exoriat, sanciat, firmetur. Te etenim *Primum inter omnes Episcopos, Primum atque longè maximum inter magnos Patriarchas, atque ob hanc Dignitatem Patriarchalem, Pontificem maximum, Episcopum Episcoporum*, ingenuè confitentur & venerantur: *Tibi Sanctitatis, eruditionisque privilegio, vel ex propriâ universalis Ecclesiæ dispositione, curam, directionemque omnium Ecclesiarum commissam; Tibi Primatum Ordinis, Tibi jus in omnes Occidentales Ecclesias antiquitus competere*, Una mecum moderatiores præcipuè in Ducali Prussia Theologi, liberè agnoscunt & subscribunt. ^a Non dubitamus eam tibi inesse mentem, quæ olim gloriosæ memoriæ Liberio ejusdem Romanæ Sedis Pontifici, qui *bonum Pacis & concordie Ecclesiarum*, ob quod plurima agere & pati gloriosum sibi ac plane Romanum ducebat, *ipsi Martyrio censuit præponendum*. ^b Si quando nunc certè spes affulget longè maxima, diu exoptatæ hujus Ecclesiarum Pacificationis atque Unionis, cum plurimorum ex nostris animi, cæquâ in Te feruntur propensione, amplissima Ecclesiæ bona atque incrementa Te Duce, Te Auspice eventura pollicentur. Tanta quippe apud universos Reges Principesque Romanæ, æquè ac Protestantium Ecclesiæ polles Auctoritate: ut Tuis Consiliis Pacis, haud difficulter acquiescere posse credamus universos. Cælum proinde ardentissimis indies pulsamus suspiriis ac votis: Servet Te *Sanctissime Pater*, Deus ter Optimus, ter Maximus universarum Occidentalium Ecclesiarum bono atque emolumento, Sanum, Vegetum incolumem quàm diutissimè, tam fortunatissimè.

humillima veneratione Cultor

M. P.

AD

A D

LEOPOLDUM I.

Imperatorem Augustissimum.

I quando mortalium cujuspian menti, profundè inhæsit dubium ; Pietatem ac Religionem haud esse Imperiorum, Regnorumque basim ac firmamentum ; Tu exemplô vitæque Tuâ omnem sustulisti rationem dubitandi, *Augustissime Imperator.* Tanta enim est tamque Augusta Tuæ Pietatis Majestas, ut in Te Germano Sole ipsam pietatem Imperii Romani Solium occupasse, firmæque possessione stabilivisse videatur. Haufisti nimirum illam è pientissimo, velut è dulci fonte immortalis memoriæ Parentis Tui FERDINANDI III. Pectore, cui illud vitæ, rerumque gerundarum fuit perpetuum Lemma ; Justitiâ & Pietate. Quæ ut in Te, Tuoque Imperio hæreditario jure perennem firmaret Thronum, non aliter, quam recto rationibus æternis insistentem *Consilio*, Solidæque Divinæ atque humanæ artis & Martis incumbentem *Industria*, Secutura Posteritati, primas inter reponis curas, relinquendam. Gerant alii bella, at non semper justa, nec semper pia : Tibi bellum nunquam non justum, nunquam non pium : quia nimirum æquæ & *consilii* & *industriæ* lance ponderatum. Censeant alii quoscunque hostes aut ferro duntaxat, aut auro, aut utroque optimè debellandos Tibi seu ferrum, seu aurum, seu utrumque absque pietatis mode-

^a Orat. de
Arusp. Resp.
^b Lactant.
L. 5. Instit.
c. 20.

^c Mecaenas
ap. Dion.
Cass. L. II.
^d Dion.
Stoicus. ap.
Sto.

^e Xenoph.
Paed. L. VIII.

^f Arist.
Rhet. ad
Alex.

moderamine nec satis firmum, nec satis opulentum. Existi-
ment denique alii, aliis artibus rebelles subjugari aut compesci
posse populos : Te [id quod de Romanis ait Tullius] *non cali-*
ditate, à quo longè abes, aut robore solo, sed Pietate etiam, & Re-
ligione omnes Gentes, nationesque superavisse,^a atque superare, ad-
miratur Orbis. Optimè enim nosti, *nihil esse in humanis rebus*
religione praestantius, eamque summâ vi oportere defendi.^b Etiam
ad Te Augustissimum pertinere existimas, *Musarum* [ut eum
Lipsius vocat] *Patris* datum olim Augusto Cæsari monitum :
Divinum illud Numen omni modo, omni tempore ipse cole juxta Le-
ges Patrias, & alij, ut colant, effice.^c Decentissimum tibi persua-
des esse illius Stoici dogma : *Decet quod optimum est ab optimo co-*
li, & quod imperat ab imperante.^d Sic enim *ratiocinaris* cum Cy-
ro : *Si omnes familiares* [imò & subditi] *DEI metuentes essent, mi-*
nus eos aut inter se aliquid patratueros, aut in Te ipsum:^e Expertus
proinde es illud, quod Philosophorum Apex non minùs verè
quàm Christianè pronuntiavit : *DEOS prouiores esse in eos, qui*
maximè illos colunt,^f Nimirum pietatis Cultoribus in terris, Di-
vina Pietas in Coelis æquam semper disponit redditque talio-
nem. Neque enim se in officio pietatis superari patitur Divi-
num illud Numen, quod ipsa est essentialis Pietas. Quantò Tu
plus in administrandis Imperii Tui gubernaculis Divinæ *Pieta-*
tis Consilio, & Industria tribuis ; tanto illam ampliora per Te mo-
limina in commune emolumentum, ad feræ Posteritatis stu-
porem operari ; spectamus. Moliebatur in unius Viennæ ob-
sidione & excidio totam Christianitatem immani subactam ju-
go, Turcarum ferocia in triumphum ducere : Verùm ruère
mole sua, tanta molimina ; Te impellente. Quin ad eman-
cipandam, libertatique pristinae donandam Viennam fuso bar-
barorum exercitu, memorando Seculis exemplò Martia Se-
renissimi Poloniarum Regis Virtus, totiusque illius Regni
robur atque Auxiliarium Imperii Copiarum præstò in tem-
pore adfuit fortitudo : Tua providè periclitanti Imperii Capiti
Consulente Industria ; Contra Ottomanicam potentiam, poten-
tissimæ terra marique Gentes Polona ac Veneta, Triplex
Tuo cum Imperio arcti fœderis vinculum Divino planè
consilio inivère ; Te Motore. Non imitor, Te ipso die
Di-

Divorum PRIMI & FELICIANI primam felici auspicio adspexisse lucem: Factum id reor providentissimâ Divinâ obstetricante Pietate: Ut nimirum inter Augustissimos primus esses, & una felicissimus Imperator, vel ex eo, quia miro ejusdem Divinæ Pietatis *Consilio & Industriâ* subnixus, Imperium in summis angustiis, quò magis augustum effloresceret, esses effecturus. Neque stupeo, Te LEOPOLDI I. Nomine, è fonte baptismi insignitum: Ut non vanum ex hac nuncupatione & præsentis, & qui sequentur posterius Omen acciperent, Te Primum fore, Leonina plane fortitudine, *Consilio* atque *Industriâ* firmata, Imperii Aquilam Solem Divinæ Providentiæ, irretorto oculo intuentem à noxiis Lunæ Ottomanicæ influentis esses protecturus. Quamobrem & mea hæc *Tuba Pacis* ad Unitatem dissidentes in Occidente Ecclesias evocans, Tuæ Augustissimæ, ut *Pietati*, sic & *Consilio* atque *Industriæ* sese humillimè substernit; illudque cum Augusto Doctore D. Augustino Tibi, *Augustissima Caesar* resonas: *Pertinere hæc ad Reges* (atque imprimis Imperatores) *Seculi Christianos, ut temporibus suis Pacatam velint habere suam Matrem Ecclesiam.* 8 Et illud eadem Tibi Maximo, quia Primo LEOPOLDO repetito clangore ingeminat, quod olim LEO I. Pontifex Romanus ad Leonem Imperatorem exaratum reliquit: *Debes Imperator incunctanter advertere, Regiam potestatem Tibi non solum ad mundi Regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam.* Quantis Ecclesiæ Corpus Imperiò totò Dissidiorum in Religione tam armorum, quam animorum sit concussum, quassatumque turbinibus, sentiunt jam alterò sæculò tot Provinciæ, tot Urbes, tot populi: ut propterea nihil desiderabilius, nihil utilius, nihilque salubrius Universis; quam diu exoptata Pax, Unio & Concordia, Tuo non tantum Regimine, sed & præsidio possit evenire. Hoc demum non vana spe mihi persuadeo, Tibi LEOPOLDO I. Divinam Pietatem relinquere voluisse, ut & Juratum Christianorum hostem, Unum eorundem sanguinem sitibundum jugules, & subjuges; & Pacem in Imperio Ecclesiarum afferas. Jungent haud dubiè amicas ad tantum auspicandum

g Tract.
II. in Joan.

opus Pacis dexterarum, supremus imprimis Ecclesiarum Pastor, & Patriarcha, tum vicini quoque Reges, Principesque Imperii, qui ad Sacrum Bellum auxiliaria, aut foedera aut copias junxere. Utrumque novô velut prodigio, Tuo post Deum Consilio & Industriæ adscribendum: ut merito è vero tanto operi inscribere liceat Epigraphen: *Digitus DEI hic est, & dextera Domini fecit virtutem.* Quæ Augustissimum Majestatis Tuæ Thronum conservet, confirmet, stabiliat in perpetuum. Ita vovet

Augustissimæ Majestatis Tuæ

Humillimus ac devotissimus servus

M. P.

AD

AD

LUDOVICUM XIV.

Regem Christianissimum.

Immortalem Gloriam Henrici II. Tui gloriosissimæ memoriæ Atavi tot Tubas totam resonasse per Urbem, mihi persuadeo, quot per Viginti quatuor tubicines, Pacem conclusam, in compitis platearum Lutetiis Parisiorum denuntiata fuisse, memorant historiæ. At verò Te unum Belli Pacisque Arbitrum sexcentis Tubis totum divulgat fama per Orbem REX *Christianissime*. Non enim tibi desunt, tot Pacis, quod Belli, victoriarumque Tubæ. Vix Gradivum tonas, cum extemplo Pacem resonas. Vix in Martis Campum descendis, cum novus TIBI Pacis in augurandæ campus aperitur. Vix bellum ordiris, cum Pacem moliri TE vel ipso Bellò spectant, & stupent universi. Augustus apertâ Jani januâ bellum, clausa Pacem semel definivit. Tu Augusto major, toties eadem manu, quâ bella movere, pacem sancire apprimè nôsti: Utpotè Cui & belli vis atque nervus indeficiens, & Pacis thesaurus inexhaustus: quia utrique supparem Domi Tuæ, id est, in TE ipso possides & Genium Alexandri, & Cræsi Ingenium. Ita Martem Palladi, togæ sagum, Pacem Bellonæ maritasti, ut raro Monacharum Exemplò, Te vel Autorem, vel Arbitrum utriusque admiretur Orbis. Belgio bellum intulisti; & Pace donasti. Conterminas terras armis terruisti: & motus composuisti fluctus; Genuam tanto ignium imbre obruisti, ut vel in bustis & favilla illam haud vilem, quin magnarum maximis mentium dignam Epigraphen legeris; *Parcere subiectis*. Nec vero Regia Tua Indoles patietur illos infœcundos manere cineres, quin Solis, id est, Gratiæ Tuæ radiis animati, novò prodigiò redivivum Genuæ Phœnicen progenerent.

A Regionum venio ad bella Religionum, hæc in Tuo floren-

tissimo Marte & Arte Regno nonnisi amœnâ polemiâ, floren-
teque Pace gaudent. Oppugnâs equidem dissidentes in Religio-
ne, sed Religioni ducis non eos Regio favore expugnare. Leges
statuis, non quæ eos tollant, sed quæ & Te & illos ad sydera ex-
tollant, Non tam ferro, armo, & armis, quàm amoris, oris, &
æris vi, ac stratagemate optimè eos debellari posse, palam cun-
ctis demonstras. Hinc merito gloriæ sibi ducunt, se inter tot Tua
Orbis trophæa, victis, vinctisque manibus in triumphum duci
ab Eo, qui de proprio tantæ magnitudinis Animo novit trium-
phare. Unus CHRISTIANISSIMUS REX es, & vel ideò tanti
nominis imples mensuram, quia Bella minaris; æqua tamen Pa-
cis Bonique publici amussi Christianitatis metiris emolumenta.
Primogeniti Ecclesiæ Catholicæ Filii nomen obtines: Primas
Tibi & Patris cedimus, modò Paternâ Tuâ sollicitudine Nobi-
lissima Christianæ Religionis Proles Pax repullulascit. LUDO-
VICUS es, & miris modis ludis Vices Belli & Pacis. LUDOVICUS
es, Decimus quartus, in quo uno haud imortuus tantorum
Regum Te præeuntium, vivit luditque spiritus: & vel ideò vi-
vam Orbi Europæo spem inspiras, fore, ut dum eclypsandæ om-
ni ex parte Lunæ Ottomanicæ JOANNES Tertius Rex Polo-
niarum triplici fœderis nexu, *ingentibus ausis* incumbit, Tu
quartus ternis Aquilis *Tua Lilia* jungas. Quamobrem REX
Christianissime, Tu hanc *Pacis* Universalium in Oriente Ecclesia-
rum *Tubam* præcipuo jure Tibi vendicas, Tibi illâ, subque Tuis
Liliis ultrò submississima cum veneratione militare exambit:
post tantam inter tot Religionum strategos, simul & strages,
transactam militiam an malitiam? desideratam diu Ecclesiæ
malaciam, Pacemque unâ verò & Te LUDOVICUM Maxi-
mum ejusdem Arbitrum ad Vindicem resonatura. Quod quo
animi ardore exposco, eodem ab Exercituum, Pacisque DEO
Tibi Pacem atque Gloriam, & terrenam in tempore diu dura-
turam, & Cœlestem post sera tandem fata, æternum perenna-
turam, precor, voveo; & exoro.

Serenissima Majestatis Tuæ

Humillimus ac devotissimus Servus

M. P.

AD

A D

JACOBUM II.

Regem Britanniarum.

Quantum Orbi Europæo luctum inexpectatus è mortali vitâ discessus Serenissimi Felicis recordationis Regis Fratris Tui attulit, tantâ eundem replevit lætitiâ, Tua omnium Bonorum votis, omnium Subditorum brachiis & animis, ad Regium Solum Florentissimi Angliæ Regni evectio, *Serenissime Rex.* Et quia tanto ad prodigium planè, tot Tibi subjectarum Nationum consensu, in hæreditario Throno Frater Fratri auspiciatò successisti; qualis inde sensus, in prudentis cujusvis rerum æstimatoris pectore, promanarit; facilè ariolari (si Regii Tui animi moderatio permiserit) licebit. Nimirum Regia Tua Majestas, tantum, tamque augmentum cum à ceteris corporis animique Rege dignissimis dotibus, tum præcipuè, Pietate in DEUM Opt. Max. sumpsit incrementum; ut debitum à domesticis obsequium, condignam ab Exteris Venerationem, singularem ab Amicis amorem, non postremam denique ab hostibus etiam recipiat admirationem. Fortunatam Te æstima Domina Maris Britannia, tanto cælitus Principe beata! nova Tibi, Tuisque Regnis eaque nonnisi felicia ominare auguria! Talem enim nacta es Monarcham, qualem Sapientum Primas Plato, suis Legibus in Principatum evehi publicum volebat: Nimirum, *qui privatis prius Religionis, pietatisq; in DEOS studiis navasset operam.* Quanta semper fuerit Tui inaugurati Principis, animi modestia, & benevolentia in omnes quantum in toga doctioris Minervæ, atque eruditorum amor, quantum in Martis arenâ, sagoque animi robur, quantum boni publici, ac præcipuè pacis, tranquillitatisque Regni studium, quan-

quantus ad extremum hæc omnia moderantis in piissimum Numen Ardor Pietatis, apprimè es experta.

Hæc proinde sunt, quæ illum novum Tibi orientem Serenissimum Solem in Regium Solium; Te in minimè dubiam spem erigunt, fore, ut tanto Principe de novo reflorescas, ut adeò Tibi haud vanus sis Vates.

Dicèris tandem nunc florens Anglia Verè!

Quando novus Tibi Sol REX JACOBUS adest.

Tantâ igitur Tui Nominis Famâ excitus, ad Tuum me hac cum *Tuba Pacis* Regium Thronum, tenuitatis licet meæ conscius, proripio; ut quæ prius Serenissimi fel. record. Regis Fratris Tui Regiam exambiebat manum, nunc Tuam humilissimâ cum veneratione exosculetur. Novit enim benè eam Tibi esse dexteram, quæ non Bellonæ tantum ferro in fago, sed & in toga aureæ pacis legibus dexterè fanciendis assueta, etiam hancce *Tubam Pacis* minimè repudiabit; quâ & Pax Ecclesiis *Te Auspice* promulgetur, & Tua pacifici Regis gloria toto Orbe celebretur. Lassum jam Regnum Tuum sub tanto in Religionis negotio dissidiorum pondere ad desideratum Ecclesiæ Unitatem, Pacem, & Concordiam intimis anhelat suspiriis, nullus dubito. Neque enim defunt in tam florente inter Christianos Regno, & quod olim *Sancta Anglia* ab ipsis Angelis, meruit appellationem, qui Pacem Ecclesiarum in summis reponant votis. Age igitur, *Rex Serenissime!* macte animo! Regium planè aggredi opus! Princeps enim ac verè Regium negotium est, Pacis non contemnendum otium Regnis Subditisque populis stabilire. Quod ut Regia Tua Auctoritate præstes, Divinum suppliciter exoro Numen, ut Te Tuæ Britanniae, quin Orbi Europæo incolumem in omnigena prosperitate conservet quàm diutissimè.

Serenissima Majestatis Tue

Humillime ac devotissime Servus

M. P.

AD

A D

CHRISTIANUM V.

Regem Daniæ.

D Rima Regum ac Principum Virtus, primus-
que nitor est, Pietas & Religio, *Serenissime*
Rex. Nusquam illis tantum à Coronâ, Dia-
demate, mitrâ, atque paludamento accedit
ornamentum, quantum à pietate in DEUM.
Pallet sub Purpurâ Regia Principumque Di-
gnitas, nî genuinum à vera Religione mu-
tuet colorem. Falluntur Principes qui hu-
manis tantum industriis, non Divinorum cultibus opinantur
Regnantium ædes ac Palatia ad mundi pompam splendescere.
Fatetur Livius ipse, *Principibus DEUM colentibus cuncta ad extre-*
um prospere contingere, adversè aspernantibus. Error palmaris
fuit Pseudopolitiæ dictantis, *fidem & Religionem privata quadam*
bona esse, Principes nec Reges devincere, ductus fortassè ex A-
treo in Tragœdiis:

Sanctitas, pietas, fides, pudor,

Privata bona sunt; quâ juvat Reges eant.

At corrigitur optimè à Seneca ipso in Thyeste:

Ubi non est pudor,

Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides;

Instabile Regnum est.

Non Te id latet, *Serenissime Rex*. Ut Regnum Tuum stabilires,
non quâ insolenter *juvat* nescio quos *Reges*, progredieris; sed
qua Te *Sanctitas, pietas, fides* maturè manuducit. Id quod Au-
relius Victor in Trajano agebat, *Duo egregiis exercenda Principi-*
bus, nimirum Sanctitatem domi, in Castris fortitudinem: Tu re ipsa
Orbi demonstras! Quis Tuam in Castris fortitudinem edisse-
rat? quâ & altam Regni Tui Pacem in toga tutaris; & hosti-
bus

bus in fago es formidandus. Quis sanctitatem describat? qua digno Regum exemplo præluces aliis; & ut quisque subditorum pro gratu suo Legum sancita sanctè observet, eniteris. Inveniet proinde & hæc mea *Tuba Pacis* locum apud Regium *Serenissima Majestatis Tue* Thronum, utpote quæ pro Unitate Religionis, ac quod consequens est, pro una pietate & Sanctitate, velut pro aris & focus non tam dimicat, quam vocalissimè perorat. Innata Tibi est Pacifici Regiminis moderatio, ab hac Te minime degenerem Orbi palam facies; dum efficies, ut qua pace & tranquillitate Regnum Tuum tot jam aristis *Te Rege* gaudet; de eadem sibi & Religio tam in Tuo, quam in ceteris in Occidente Regnis ac Provinciis *Te Duce*, ac *Promotore* gratuletur. Votis nostris, Cælum precibus pulsamus suppliciter, Divinum subscribat Numen, Tuumque eidem immortale Nomen in Censu paucorum Electorum inscribat, nullo seculorum termino eliminandum.

Serenissima Majestatis Tue.

Humillimus ac devotissimus Servus

M. P.

AD

A D
CAROLUM XI.

Regem Sueciæ.

Ingens supra ceteros est Regum Prærogativa, non minus proprium, quam DEI, & JESU CHRISTI Regnum, tueri, protegere, ejusque integritati prospicere, *Serenissime Rex*. Regibus dictum vult Rex Regum, & Dominus Dominantium per Prophetam de Regno, seu Ecclesia sua: *a Erunt Reges nutricii Tui: &, Reges eorum ministrabunt Tibi.* Causam hujus melleus Doctor Ambrosius assignat, ad Imperatorem Valentinum scribens; *b Cùm enim omnes homines qui sub Ditione Romana (Regum, Principumque) sunt, Vobis militent Imperatoribus, atque Principibus, tum ipsi vos Omnipotenti DEO & sacra fidei militatis.* Militiæ profecto hujus Regum tam sublimis, quia Divinæ, primum ac princeps Sacramentum est, tutari salutem, commoda, Dignitatem ejus, cui se militare ingenuè fatentur, Omnipotentis DEI, & sacri ejusdem Regni. Proscripta pridem & censoria Virgulâ notata est illa Vox hæresiarchæ Donati: *Quid est Imperatori cum Ecclesia?* *c* Est sanè, est, & quidem prima Imperatorum, Regumq; cura Ecclesiæ tuendæ, rerumque Divinarum in pristino atque à Majoribus recepto Statu atque Ordine conservandarum. Ut enim maxima navigia absque carinis, aut magnificæ ædes absque fundamentis; Sic nec Regna sine illa, firmiter diu possunt consistere. *Pietas primum substernitor*, ajebat Synesius, *fulcrum & crepido, cui firmiter insistat Simulacrum hoc Regni,* *d* Et quia Respublica, Regnumque Ecclesiæ Christi in pacis atque Unitatis compage consistit: hanc enim Servator noster velut Ultimæ voluntatis suæ tesseram eidem reliquit dicens; *Pacem relinquo vobis, Pacem meam do Vobis.* *e* Pro hac in Occidente post tot religionum, regionumq; bella auspiciatò tandem instituen-

a. Isa. 49. & 60.

b Ep. ad Valentin. Imper.

c ap. Opt. Milevit. L. II.

d Orat. de Regno.

e. Joan. 14. 17.

da, *Tubam hanc Pacis* præfero, Tuoque Regio humillimo cum Venerationis Officio, conspectui præsentio. Premo hoc in negotio Pacis, Vestigia Magni in Tuo Regno Episcopi Stregnensis, qui non postremam apud tum præsentem, posterosque laudem, memoriamque in benedictione consecutus, cum Noëmi Columba *Ramum Oliva*, id est, insignem, pro Pace & Unitate Dissidentium Ecclesiarum præseferens, curam & sollicitudinem. Utinam verò pari huic pacifico in paucis Viro plurimi alii labore respondissent! Utinam pares Pacis, atque Unitatis junxissent dexteras! Quantum inde velut à Sereno post tempestatem eluctante Sole, tranquillum Ecclesiæ universæ, huic nimirum Regno Christi exortum fuisset, nemo, nî cæcus sit, non intuetur. Ad hanc Pacem Ecclesiæ dum ceteros Reges, Dynastas, Principesque hac Tuba meo excito; etiam ut Tuo in Trione ejus vox resonet permittes, *Rex Serenissime*. Tuæ enim illa sese Regis Potentiæ humillime substernit, quam ad tantam augen Tua Prudentia & dexteritas evexit, quantam nullus ante Te Regum consecutus. Non vana proinde spe auguror, fore ut potenti simul & pacifico Gubernaculi Tui sceptro exoptatam diu Pacem Ecclesiis afferas, quam glorios. mem. Serenissimi Tui Prædecessores Reges armis ferroque sancire haud potuerunt. Plus enim ad dissolvendum Gordium religionis nodum facit acies genii & ingenii Christi Principis pacis, quam gladii Alexandri Orbis Domitoris, plus mens pacata quam manus armata. Magnū olim & Nominis & Ominis honorem meruit Carolus Imperator zelo promovendæ propagandæve fidei Christianæ. Tanti & Tibi nominis mensura accrescet, ut Carolus post decem primus Magnus dicare, quando Regia Tua Auctoritate, Dissidentium in Occidente Ecclesiarum Pacis atque Unitatis fueris Una cum ceteris Regibus atque Principibus & Autor, & Actor, Arbiterque. Dent Tibi Superi cælitus, tantum opus & facultatem aggreendi perficiendive, & diu bene beatèque Vivendi constantes Vires atque incolumitatem.

Serenissimæ Majestatis Tuæ

Humillimus ac devotissimus Servus
M. P.

A D

A D

JOANNEM III.

Regem Poloniarum Inviētissimum, Domi-
num meum clementissimum.

Immensa poenē, quia toto Orbe Gestorum Tuo-
rum Nominisque pervulgata magnitudo: plus-
quā Heroica in sago, Martioque campo vir-
tus: Major quam Augusta vultus tui in Toga
Regioque Throno Majestas: Supra merita de-
mum mea, effusa in me Gratia Tuā munifi-
centia; hanc me *Tubam Pacis* unā mecum ad
Regias Tuas plantas jubet provolvere *Serenissime ac Inviētissime*
Rex. Et quidni hasce procumbens Submississima cum vene-
ratione exambiat, & amplectatur, quæ calcandæ Otomani-
cæ Lunæ tubæque belli dudum assuetæ? Cujus in subli-

me supra tot Regna Christianorum erecta superbe cornua,
utinam non calces duntaxat, sed & conteras; ita ut à mari ad
mare Regium Dominationis Imperiique protendas sceptrum,
donec auferatur Luna. Utinam hæc *Tuba Religionum in Occiden-*
te Dissidentium Pacem resonat, quam Tibi non minùs consilio,
quàm armis parandam Regionibus superi destinavêre. Mul-
tiplicem, eamque integram propè Pacem auspiciatò in una,
Te Salvatore, eliberata Vienna Orbi Europæo reddideras;
nisi quot repetitis præliis, tot novis de Hoste, Victoriarum,
triumphorumque documentis ad summum fastigium Domi-
nus Exercituum, per Te deducendam statuisset. Emant aliî
omnibus vocis exoptatam Pacem aurô; Tu illam & ferro
redimis; pretiosa illa, hæc non absque pretio etiam solida.
Cessisset illi, auspice DEO, nuper Buda Ungariæ, Exemplo
Strigoniî, si Tui fulgur acinacis ejus perstrinxisset oculos.
Pudebat eam aliis victas, victasque dare manus, absente
Tua Martiali ferro à teneris assueta textera. Provoca-
bat insolenter, tot ferro armatas manus, quæ ad tuum cor-
ruisset, aut spontè, ad Regiæ dexteræ osculum accurisset.
Neque enim illi dexteræ ausa fuisset resistere, quæ unâ & Mi-
litis, & Ducis, & Imperatoris ferrum, etsi dispari ætatum
intercapedine, pari tamen virtutis robore, uno palmo, tot
victoriarum trophæorumque palmis, & lauris implexum
obambit & complectitur. Bellum hosti in alieno Impe-
rio *ingentibus ausis* intulisti, & adhuc inferre paras, de pace
ac Tranquillitate Tui securus. Ita quocunque ad Bellum
cum Bellona pedem effers, Pacem cum Pallade, id est, Tua
Comite Sapiencia fidam habes pedissequam. Post tot igitur
cruenta Bella, & quæ jam exantlata, & quæ adhuc Tibi ex-
antlanda manent, incruentam Pacem victore Tuo ferro,
atque inexpugnabili Scuto fanciendam, respectant, & ex-
spectant Europæ totius non Regiones tantum, sed & Reli-
giones. Rectè enim sed de Tuo Gentilitio potissimùm,
quia semper victorioso, à Lipsio dictum accipio effatum,
sub Clypeo melius succedere negotia Pacis. Præluxit Tibi me-
morandò omnibus seculis exemplò, ævi sui *Alexander* tam
Pace

Pace quam Bello fortunatissimus Rex *Uladislaus*, qui in summa Regni tranquillitate studium Pacis, discordium etiam Religionum, in summis Regiis reponens curis pacificum, quia *Charitativum*, inter Dissidentes in fide Ecclesias Torunii instituit *Colloquium*. Quod communi Ecclesiarum Paci atque unioni non contemnendum quidem Exordium fuit; at haud expectato, quia sine unitatis pacisque partium conventionem, conclusum epilogum. Tibi id, *Seenenissime Rex*, Caelum reservasse non vano, auguror omine; vel è Tuo Nomine, quod non sine Numine Divum geris. JOANNES enim es; id est, gratia DEI, quæ Paci æterno fœdere juncta. JOANNES es; qui vel Quirinali oraculo, verè à DEO missus, quoque contra Barbaros hoc seculo non surrexit major; Cui proinde ad Pacem ineundam Dissidentium in Tui Regno, quin & ceterorum haud barbara Capita, tantò facilius submittentur. JOANNES es; nusquam sine agno, id est, agnata Tibi animi mansuetudine, quæ ad discordes conciliandas mentes omni vi potentior. JOANNES es, & quidem Tertius, non Regnum duntaxat Poloniarum, occupans solium, verum & Triplex colligationis, fœderisque cum Christianorum Imperio, Venetiarumque Republica contra TRI-unius Numinis hostem, Vinculum secundo auguriò haud facile rumpendum, implectens. Non deerit tanto, tamque pio Tuo conciliandarum Ecclesiarum conatui summus Ecclesiarum Pastor, Paterque, qui quanto Te in honore & respectu habet, vel ipsa quàm rara tam cara Regum munera Tibi, *Serenissime Rex. Heroum maxime*, in pretioso ense Galeaque, *Serenissimæ verò Reginae* suppari Maximis Christianarum viraginum *Heroinae*. in aurea Rosa per Illustrissimum Opitium Pallavicinum Archiepiscopum Ephesinum Nuntium Apostolicum præsentata loquuntur. Non deerunt & ceteri Reges Principesque non Catholici Romani duntaxat, sed & Protestantes, quorum aliqui gloriæ sibi ducebant sub Tuo Imperio Viennæ à communi Christianitatis hoste in libertatem asserendæ cum auxiliaribus copiis, adesse. Universi verò Te, verè hoc seculo nostro fulmen Orientis cælitus datum agnoscunt & admirantur. Age igitur, *Rex Invictissime*, Pacem, quam inexpugnabili ferro scutoque

toque Regio Europæ Regionibus, una manu ferre cœpisti, fortunatò; altera etiam Religionibus pacifici regiminis scepro, asserere postliminio. Sic Te alterum Ævi nostri Augustum adorabimus, qui Jani fores & pandas ad sagum bellumque, & claudas ad togam, pacemque. Ad quod Tibi vires & Nestoris annos, Tuæque Serenissimæ soboli perennem vitam, qua Te præeunte premant Magni vestiga Patris, concedat Cælum cœnium Bonorum voto apprecor, & exopto.

Serenissimæ Majestatis Tuæ

humill. dev. ac devinctissimus
Ser. & Cliens.

M. P.

A D

A D
S E R E N I S S I M O S

S. Romani Imperii

ELECTORES ac PRINCIPES

Rincipem exposcit aurem *Tuba Pacis* orthodoxæ,
Serenissimi Principes. Non surdis rupibus fan-
ctiorem concredit sonitum, sed celsissimis,
summorum in Christiano Orbe Capitem, Au-
gustalibus. Neque enim cum Amphione aut
Orpheo dura saxa, sed molles, pronosque ad
pacem hominum sensus, animosque ad The-

bas Unitatis Ecclesiarum in Occidente condendas pertrahere ad-
laborat. Quin nec vocem per æthera solam, nec inanem frago-
rem resonat. Quam dedit exulem ab Imperiis Regnisque tran-
quillitatem, unica Regnorum labes, animorum dissensio; eam
Vestra ducit ad Propylæa, ut quorum suffragio Imperatores cre-
antur, illa etiam Vobis Electoribus consors Imperij evadat. Nisi
enim publici Boni Regionum æque ac Religionum tranquillitas
possideat thronum, ad leves etiam dissidentium animorum A-
quilones nutabit. Et sceptrum dexterâ excidet, si obstinata in per-
turbatoribus Pacis manus sinistrè obtrudat enssem. Rotundum
nimis est aureum Regni pomum, citò manum deserit, nisi tutò
quietis otio firmetur. Sæpe gemit elatum Coronâ Caput, cum
inducto dissensionibus præliò, ferream tolerare cassidem, sub dio
cogitur. *Regno Pax eget*, & magnes mentibus, nullibi certò repe-
riendis, quàm inter Serenissima Principum Electorum Atria.

Sarb:

Nil placidum est sine Pace DEO, nec munus ad Aram, ajebat olim
Mantuanus Vates, Vos *Principes Serenissimi*, ausu heroico compro-
bâstis. Non parvo sauciati Vulnere doluistis nuper in Austria, cum
sub jugo Turciæ, vix jam propè non gemuisset Vienna. Sub tam
atro doloris infortunio, magis Vestra flectebantur pectora, quàm
Turres Stephani sub Otomanica Luna. Ne tamen Austriacæ Ste-
phanema Basilicæ alteram à Solimano inductam diu ferret Coro-
nam

nam Cynthiæ, eam cum Capitibus hostium Victore ferro depo-
suis. Repressus est auxiliariis Vestris Copiis invictissimi JO-
ANNIS III. Regis Poloniarum scuto junctis ad Viennam Oto-
manus, & ab educto vaginâ ferro collapsa Imperio tranquillitas
cum lauribus pullulavit. In gratiam jecit poplites Romani simul
Vestri Imperij Christianitas, & revocatæ in Patriam paci, ore Si-
lij occinebat præ gaudio :

Pax optima rerum

Quas homini novisse datum est : Pax una triumphis

Innumeris potior : Pax e custodire salutem.

Et Cives, æquare potest.

Quod si armato Christianitatis consensu, pudor æternus, hosti,
Pacis gloria perennatura enata Imperio. Quid non inter dome-
stica Atria, Cives carissimos, unius linguæ, unius Patriæ cohære-
des? Dabunt credo animos, pedesque in sententiam orthodoxæ
Veritatis dissidentia dogmatibus arbitria; ubi ab Aula vestra stu-
dium Pacis in commune bonum expedire non destiteritis. *Maxi-
mum Bonum esse*, aiebat in Thyeste Tragædus, Vos ad praxim de-
ducitis, quod *facta Domini cogitur populus sui*, quam *ferre* tam lau-
dare. Hinc vestro Romanoque Imperio non tenue fulcrum por-
rigitis, ubi illa affabilitate, quam ad amorem omnium circum-
fertis in ore, unanimem in capitibus sensum, concordem in pecto-
ribus amorem civibus vestris & subditis persuadetis. Sit enim ve-
rò, *ubi non est pudor; nec cura juris, sanctitas, pietas, fides; Instabile
Regnum*; Vester minus sanè nutabit Thronus; cui in robustissimas,
nullisque dissidentium animorum viribus amovendas, meritorum
& armorum crexistis columnas. Unum proinde è Voto meo su-
perest, *Principes Serenissimi*; ut imminentem & planè incubantem
Christiano Nomini Musulmanicum hostem, hostilitate ab animis
Civium in exilium profligata, triumphetis. Mistenum ego libens
peragam, & *Pacis Tubam* unitate orthodoxi Spiritûs ad Ecclesia-
rum solatium, ad quietem Regnorum, ad concordiam Populorum,
in plausum denique Principatui vestro adimpletam præferam; quâ
Vos vere *Principes Pacis, Patresque* conscriptos non imperij, nec
præsentis duntaxat, sed & *futuri seculi*, tum aurei quando pacifici,
Orbi valeam universo resonare.

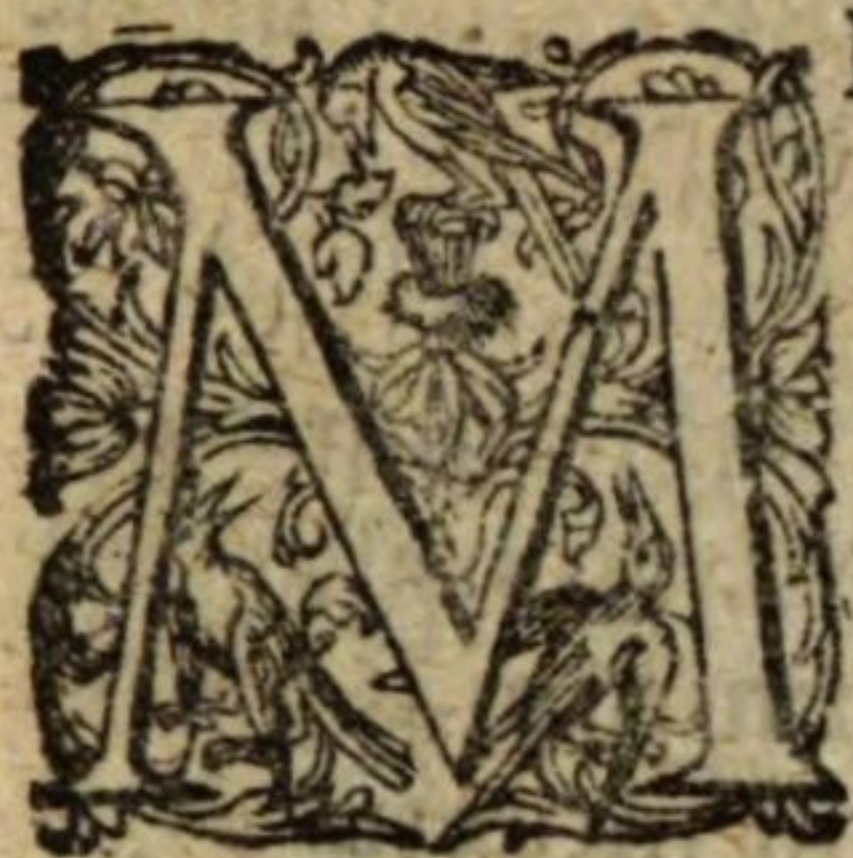
Serenitatum Vestrarum

Humil. S.

M P.

A D

DUCEM SAXONIÆ.

Militaribus clâssicis assuetam aurem iterum sonus
 Tubæ reposcit, sed jam gratior & festivior, *Sere-*
renissime Dux. Cruentis nolim illa asperetur præ-
 liis, ne post excussos hostilibus armis strepitus
 fragoresque tardiùs suaviori occentu, victorio-
 sum delectet animum. Nempe cùm aliis Impe-
 rij Principibus, tum & Tibi hæcce mea debetur
Tuba Pacis, pro cujus integritate numerofo depugnabas Exercitu.
 Ardebat nuper Viennensibus obserata pegmatibus Christiani tran-
 quilitas Imperij, cùm illi suam accenderet Lunam Turcia; & fe-
 ralibus flammis crinitus veluti Cometes exustionem tentabat. Re-
 motus à communi Christianitatis incendio nolebas esse cum pro
 magnis fervoribus Tui pectoris, in arena magitatus, Ignes Tur-
 cicos Tuis ignibus exstinxisti. Nec auribus duntaxat testis esse
 voluisti Viennensis prælij, ne eorum syllabum adimpleres, qui
 decertata prælia super mappas revivunt, & jam castra corrigunt,
 vel metantur, cum in animo effingant leporem; & ad modicum
 lituorum occentum profundissima revivunt abdita. Spectatorem
 Tu dedisti oculum, nisi quod ab excusso pulvere Temetipsum in
 medio hostium sine ullo Serenitatis Tuæ respectu, non vidisti. So-
 la Tibi ante oculos stabat incolumitas Imperij, pro cujus integri-
 tate densissima deponebat capita manus Tibi onusta ferro. Sere-
 nabat super humeros Ducalis Purpura, at longè gloriosius Gradivi
 sagum! Protunc credo in immensum auxisti Principatûs Tui Sere-
 nitatem, cum inter ignes Martios, inter fulgorem ensium, colluce-
 ret. Ad choreas alij vix cum tanta animi celeritate expediunt
 passus, cum quanta Tu gestientem præ lætitia animum, ad quod-
 vis Bellonæ clâssicum promovebas; & acceptis aspero bello cica-
 tribus victoriæ Tuæ salutique omnium medebaris, Hinc citra ul-
 lum Tibi stuporem esse debet, quòd tam ausu libero pacificum
 Tubæ sonitum ad Aures Tuas expediam. Martialibus lituis ar-

matae auri etiam quietis sonus congruit. Post decertata acinacibus praelia, succedat etiam literarum arena, non aliis passibus, quam Pacis & Veritatis, quas pari foedere diligendas monet sacer Codex, depugnanda. Nec prorsus ambigo quin auxiliariis Tuis armis restitutam Viennae tranquillitatem, etiam Ecclesiarum Pace una cum ceteris Serenissimis Regibus ac principibus atque imprimis Augustissimo Imperatore, cumulare Tibi haud postrema duces gloriae, *Dux gloriosissime*. Nosti enim optimè, quam cruenta Regnorum dissidia ex sensu vario eoque plurimum litigioso eveniant. Si cui, Tibi certè ad exoptatam fidei concordiam facultas haud postrema suppetit; qui prudentissimè provides ut frequentissima in principatu Tuo & vetera promoveas & nova erigas Lycæa; quæ tum demum è Vero Nominis Tui splendorem, sapientiæ sublimitate; rerumque præclarè gestarum gloriam, ad immortalem secutura posteritatis memoriam promovebunt; quando eliminatis eliminatisque dissensionum argumentis, Te Principem Pacis Ecclesiarum Universi prædicabunt. Eximia itaque, tantoque Principe digna Indoles in spem me non vanam erigit, ut manum gladio ad lauros Victoriarum; sic oculos huic paginae ad oleas pacis legendas eligendasque, animum denique pacifico operi ad Unitatem Ecclesiarum fanciendam haud denegaturum. Serenissimum Ducem Juliae addecet augustum nomen & gesta Julij. Ita nimirum cum illo praeliis distinebis animum, ut cum eodem à Commentariis non removeris manum. Proderit ad majora fortunæ Tuæ incrementa, Tuum Tibi nomen indedicato *Serenitati Tuae* Volumine apponere, & Præliares lituorum accentus pacatiore tubâ intercipere. Tranquillam amœnamque Vitam ex animi mei sententiâ ages in multas annorum decades, Tuba pacis semper Tibi occinentem præana triumphalem, Tuique Nominis claritatem, nulla fatorum vicissitudine delendam.

Serenitatis Vestrae.

Humill. S.

M. P.

A D

Serenissimum Electorem Principem

MARCHIONEM BRANDEBURGICUM,

Dominum meum clementissimum.

Mplissima Nominis Tui Gloria, & tot in me liberalissime collata beneficia legem mihi imposuere, ut me hac cum Tuba Pacis, etiam Tuo Serenissimo submississima cum veneratione sisterem conspectui. Haud quisquam merito invidus Heroum Gloriæ Zoilus inficias ibit. Si ego Homerum in Ulysse, Tullium in Cæsare, Plinium in Trajano, id est, in Te proluxa Panegyri Universo Orbi celebrando agere Propositum haberem. Siquidem Martiam Tuam Virtutem, invictum in adversa Fortuna Animi robur, Prudentiam tanto Principe dignam, eximium doctiori Minervæ additarū mentium amorem & observantiam, benevolentiam in omnes etiā infimos nihil Tuæ Celsitudini derogantem, & quod Singulare, ad Universalem Ecclesiarum Pacem & Concordiā propensi animi moderationem, Orbis Christianus palam spectat & admiratur. Per Te etenim stetit, quod colloquium pacificum Rintellenses inter & Marpurgenses sit Germanico idiomati redditum, Orbi-que vulgatum. Tu ad Charitativum colloquium Torunense Doctissimos Theologos tam è Reformatis, quam Lutheranis pro bono Pacis Ecclesiarum Occidentalium expedivisti. Tu sepius Auctor fuisti, ut controversiæ in facultate Academica Regiomontana exortæ amicè componerentur. Tu demum inter primas reponis curas, non Regionum duntaxat, sed & Religionum Tibi subditarum pacem & concordiam. Tibi proinde sigillatim hunc Theologicum Discursum de Unione Dissidentium in Occidente Ecclesiarum inscriptum, dedicatum, nihilque eo Tuis Juribus, atque eminenti quam in Ecclesias Regimini Tuo subjectas geris potestati ullo modo derogatum velim, ea spe

fretus, fore, ut quemadmodum hæcenus facultas Theologica
Regiomontana favoris Tui, id est, Solis sui, radios est experta ;
ita *Serenitas Tua* & me Servum Clientemque Tuum, & eos, qui-
cunque huic pacifico operi manum admoverint, sub Tutelæ ac
Protectionis Tuæ alas sese recipientes, haud sis repulsurus. Quin
& tanto operi, & illud promoventibus stimulos additurus, gra-
tiosumque concessurus Patrocinium ; quò tantò fidentius Veri-
tatem Pacemque amantes, & intima animi sui sensa palàm edice-
re, & alios ad diu desideratæ pacis Ecclesiæ consilia queant pertra-
here. Ad quod Tibi Tuæque Serenissimæ Conjugi, Prolique
magnæ spei Pater misericordiarum & DEUS totius Conso-
lationis, quæ in solo Pacis fundamento, firmiter stabilita
consistit, longævam vitam, felicitatemque perennem, largia-
tur,

Ita Vovet

Serenitatis Tuæ

Humil. ac dev. Ser.

& Client

M. P.

Nobilissimas, inclytasque Urbes

S. ROMANI IMPERII.

Ruſtra mœnibus confidunt Urbes: fruſtra Ma-
chinis denſo numero, ordinatis extollunt Val-
la: ſi nulla præſidet intra urbem Concordia;
quæ latus Civium opponat hoſti. Et cocti la-
teres, molli quatientur ariete, & ſecta ex qua-
drato lapide ſecuritas, aureo diſſolvetur aſel-
lo. Non ex Vano Capitis ſui conſilio, Carolus Fridericus, Juliæ
Cliviæ, Montiumque Dux clypei, quantumvis ferrum intexit
cordibus, niſi quòd unanimis ſenſus Civium, mutuusque amor,
aheneum præſtet murum Urbibus & Imperiis. Cecidit ſuperbum
Ilium, nec ejus caſu, erectæ ſunt ad meliorem frugem, tot diru-
tæ in pejus Urbes! tot reducta in pulverem Imperia! Fumat in
non paucis Civitatibus Neptunia Troja, & quamvis uberes la-
crymas, ab oculis noſtris exprimat, ad lætiora nihilominus Con-
ſilia nolumus reducere Vultum. Quis ille verò tantus Achilles,
Europæas expugnat Urbes? Quis tam crebris Imperiorum exi-
tiis Agamemnon, ad naſeam uſque ſatur, adhuc eſurit? Sola
profectò eſt animorum Diſcordia, quæ pacatiſſimas ſubintrat
Urbes, quæ Principes ad bella cogit, & longis quæſitam ſudori-
bus fidem, indigno rumpit aboletque diſſidiorum ſcelere. Illa, illa
poſteſt.

*Unanimis armare in prælia fratres,
Atque odiis verſare domos: hæc verbera tectis
Funerasque inferre faces! huic nomina mille,
Mille nocendi artes.*

Hinc sæpe queruli proſcindimus fata, quaſi noſtra felicitate,
ſuam nutrant malignitatem: cum tamen ad perverſum non
advertamus animum; & quæ inſicit conſcientias labem; in tot
diverſiſſimis dogmatum Capitibus, ſibi benè nuſquam cohæ-
tenti-

rentibus ambimus ultrò & fovemus. Hydram proinde hanc tam infestam, infensamque Europæis Urbibus non alibi enecabit Christianus orthodoxo spiritu animatus armatusque Hercules, quam intra Vestra pomœria Nobilissimæ Urbes. Toto ille spargetur Orbe Victor, si exusta dissensionum pernicie Religionem ad salubrem quia unanimem quandoque fidei sensum reduxerit, & tot morbis vexata membra Unitati Corporis & Capitis restituerit. Tubam proinde Pacis Vobis Nobilissimæ atque amplissimæ Urbes, Antesignanus offero, ut ad ejus sonitum aures quivis componat & animum, Unitati orthodoxæ Religionis aggregandum. Scio equidem Ottobertum, Comitem Habsburgensem, pro Tuba pacis, an prælij? armatam cytharâ manum tulisse, quòd bellorum strepitus, tandem illi canerent triumphalem pœana. Hinc minus meo aberrabo à proposito, si Vobis in pulchram, tam vanè dissidentium animorum tesseram, Manum, *Tubâ Pacis* instructam offeram, ut post prælia, rationibus veris & æternis depugnata, non alium excutiat sonitum, quàm tranquillum, quàm concordem. Stabunt securissimæ fortunarum suarum Urbes Vestræ nobilissimæ, si ad pacatissimum Tubæ meæ classicum aures reseraverint, & quæ potentissimas devastat Urbes, quave res maximæ dilabuntur, procul ab animo, procul ab Imperio expellatur Discordia. Nullus dubito quin ea animi sententia hæc Religionis concordia quæ res parvæ crescunt, Vobis Unicæ curæ & cordi sit futura, quæ non vano omine integritatem Vestram non temporalem duntaxat mœniorum, Verum etiam æternam animorum, nunquam melius, quàm hoc pacis præsidio auguror muniendam, firmandamque.

Vester, nobilissima Urbes.

Obsequiosissimus. S.

M. P.

A D

UNIVERSAS DISSIDENTES in Occidente Ecclesias.

Rande piaculum, scelusque immane est, facem, tubamque belli apud bonos audire: insigne Virtutis specimen, clangore tubæ Pacem resonare. Hoc nimirum exordium Paci, quam omnes boni exposcunt, conciliat; hoc narrationem victoriæ, quæ quæsitus armis fructus facit, hoc denique Epilogum bello quo *nulla salus*, imponit. Quantis pro dolor! hætenus dissidiorum turbis Christianus laboret Orbis! quantis tempestatum fluctibus Ecclesiæ navis jam altero seculo concutiat, nemo est qui haud noverit. Non deerant, nec adhuc desunt, qui Clasicum canant, ad bellum velut buccina datô signô, evocent, conjuratos in perniciem aliorum animos accendant, furore abripiantur, in furias vertantur, quibus demum ipse *furor arma ministrat*. Non dissimili causâ, etsi non simili armorum genere, Regionum æquè ac Religionum bella geruntur, nec disparia in Orbe mala pariunt. Utrumque hoc bellum dixerim rem immaniissimam, quæ feritatem invehit; insanam, quæ bellantibus furorem immittit pestilentem, quæ luem & exterminium inducit; hoc tamen nomine atrocius est Religionum bellum, quàm Regionum, quod hoc corporum, illud etiam animorum adferat perniciem. Duo illa pronomina *Meum & Tuum* è mente aurei oris Ecclesiæ Doctoris *frigidum illud* sunt *Verbum*; nihilominus quantis accendant multorum pectora flammis, experimur, non absque sensu doloris:

vel

D. Chrysof.
Tomo 3.
Orat. de S.
Philogonio.

vel ex eo; quia *quidquid est malorum, in vitam nostram invehunt, innumeraque gignunt bella.* Hæc eadem duo *Meum, & Tuum frigidum* dixerim Religionis *verbum*, quo quivis Cœtus suam verè Christi Evangelicam & Apostolicam Ecclesiam afferit, ac pro illa velut pro aris & focis, non sine salutis vitæque æternæ interdum dispendio dimicat. Pereant, melius est, bono omine illa duo infatista pronomina, quàm pereat unicum pacis tam Regionum quam Religionum Nomen. Etenim rectè poëta cecinit:

*Si duo de nostris tollas pronomina rebus,
Prælia cessarent, Pax sine lite foret.*

Mihi proinde dulce Pacis concordiaque Ecclesiæ nomen.
Mihi unicè in votis est, *Pax optima rerum.*

*Quas homini novisse datum est; Pax una triumphis.
Innumeris potior.*

In Apoc. C.
I. v. IV.
Not. 9.

Num. 31. v.
6. Num. 10.

Levit. c. 25.

Dist. 43. q.
I. 42. in

Isai. 44.

Cum tuba Pacis, non belli in medium progredior. Neque enim solum bellum, verùm etiam Pax, quam arma ferunt, Tubam, buccinamque sibi vendicat. Ipsum nimirum DEUM Pacis æque ac bellorum Arbitrum, populo suo Hæbreo, non ad bellum duntaxat, sed & ad Pacem, ac requiem uteretur Tuba mandasse, compertum est. Etenim, ut observat Alcazar Tubæ Hæsofera in bello usum, non tam frequentem in scriptura reperiri, nisi fortassis ad victoriæ significationem & ovationem, pace nimirum præliò peractò, constituta ac firmata. Tubis idem Populus ad Sabbathorum, hoc est, quietis, festorumque solennitates convocabatur. Eisdem annus Jubilæus, quo terram Palæstinam summa Concordia, & Pax, velut *niveis revolvebat bigis* postliminio, promulgabatur. Et extrema illa seculorum, mundi que periodo, novissima *tuba canet*, inquit Thomas de Aquino, *receptui, & beati vocabuntur ad Festum æternæ solennitatis.* Quo desideratissimâ illâ, simulque consummatâ pace Electi in cœlis æternùm beabuntur. Ad hanc ut aliquando pertingamus, omni studio atque curâ adlaborandum, non alia securiore via, quàm per unionem, concordiam pacemque discissæ in tot sectas Ecclesiæ, hîc in terris militantis. Ad hanc dissidentes omnes in Occidente Ecclesias omni vi & conatu, pro modulo meo permotum eo, amica compositione Controversiarum. Mihi dictam non tantùm Prophetæ accipio, divinam vocem: *Clama!*

ne

ne cesses, quasi Tuba exalta vocem tuam! Tubam igitur voci DEI obediens arripio, eamque non meo, sed Divino Spiritu, quia unicam charitatem, pacem ac Unitatem spirante, impleo; unam Pacem, Pacem per omnes Occidentales Ecclesias resonare cordicitus exopto. Nunc cum illa primum in publicum prodeo, quæ hætenus ultra duos annos manibus Theologicæ facultatis Regimontanæ terebatur ac tenebatur. Nunc primum suam Orbi vocem palam edit quam tanto tempore silentio prepsit: & siluisset porrò, nisi boni publici ratio haud invitum clangorem expressisset. Vos quoque quotquot estis in vestris Ecclesiis, Viri Principes, Dynastæ, docti, cordati, pacifici singuli, singulas Tubas pacis apprehendite cum illis septem Angelis, quos D. Joannes in Apocalypsi spectavit, per quas tubas *predicatores, predicationemque veritatis* designari credendum. Tot non sepiatantum, sed & cruore rubentibus, exantlatis Religionum ac Regionum præliis, tandem receptui canite! Operi huic pacifico, quàm summè necessario, tam summè utili, strenuam manum ferio admovete. Probate vos Filios Pacis: demonstrate homines bonæ voluntatis quibus in terris cælitus Pax appromissa. Uno eodemque afflati Spiritu, Unitatem ac Pacem vestrarum invicem Ecclesiarum, ubique terrarum resonate! Finem ac præmium laboris vestri, cum novissima illa tuba in auribus omnium mortalium sonuerit, requiem opulentam, Pacemque reportaturi; nulla annorum serie interrumpendam, nulla armorum vi, & vicissitudine pessundandam.

Qui enim
Pacis Consi-
lia ineunt,
sequitur
eos gau-
dium.
Prov. 12.
20.

SIL-

SILLABUS TUBÆ PACIS.

CAPUT I.

Pag. 1.

- I. **E**cclesia Christi ab omnibus creditur Una Sancta, Catholica, & Apostolica.
- II. Eaue visibilis est necessario.
- III. Neque solos duntaxat Electos & Sanctus complectitur.
- IV. In varios à se invicem dissidentes catus scissa.
- V. Causa hujus scissionis.

CAPUT II.

Pag. 4.

- I. **E**xtra hanc Unam Ecclesiam nulla salus.
- II. **E**cclesie unius vera fides Symbolo Apostolorum, tanquam compendio continetur.
- III. Hac Unitas fidei includit sanctitatem morum, inprimis dilectionem, quâ servanda Unitas.
- IV. Ex cujus defectu exorta Schismata, in hareses degenerantia.

CAPUT III.

Pag. 6.

- I. **U**na fides Symbolo Apostolico contenta, in sensu Universalis Ecclesie intelligenda.
- II. Aliàs ab hæreticis in proprium sensum trahitur.
- III. Hinc juxta Ecclesie & Doctorum SS. que Patrum explicationem intelligenda.
- IV. Qui divina Providentia primis illis seculis Ecclesie dati?
- V. Per quos pura Christi doctrina conservata & ad posteritatem propagata.

CA-

- I. **N**ullum in Ecclesia dogma novum, & cum toto antiquitate pug-
nans recipiendum.
- II. Heretici quidem Ecclesie dant ansam, ut nova nomina invenire
debeat non dogmata.
- III. Qui repudiata in his Ecclesie auctoritate sensum veterem Catho-
licum non recipit, non integrum fidei recipit Symbolum.

CAPUT V.

Pag. 11.

- I. **H**ereticorum est semper addere aliquid fidei.
- II. **A**liud est additamentum, aliud explicatio veteris fidei, illud
Heretici, hanc Ecclesia Catholica adhibet.
- III. Idque exemplis comprobatur de Filio DEO Patri ~~opposita~~ de Pro-
cessione Spiritus Sancti.
- IV. Processio Spiritus Sancti & à Filio probatur Conciliorum & SS. PP.
testimoniis.
- V. Miranda est pertinacia Græcorum, nec minor est obstinatio Socini-
starum, Anabaptistarum, seu Mennonistarum, Quakerorum
&c. qui sese toti Ecclesie Catholice ejusque fidei opponunt.
- VI. Hi minime audiendi, etsi meris scripture vocibus loqui videantur.

CAPUT VI.

Pag. 15.

- I. **H**abemus fidem Catholicam sufficienter in VI. Oecumenicis
Conciliis priorum seculorum declaratam, quæ omnes serè
qui verè Christiano nomine censentur admittunt.
- II. Illis autem Conciliis Ecclesia fidem explicavit solam contra illius
temporis hæreticos.
- III. Postmodum tamen nova schismata & hæreses exorta.
- IV. Ecclesia universim discissa in Occidentalem & Orientalem, in hac
non pauca schismata, in illa præcipuæ auctoritatis Græca
- V. Cujus status deplorandus. (Ecclesia.
- VI. De cujus Unionem hic non est institutum loqui, sed solum de Eccle-
siis Occidentalibus, Romana & Protestantium.

CAPUT VII.

Pag. 17.

- I. **P**removendo hanc unionem Ecclesiarum non agimus primò
contra S. Scripturam:

***** 3

II. Neque

- II. *Neque contra Praxim veteris purioris Ecclesia.*
- III. *Neque contra pietatem.*
- IV. *Neque agimus contra sanam rationem.*
- V. *Neque contra nostros Libros Symbolicos Prutenicarum Ecclesiarum.*
- VI. *Neque contra consensum Theologorum Protestantium Lutheran.*
- VII. *Non agimus contra Pacta conventa inter Imper. & Principes Rom. Catholicos & Protestantes.*

CAPUT VIII.

Pag. 24.

- I. **Q**uantum malum schisma.
- II. **Q**uoniam Non est Schisma introducendum propter mores in Ecclesia
- III. *Nec propter ritus & Ceremonias.* (corruptos.)
- IV. *Nec propter errorem in articulis non fundamentalibus.*
- V. *Nec propter eversionem fundamenti per solam consequentiam.*

CAPUT IX.

Pag. 43.

- I. **I**n reducendis Ecclesiis ad Unitatem fidei respiciendum est, an articuli controversi sint in Synodo aliquâ Oecumenicâ definiti, nec ne?
- II. *Nihil contrarium fidei Ecclesie Catholice dicatur.*
- III. *Concilia Generalia ac unanimis Consensus Patrum demonstrat, quæ sit fides Catholice Ecclesie.*
- IV. *Fides Catholica muniatur Legis, & Ecclesie auctoritate.*
- V. *Sequamur Universitatem, antiquitatem & consensionem.*
- VI. *Præsertim Schismate oborto.*
- VII. *Id probatur variis exemplis.*
- VIII. *Quis verus Catholicus Doctor.*
- IX. *Profectus fidei non mutetur.*
- X. *Non tribuendum nimis privatis Doctoribus aliorumq; scientia.*
- XI. *Non novitatibus sed antiquitatibus insistendum, probatur Concilio Ephesino & aliis auctoritatibus.*
- XII. *Idem & Protestantes docent.*

CAPUT X.

Pag. 43.

- I. **N**otandum, quod hæc Controversie, quæ intercedunt inter Romanos & Protestantes, nondum sint in aliquo Concilio Oecumenico, quod scilicet tale ab omnibus partibus haberetur, debite examinata, & definita.
- II. *Tentarunt Varii Compositionem fidei inter Romanas & Protestantes Ecclesias, sed casso molimine, ut Cassander & de Dominis.*

III. Ten-

III. *Tentarunt ex Evang. Lutheranis Episcop. Stregnensis.*

IV. *Item ex Romanis.*

V. *Quin & ipsi Romani Pontifices per Concilium Trident. id tentârunt.*

VI. *Concilium Tridentinum num pro privato seu partiali habendum?*

CAPUT XI.

Pag. 47.

I. *Q*uamvis hoc negotium Pacis & Concordiae nondum ad finem perductum; non tamen Unitatis studium omittendum.

II. *Imprimis impedimenta ejusdem compositionisque removenda.*

III. *Amica Conferentia & pacifica collatio de rebus fidei inter doctiores instituenda?*

IV. *Quomodo Synodus instituenda?*

V. *Quis in conciliis praesertim Universalibus Praeses esse debeat?*

CAPUT XII.

Pag. 54.

I. *Q*uilibus Conditionibus hac pacifica Collatio instituti possit?

II. *Si decerneretur inter partes amicum Colloquium.*

III. *Si animo pacifico ageretur, & debitâ cum modestia.*

IV. *Si relegentur quaestiones, quae non ad rerum fidei examen, sed potius vexamen inserviunt.*

V. *Studium partium vitetur.*

VI. *Nulli parti error aut haeresis absque sufficienti discussione impingatur.*

VII. *Faciles simus in verbis, modò in rebus conveniamus.*

VIII. *Haud nimium tribuamus nostris Doctoribus, libellis Symbolicis ac Cœtibus.*

IX. *Defectus in Ecclesia Lutherana & in aliis Ecclesiis.*

X. *Si quaestiones fidei distinguerentur.*

XI. *Si Status Controversiae accurate constitueretur.*

XII. *Si in Sententiis examinandis intentionem Auctorum bene perspectam haberemus.*

XIII. *Si in sententiis examinandis, seu firmandis, sive refutandis, S. Scriptura sit regula & norma juxta sensum Ecclesiae Catholicae.*

XIV. *Si sessiones Collationum tam diu protrahantur, donec plenariè Veritas sententiae enodetur.*

XV. *Si is qui manifesta Veritati repugnaret ex pertinacia, modeste ad veritatem agnoscendam urgeretur aut pro incorrigibili & perverso haberetur.*

XVI. Si

XVI. Si nulli parti sit licitum quidquam typis evulgare, antequam acta sint collata & comprobata.

CAPUT XIII.

Pag. 64.

- I. **N**on est credendum, Controversias Romanos inter & Protestantes, adeò esse & differentes ut nullo modo componi queant.

CAPUT XIV.

Pag. 65.

- I. **A**mica Compositio aliquarum precipuarum Controversiarum fidei adfertur. I. de S. Scriptura an sit norma & iudex?

II. An Clara?

III. An sola fides justificet?

IV. An Bona Opera sint meritoria?

V. An per peccatum Fides amittatur?

VI. An Lex impleri possit?

VII. An homo habeat Liberum Arbitrium, ad bonum supernaturale?

VIII. An fideles sint certi de salute suâ?

IX. An Ecclesia sit visibilis.

X. De Sanctis in Cælo.

XI. An duo sint vel septem Sacramenta?

XII. An Eucharistia sit Transmutatio substantialis?

XIII. An sub una vel utraque specie Eucharistia Laicis danda?

XIV. An detur Sacrificium novi Testamenti in Eucharistia?

CAPUT XV.

Pag. 78.

- I. **O**bices huic Compositioni Amici objiciuntur, removentur.

II. **N**on officit huic amicæ Compositioni Primatui Pontificis Romani.

III. Romano Pontifici non tantum Primatus Ordinis, sed & Jurisdictionis concedendus, in omnes Occidentales Ecclesias.

IV. Hoc probari potest ex Libris Symbolicis Lutheranis & Reformatorû.

V. Dissensus & odium inter dissidentes Ecclesias tolletur hac amicæ Compositione.

VI. Nondum eò ipsò hæ Ecclesiæ dissidentes sunt Unitæ, quia idem Symbolum cum explicatione VI. Conciliorum tenent.

VII. Manet tamen Ecclesia Catholica Una, quamvis oboriantur nonnunquam schismata.

VIII. Non impediunt Compositionem amicam Ecclesiarum Pacta, & transacta.

IX. De Bonis Ecclesiasticis secularizatis.

X. De Uxoribus Clericorum Protestantium,

TU-

TUBA PACIS,

SEU

DISCURSUS THEOLOGICUS

DE

Unione Dissidentium Ecclesiarum in
Occidente.

CAPUT I.

I. Ecclesia Christi ab omnibus creditur una, sancta, Catholica & Apostolica. II. Eaque visibilis est necessario. III. Neque solos duntaxat Electos & Sanctos complectitur. IV. In varios à se invicem Dissidentes Coetus scissa. V. Cause hujus scissionis.

I.

Redimus omnes etsi Dissidentes in aliis fidei articulis, Ecclesiæ in Occidente, *Unam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam.* ^a Extra quam nulla salus: ^b neque enim potest habere Deum Patrem, qui non habet Ecclesiam Matrem. *Unam hanc Ecclesiam Spiritus S. in Persona Domini designavit Cant. 6. Una est Columba mea &c.* ^c Hanc Ecclesiæ unitatem, qui non tenet, tenere se fidem credit? ^c

I. Ecclesia Christi ab omnibus creditur una sancta, Catholica, & Apostolica.

II. Ideò hanc DEUS Visibilem^d per totum orbem diffusam, tanquam Civitatem supra montem constituit, abscondi nesciam: e ad quam in ultimis temporibus in vertice montium constitutam confluent

II. Eaque visibilis est necessario.

A

^a Symbolum Apost. & Nic. ^b Cypr. Ep. 62. ad Pomp. Orig. hom. 3. in Josue. ^c Cypr. de unit. Ecclesiæ. ^d Ursinus in Prælegom: Cathech. §. 1. p. 2. Cathech. Genév. Dom. 16. Phil. Mel. loc. de Ecclesia p. m. 488. Conf. Remonstr. c. 22. §. 2 Catech. Rem. quæst. 110, p. 45, e Matth. §. v. 15.

ent gentes, f. *quæ facta est mons magnus implens totam terram: g. quam qui non videt, contra lucernam oculos in candelabro positam claudit; h. quoniam facilius est solem extinguere, quàm Ecclesiam disparere. i. Adeoque qui Ecclesiam invisibilem clamitant, peiores Judæis, quibus ignoscendum, quia offenderunt in lapidem, qui nondum creverat (in montem.) Quales autem sunt isti, qui in ipsum montem offendunt? k. Nimirum qui oderunt fratres, qui in tenebris ambulant, & nesciunt quo eant. l.*

III. Neque
solos duntaxat
Electos & sanctos
complectitur.

III. Et quamvis electi quæ tales, vel potius status membrorum Christi verorum, in sensus incurrere non possint, qui nempe soli sunt DEO cogniti: attamen illam Catholicam unam Ecclesiam ad solos Electos ac sanctos restringere, quid aliud est, quàm *Pelagianorum*, olim ab Ecclesia damnatam hæresim ex Orco revocare, quippe illi dicebant: *Vitam Justorum in hoc seculo, nullum omnino habere peccatum, & ex his Ecclesiam Christi hac mortalitate perfici; ut sit omnino sine macula & ruga. Quasi non sit Ecclesia Christi, quæ in toto terrarum Orbe clamat ad DEUM: Dimitte nobis debita nostra Matth 6. m.* Hæc est malitia Diaboli, qui volens perdere genus humanum, & hominis gloriæ invidens diversas excogitavit machinationes, primum per ignorantiam, deinde per Idololatriam, quandoque per morum pravitatem, nunc verò postremò per imposturam & deceptionem hæresum, ut undequaque hominem averteret à Cælestibus. n.

IV. In variis a se invicem
Diffidentes Cœtus
scissa.

IV. Hinc unitas Ecclesia scissa & divulsa, exortaque varia Schismata, ut vix paucis discernere liceat, quænam illa Una sit Sancta, Catholica, & Apostolica Ecclesia: cum multi sint cœtus, qui tale nomen sibi tribuunt, se se tamen invicem condemnant. Etsi id non fiat ab omnibus imprimis simplicioribus, quibus non suppetit judicium ad dijudicandas res fidei controversas; tamen à Doctoribus ac Clericis, ut vocant, qui Ecclesiasticum repræsentant Cœtum, à quorum ore & judicio, omnia illa membra hac in re, ut plurimum dependent. Scilicet

f. Esai. 2. 2. g. Dan. 2. 35. h. S. August. Tr. 4. in Johann. 1. & Tr. 2. in Epist. Johan. i. S. Chrysost. hom. 4. de verbis Esai. 6. k. S. August. Tr. 4. in Johan. 5. l. Idem Tr. 1. in Epist. Johan. m. S. August. de hæres. hæc. 88. n. Epiph. hæresi. 76.

cet est hic & nunc *Ecclesia Romana Catholica* per quatuor mundi partes, utrasque Indias diffusa satis : *Ecclesia Protestantium*, quarum altera *Evangelica* seu *Lutherana*, altera *Reformata* dicta, hoc etiam nomine *Evangelicæ* gaudere volunt *Sociniani*, *Menonisti*, *Quakeri*. Tum *Ecclesia Græca* in *quatuor Patriarchatus*, *Constantinopolitanum*, *Alexandrinum*, *Antiochenum*, & *Hierosolymitanum* divisæ; quibus accedit *Ecclesia Russorum* seu *Moschorum*. Præter has inveniuntur in non contemnendo numero *Ecclesiæ* hinc inde Orientales, ut sunt *Georgianorum* in Iberia, Albania, & ad Mare Caspium; *Maronitarum*, *Syriorum* in Syria, tum *Armenianorum*, *Jacobitarum*, *Cophorum*, *Abyssinorum*, *Indorum*, *Nestorianorum*, quorum quilibet ferè coetus putat se veram *Ecclesiam*, ab aliis segregatus se extollit, ceterosque ferè condemnat.

V. Hæc schismata, prout & *hereses aut gloriæ cupiditate, aut arrogantia, aut voluptatem libidine sunt introductæ, aut similibus aliis de causis*,^o *invidia scilicet, contentions studiô, odiô; item curiositate*, cui plurimi inter Viros politicos, præsertim in *Ecclesiis Protestantium* (plerumque *Presbyterii*, cui tamen *duplus honor debetur* p contemptores, res sacras, adeoque altiora se præsumptuosè, quasi omnibus mysteriis sibi perspectis, ceu inaugurati S. S. Trinitatis secretarii intimi, familiarissimi rimantur, non determinatas res determinant:) dediti sunt; fluctuantes aliàs hinc inde Euripi doctrinæ. q *Verba tamen Theologorum curiosis auribus captant, quæstiones objiciunt, tentandi gratiâ, neque inquirunt ut ignorantia medela sit, aut ex his capiant quid utilitatis; sed ut ubi repererint responsionem minus facientem ad ipsum affectum, hanc justam belli & litigii & Πομπην fore putent.* r Hi illustre nomen fidei privatis ipsorum contentionibus, dissidiis convellunt, scilicet

Sape scelus Cæli zelus velamine textit,

Religio velum est, quod tegit omne scelus.

Hinc illa Religionum differentia, Unitate *Ecclesiæ* illius unius laceratâ.

S. Gregor.
Nazianz.
Orat. 21.

A 2

CAPUT

o. Epiph. hæres. 75. p. 1. Tim. 5. 17. q. Greg. Nazian. serm. de Episc. r. S. Basil. Lib. de Spir. S. tom. 2. operum fol. m. 292.

CAPUT II.

I. *Extra hanc unam Ecclesiam nulla salus.* II. *Ecclesie unius vera fides Symbolo Apostolorum, tanquam Compendio continetur.* III. *Hac unitas fidei includit Sanctitatem morum, in primis dilectionem, quâ servanda Unitas.* IV. *Ex cuius defectu exorta schismata, in haereses degenerantia.*

I. Extra
hanc unam
Ecclesiam
nulla salus.

I. **J**Am verò firmissime tenemus ac nullatenus dubitamus, quemlibet haereticum, seu schismaticum, in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti baptizatum, si Ecclesiae Catholicae non fuerit aggregatus, quantascunque Eleemosynas fecerit, & si pro Christi nomine etiam sanguinem fuderit, nullatenus posse salvari. ^a Nam extra Unitatem Ecclesiae Catholicae constituti, non habent Dei verbum, nec sacramenta ad salutem, sed ad damnationem. ^b Sunt alieni à Christo, à Deo, ab ejus gratia, & carent spe aeternae salutis. ^a Quapropter summo laborandum nisu, ut Unitas Ecclesiae reducatur, neque potest esse Divinius, aut majus opus, quam Ecclesiae dissensionibus obviam ire, & pristinam quasi, quantum fieri potest, restituere Unitatem; ^d nam qui in unitate, in pace manet, in Christo, qui est Princeps pacis, ^e manet. Unitas autem Ecclesiae consistit in una fide: Unum scilicet Corpus, & unus Spiritus, sicut & vocati sumus in una spe Vocationis nostrae: Unus Dominus, una fides, unum baptisma. ^f Hac fides Ecclesiae fundamentum est, per hanc fidem, infirma adversus eam sunt portae inferorum. ^g Quippe est virtus per quam servan-

a. Fulgent. ad Petrum Diac. de fide. b. August. Epist. 166. c. Chemnit. in Loc. Comm. de Eccles. c. 2. Ita & omnes ferè Protestantes cum Romanis sentiunt. Melancht. loc. de Eccles. p. 490. Heshus. Exam. Theol. loc. 12. de Eccles. fol. 111. Conf. Helv. art. 17. p. 54. Conf. Gall. art. 26. p. 107. Conf. Scot. art. 16. p. 148. Conf. Belg. art. 27. p. 177. Synops. pura Theol. disp. 40. thes. 24. p. 173. Catech. Remonst. quæst. 115. d. D. Christ. Drejer in Orat. de syncretismo in Præfat. e. Esa. 9. 6. f. Ephes. 14. 3. & seq. g. Hilar. Lib. 6. de Trip. Ambros. Lib. de incarn. myst. c. 1.

servantur Electi DEI: h & barbari quoque sapientissimi sunt, & placent DEO, conservantes in omni justitia, & castitate & sapientia. i

II. Una hæc fides continetur in symbolo Apostolico, quod *Regula omnino una est, sola immobilis, & irreformabilis k, in qua totius mysterii summa paucis nexa sermonibus, continetur; l tanquam grande præceptorum J.C. compendium, ut in disciplina Cœlesti discen- tium memoria non laboraret, sed quod esse simplici fidei necessarium, velociter disceret, m in quo totius fidei nostra Sacramenta consistant, n quæ nobis in scripturis credenda proponuntur; quo si quis instructus est, omnes hæreticorum opiniones, solo ipsius gladio possit detruncare. o*

II. Eccle-
siæ unius
vera fides
symbolo A-
post. tan-
quam com-
pendio con-
tinetur.

III. Hæc unitas fidei sanctitatem morum, & obedientiæ in-
primis fraternam dilectionem p. Ideoque studeamus servare unita-
tem Spiritûs in vinculo pacis q; imò super omnia induamus charita-
tem, quæ est vinculum perfectionis, r præcedat quidem fides, timor æ-
dificet, perficiet dilectio s: hæc complectitur unitatem, t sine qua nemo
potest se exhibere martyrem, u neque habet vivam fidem, quæ per
charitatem efficax est. x Hac unitate fidei ac dilectione sumus ac
permanemus fratres, absque inimicitiiis ac dissensione, vinculo cha-
ritatis nos omnes colligamur. y

III. Hæc
unitas fidei
includit
sanctitatem
morum im-
primis di-
lectionem,
qua servan-
da unitas.

IV. Ex cujus defectu exorta sunt Schismata, quæ invetera-
ta degenerant in hæreses. Ergo teneamus charitatem, sine qua &
cum Sacramentis, & cum fide nihil sumus. Tenemus autem charita-
tem, si amplectimur unitatem, si non per verba nostra in parte confin-
gimus, sed per verba Christi, in universo orbe cognoscimus. z.

IV. Ex cu-
jus defectu
exorta Schi-
smata, in
hæreses de-
generantia.

h. Clemens Alex. l. 2. Strom. ante med. i. Irenus L. 3. c. 4. k. Tertull. L. de Præscrip. hæ. & L. de vel. virg. l. Orig. L. 7. in Cap. 9. Ep. ad Rom. m. Cypr. L. 7. de Orat. Domin. & Hier. Epist. 61. ad Paman. c. 9. n. Ruff. Aquil. in Expof. fidei, & Inveſt. 1. in Hieron. o. Leo P. Epist. 13. ad Pulcheriam Augustam. p. Crocius de unitat. c. 1. n. 3. Herbrand. loco de Ecclesia p. m. 570. Phil. Melancht. in Examin. Ordin. de Ecclesia. q. Ephes. 4. 3. r. Colof. 3. 14. s. Clem. Alex. L. 2. Strom. t. Hilar. Diac. in Ep. ad Col. 3. u. Cypr. de unitate Eccles. x. Jacobi 2. 17. 19. Chrysoſt. homil. in Eph. 4. z. August. L. 2. cont. lit. Peteliani C. 77.

CAPUT III.

I. Una fides Symbolo Apostolico contenta, in sensu Universalis Ecclesie intelligenda. II. Alias ab hæreticis in proprium sensum trahitur. III. Hinc juxta Ecclesie & Doctorum SS. Patrum explicationem intelligenda. IV. Qui Divinā Providentiā primis illis seculis Ecclesie dati. V. Per quos pura Christi doctrina conservata & ad posteritatem propagata.

I. Una fides Symbolo Apostolico contenta, in sensu universalis Ecclesie intelligenda.

I. *R*ecte porro per verba Christi in universo Orbe cognoscimus & amplectimur Unitatem; nimirum si unam istam fidem Symbolo Apostolico contentam, in sensu universalis Ecclesie per Universum Orbem diffusam intelligamus. Non literam solum fidei hujus Symbolicæ accipiamus, multominus in hac persistamus, ne ansam hæreticis cavillandi fidem demus. Sic Arius Alexandro cavillationibus eum captans, proposuit Symbolum Apostolicum: quod & fecit Eunomius hæreticus. ^a

II. Alias ab hæreticis in proprium sensum trahitur.

II. *Hæretici enim simpliciter ac fideliter dicta, ad argumenta sui dogmatis traherant, ac sua venena occultabant, cum in his Spiritus S. providerit, nihil ambiguum, nihil obscurum, nihil à reliquis dissonans poni. ^b Quare non frustra purioris antiquitatis scripta DEUS conservasse existimandus est, sed ut essent adminiculum aliquod, ad investigandam scripturæ sententiam, & ut perspecta verā ex scripturis Sententiā piorum animi magis confirmetur. ^c*

III. Hinc juxta SS. Ecclesie Patrum & Doctorum explicationem intelligenda.

III. *Hi SS. PP. præsertim purioris antiquitatis docent, quâ ratione Apostolica dicta apostolicè intelligantur. Nam Omnes quidem Scripturas prætendunt, sed non omnes habent, non secus ac cuncti apud se gloriantur, veram esse Ecclesiam, quæ tamen apud cunctos non est. Non enim quia videntur Ecclesie Christi habere nomen, idcirco pertinent ad ejus consecrationem ex August. L. de Nupt. & concupisc. Sic non omnes in Scripturis fundata habent dogmata, licet omnes hoc ipsum jactitent; citant enim Apostolica, sed non Apostolicè intellecta, quem-*

^a. Basilius Lib. 1. adv. Eunomium. ^b. Ruff. in Expos. Symb. August. Lib. fide & Symbolo. ^c. Gerhardus in Meth. Studii Theol. S. 4. c. 3. de Lect. Patrum.

quemadmodum alicubi loquitur Nazianzenus, ^d Contra heretice de sola littera solliciti, interiora S. Scripturae negligent, vim inferentes verbis. ^d Interiora, id est, sensum genuinum dat Catholica Ecclesia, cujus doctrinam Patres vetustiores monstrant, quod ex miro illorum consensu patet. Nunquid verisimile est, ut tot ac tanta (Ecclesiarum) in unam fidem erraverint? nullus inter multos eventus est unus exitus? variasse debuerat error doctrinae Ecclesiarum? ceterum quod apud multos unum invenit, non est erratum sed traditum, ^e Ecclesiae Catholicae quae sola est columna & firmamentum veritatis. ^f

IV. Quare decet nos honorifice de luminibus istis Ecclesiae sentire, qui vulgò Patres appellantur, & quidem de classicis illis, qui mox post tempora Apostolorum exorti annorum octingentorum spatio, Ecclesiae, tam Orientali quam Occidentali, summa cum laude praesuerunt. Horum studio & fidei primum debetur scriptorum Biblicorum conservatio & propagatio. Hi Commentationibus suis eadem illustrando, plurimum non tantum sui saeculi hominibus, sed toti etiam posteritati, profuerunt, suorumque temporum historiam accuratè descriptam ad posteros transmiserunt; eodemque ingenti beneficio orbem Christianum affecerunt. Imprimis laus debetur ipsis pro certaminibus, quae ipsi pro tuendo Coelestis veritatis deposito adversus hereticos acerrima subierunt. Quae beneficia, ingrata esset Ecclesia, nisi agnosceret; impia nisi agnita in pretio haberet. ^g Quod si puritatem Doctorum Ecclesiae veteris ad pauciora secula restringere velimus, citra omnem controversiam priora quinque secula, aurea fuisse indubitatum erit. Imprimis seculum istud ait Phil. Melancht. (quo S. Ambrosius; Cyrillus, Augustinus, Hieronymus &c. vixerunt) pulcherrimum seculum fuit, postea vix umbra fuit talium virorum in Ecclesia. ^h In hac primitiva Ecclesia (à tempore Apostolorum usque ad mortem S. Augustini & Cyrilli, qui mortui sunt seculo V.) Sancti Patres veritatem doctrinae contra omnes adversarios defenderunt, & puritatem ejus inter se conservare, & ad posteritatem propagare studuerunt. ⁱ

V. Consentiant & Reformati DD. & quidem etiam de

IV. Qui Divinam Providentiam primis illis saeculis Ecclesiae dati.

V. Per quos pura Christi doctrina

d. Meisnerus Parte 3. Consult. Cathol. pagin. m. 403. d. Zeidlerus in defin. conservata, Haeretici. e. Tertull. L. de Praescript. c. 4. f. 1. Tim. 3. 15. g. Georg. Milius & ad posteritatem propagata, in Augustanam Confess. art. 1. de Trin. f. m. 24.6. h. Phil. Melan. Orat. de Loc. PP. i. Chemn. de usu & utilitate LL. Th.

Balæus L. 2.
de Act.
Rom. Pon-
tif. in Greg.
m.
Zanch. in
Prof. L. de
nat. DEI
Cafaub.
Exerc. 15.
S. 15. p. 312.
Calvinus
in Epist.
Sadolet.
Card.

Romanis Pontificibus, Balæus, *In prima Classe*, inquit, scilicet usque ad annum 320. Romani Pontifices sub Episcoporum nomine per incorruptum verbi ministerium & fidei constantiam, stella in dextera Christi fuerunt. Hieronymus etiam Zanchius, *Quanta*, inquit, fuerit lux Ecclesie Romana, jam inde ab Apostolis, quorum opera edificata fuit, usque ad tempora Gregorii M. primi (qui mortuus est seculo VI.) nemo est qui nesciat. Casaubonus, Nemo, ait, peritus rerum Ecclesie ignorat, opera Romanorum Pontificum, per multa secula DEI esse usum in conservanda sarta tecta recte fidei doctrina. Ita etiam Johan. Calvinus ait: Omnes suos conatus esse, ut restituat illam Ecclesie faciem qua fuit apud Græcos tempore Chrysostomi & Basilii M. apud Latinos tempore Cypriani, Ambrosii, Augustini, ita ut scripta eorum testantur. Quod si in ullum statum Ecclesiam nostram restituere possemus, haberemus, de quo nobis gratulareretur plurimum.

CAPUT IV.

I. Nullum in Ecclesia dogma novum, & cum tota antiquitate pugnans recipiendum. II. Hæretici quidem Ecclesie dant ansam, ut nova nomina invenire debeat, non dogmata. III. Qui repudiata in his Ecclesie Auctoritate sensum veterem Catholicum non recipit, non integrum fidei recipit symbolum.

I. Nullum
in Ecclesia
dogma no-
vum, & cum
tota anti-
quitate pu-
gnans reci-
piendum.

Proinde nullum dogma in Ecclesia novum, & cum tota antiquitate pugnans recipiendum: imò diligentissime cavendum, ne novo ac impia dogmata in Ecclesias nostras serpent. b. Nobis nihil ex nostro arbitrio inducere licet, sed nec eligere, quod aliquis de suo induxerit. Apostolos Domini habemus Auctores, qui nec ipsi quicquam ex suo arbitrio

a. Chemnit. in Exam. Conc. Trid. p. 1. de Interpr. Script. Conferatur Lutherus in Ep. ad Albertum Marchion. Brand. Primum Ducem Prussiae Tom. 5. Jenens. f. 49. b. Confes. Aug. in Epil. sic & Phil. Mel. ad testimonium primæ Ecclesie provocat, ad Henr. VIII. Regem Angliæ Tom. 4. Op.

bitrio quod aliquis de suo induceret, elegerunt; sed acceptam à Christo disciplinam fideliter nationibus assignarunt.^c

II. Ansam quidem sæpius dant Ecclesiæ Catholicæ hæretici, ut ad retundendas hæreticorum novellas res, locutiones novas seu nomina invenire debeat; Sic *adversus impietatem Arianorum hæreticorum novum nomen Patri homousion* (in Concilio Nicæno) condiderunt, sed non rem novam tali nomine significarunt. Hoc enim significatur homousion, quod est, Ego & Pater sumus Unum.^d Christi nimirum Ecclesia sedula ac cauta, depositorum apud se dogmatum custos, nihil in his unquam permutat, nihil minuit, nihil addit, non amputat necessaria, non apponit superflua, denique quid unquam aliud Conciliorum decretis enisa est? Nisi ut quod antea simpliciter credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur: quod antea lentius predicabatur, hoc idem postea instantius predicaretur: quod antea securius colebatur, hoc idem sollicitius excoleretur: Hoc, inquam, semper nequicquam præterea hæreticorum novitatibus excitata, Conciliorum suorum decretis Catholica perfecit Ecclesia, nisi ut quod prius à maioribus sola traditione susceperat, hoc inde posteris etiam, per scripturæ chirographum consignaret, magnam rerum summam, paucis literis comprehendendo, & plerumque propter intelligentiæ lucem, & novum fidei sensum, novæ appellationis proprietate signando.^e Exinde cum una & eadem fides sit, neque is qui multum de ea potest dicere, ampliat, neque is qui minus deminorat,^f male Ariani, improbârunt Catholicis, quod in explicatione Symboli Apostolici vocem *ὁμοὺς οὖον* apposuerint, cum illud additamentum sit tantummodò explicatio Symboli, & dicti Christi: Ego & Pater meus Unum sumus,^g non additio novi articuli. Addunt enim litteris symboli verum sensum, quem sæpius novis verbis coguntur exprimere ad hæreticorum novitates, quibus sanctam antiquitatem depravant, retundendas. Sicque addita quedam videntur, per quæ novellæ doctrinæ sensus crederetur excludi.^h

II. Hæretici quidem Ecclesiæ dant ansam, ut nova nomina invenire debeat, non dogmata id quæ probatur variis ex antiqui aetate testimoniis.

B

III. Econ-

^c. Tertull. de Præscript. c. 6. similia habet Hilar. I. ad Constantinum Aug. Cælestino ad Nestorium ap. Baronium a. 430. n. 15. ^d. August. Tractat. 97. in Joh. T. 9. Item Lib. de fide & symbolo C. 1. T. 3. ^e. Vinc. Lirine adv. prof. novit. C. 32. ^f. Iren. L. L. 1. C. 2. ^g. August. cit. loc. sup. ^h. Ruff. in expof. Symb.

III. Qui repudiata in his Ecclesiæ auctoritate sensum veterem Catholicum non recipit, non integrum fidei recipit Symbolum.

III. Econtrà qui repudiât Ecclesiæ auctoritate sensum veterem Catholicum, quem additis aliis, & pro ratione temporum, ac hæresium novis Verbis exprimit, non recipit. non integrum recipit Symbolum, non totam fidem Catholicam. *Evacuat potius penitus omnem symboli fidem, omnem spei, sacramentique virtutem; rediendum ergo ad viam rectam, recipiendus sensus pristinus, tenendus plenus symboli Ordo, perfecta que fidei veritas.* Mortuam dicere possumus fidem, cui deest sensus verus & Catholicus, qui est quasi anima fidei, à qua qui deviant, novum quasi cudunt fidei articulum, addunt aliquid, at in diminutionem fidei, diminuunt quippe sensum Catholicum, additamenta sua contra illum sensum obtrudendo, cui Ecclesia Catholica occurrere solet & debet. *Et necesse est illos veritatis inventionem convertere, & commentis eorum apponere refutationem, non ut novum ad pietatem, quasi fidei desit semper aliquid, exquirentes; sed ut contra ea quæ ab illis innovata sunt, excogitantes, quæ salubria judicantur.* k Cum itaque soli Ecclesiæ Catholice, fides Apostolica ac Catholica concredita, non aliter (illa) probari debet nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli condiderunt ipsi eis prædicando, tam vivâ, quod ajunt, voce, quam per Epistolas postea. Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus & Originalibus, fidei conspiret, veritati deputandam, id sine dubio tenentem, quod Ecclesia ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à DEO, suscepit: reliquam verò omnem doctrinam, de mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & DEI.¹

i. Johana. Cassianus L. 6. de Incarn. k. Concilium Chalced. in Serm. ad Martinianum T. 3. Concil. l. Tertull. de præscript. adv. hæret. Cap. 5.

CAPUT V.

I. *Hæreticorum est semper addere aliquid fidei.*
 II. *Aliud est additamentum, aliud explicatio veteris fidei, illud Hæretici, hanc Ecclesia Catholica adhibet.* III. *Idque exemplis comprobatur, de Filio DEO Patri ὁμολογῶν, de Processione Spiritûs Sancti.*
 IV. *Processio Spiritus Sancti & à Filio probatur Concilior: & SS. PP. testimonijs.* V. *Miranda est pertinacia Græcorum, nec minor est obstinatio Soci-nistarum, Anabaptistarum seu Mennonistarum, Quakerorum &c. qui sese toti Ecclesiæ Catholicæ ejusque fidei opponunt.* VI. *Hi minimè audiendi, etsi meris scripturæ vocibus loqui videantur.*

I. **Q**Uare hæreticorum est addere semper aliquid fidei, neque cuivis privato concedendum, ut Ecclesiam infirmulet additionis & diminutionis in fide, eò enim ipso Ecclesia prostituta, hæreseos condemnatur.

I. Hæreticorum est semper addere aliquid fidei.

II. Aliud est additamentum, aliud explicatio Veteris fidei: aliud res nova, aliud res vetus, novo vocabulo insignita. Explicatio alicujus articuli fidei Apostolicæ, non est additio rei novæ; sed veteris & implicitæ rei dilucida expositio: Ecclesia enim Catholica sensim ut homo ætate, temporisque progressu, proficere debuit (post sublatos Doctores Apostolicos) in fidei doctrina, & traditione Scripturæ ac Patrum, ut hæresibus ingruentibus disertè magis ac explicatiùs exponeret, quæ antea implicitè credidit.

II. Aliud est additamentum, aliud explicatio veteris fidei, Illud Hæretici, hanc Ecclesia Catholica adhibet.

III. Unde si in Concilio Nicæno Ecclesia Catholica, magis explicitè fidem exposuerit, quàm in Symbolo Apostolico. In Synodo Constantinopolitana magis diserte, quàm in Nicæna:

III. Idque exemplis comprobatur.

De Filio
DEO Patri
ἐμὸς υἱός

De Procef-
sione S. Spi-
ritus & à
Filio.

IV. Procef-
sio Spiritus
Sancti & à
Filio proba-
tur, Conci-
liorum &
SS. PP. te-
stimoniis.

profectui illius adscribi putamus. Sicut Adolefcens fidelis qui priùs credenda Ecclesiæ implicitè agnovit, cum ætate in doctrina fidei, tam ex S. Scriptura, quàm ex Doctoribus Catholicis proficit. Quare si Ecclesia Catholica nunc paulò exsertius aliquid definit, in fide Apostolica, non rem novam definit, sed rem veterem explicatius demonstrat, quæ priùs implicitè ab omnibus credita est; modo Ecclesia hodierna non definiat, quod est contrarium antiquitati Orthodoxæ. Sic in primitiva Ecclesia Dominus JESUS Christus non expressè Patri; ἐμὸς υἱός dictus est, sed nec ejus contrarium fuit traditum. Hinc etiam minimè probandi Græci, qui Ecclesiam Occidentalem, quod addidisse visa sit voculas has in Symbolo Constantinopolitano, in articulo de processione & missione Spiritûs Sancti; & à Filio, falsitatis & additionis novo arguere non sunt veriti: cum tamen non sit novæ rei additio, sed expressio Sensûs Catholici, cujus contrarium nunquam in Ecclesia veteri definitum. Ecclesia Catholica fidei fida, custos, hunc sensum à Christo & Apostolis accepit, quem additis verbis his *Filioque* suis communicat.

IV. Nam missionem Spiritus Sancti *etiam à Filio*, ita per processionem explicavit Ecclesia Catholica, in Symbolo Athanasii; in Concilio Alexandrino, ex quo Concilio Cyrillus Alex. ad Nestorium Epistolam scripsit, in qua expressa sunt verba hæc: *Spiritus appellatus est veritatis, veritas autem Christus est, unde & ab isto similiter, sicut ex Patre procedit.* Hæc Epistola quæ habetur in Concilio Oecumenico tom. 1. c. 14. est approbata, tam ab ipso Concilio Ephesino, quàm à IV. Synodo act. 5. & à V. Synodo act. ultima, & à VI. Synodo act. 17. & à VII. Synodo act. 7. Atque hæc Synodi, maxima ferè ex parte ex Græcis fuerunt, fuitque communissima, & constantissima prioris ævi SS. Patrum sententia, tam Græcorum, a quam Latino-

a. Athanasius in Symbol. *Spiritus Sanctus à Patre & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.* Et hoc Symbolum lectum in Concil. Tolet. IV. C. I. an. 33. ante schisma Græc.

tinorum: b & convicti sunt hac in re Græci sæpius; utpotè in Concilio apud Barum.^c Anno MXC. item ad 1215. in Concilio Lateranensi cap. 4. Porro Lugduni in Concilio, ubi Græcis consentientibus cantatum est Symbolum, cum additione *Filioque* ter Græcè, ter Latinè, d Denique in Concilio Florentino ad 1438.

V. Miranda hic fane est pertinacia Græcorum illorum, qui potissimum huic veritati repugnantes, Unitatem Ecclesiæ rescindere non dubitârunt. Nec minor est obstinatio, imò &

B 3

malitia

V. Miranda est pertinacia Græcorum, nec minor est obstinatio Socinistarum, Anabaptistarum seu Menonitarum, Quakerorum, &c. qui sese toti Ecclesiæ Catholicæ, ejusque fidei opponunt.

Gregor. Nyss. hom. 4. in Orat. Dom. *Spiritus Sanctus & à Patre dicitur, & à Filio praterea esse ostenditur.* Johan. Chrysof. T. 5. hom. 1. de Symb. *Iste, inquit, est Spiritus de Patre, & Filio procedens.* Et hom. 2. *istum Spiritum Sanctum dicimus Patri & Filio coequalem, & procedentem de Patre & Filio.* Cyril. Alex. L. 12. in Johan. C. 56. *Ex Patre per Filium procedit.* Hoc autem sic explicat L. 13. thes. C. 2. sic *Filium DEI ex ipso, & in ipso Patre esse intelligimus, ex Filio autem naturaliter & substantialiter Spiritum Sanctum, sicut ex Patre provenire credimus.* Athas. L. 1. de rectis dogm. *rursum ipse Spiritus Sanctus & ab ipso procedit & mittitur, non à Patre solo sed à Filio.* Similia habet Basilius L. 5. contra Eunomium C. 8. Cyril. Hieros. C. 17. Epiph. hæc. 69. p. 219. &c.

b. Tertull. L. contra Praxeam, *Spiritum Sanctum, inquit, à Patre per Filium deduco.* Sextus Ruff. in explic. Symb. *Spiritus Sanctus de utroque procedens, & cuncta sanctificans.* August. Tr. 99. in Johan. *Cur non credamus quod etiam de Filio procedat Spiritus Sanctus, cum Filius quoque sit ipse Spiritus?* Prosper L. de vita Contempl. C. 18. *Spiritus ex Patre Filioque procedit:* Leo in Epist. ad Turb. 91. aliàs 93. C. 1. *Alius est, inquit, qui genuit, alius qui genitus est, alius qui de utroque processit.* Fulg. L. de Fide ad Petrum: *Proprium est Spiritus Sancti quod solus de Patre Filioque procedat.* Greg. M. in Symb. suo. *Credo in Spiritum Sanctum nec genitum, nec ingenitum, sed æternum de Patre & Filio procedentem.* Beda L. 1. de Eleem. Philos. *Spiritus iste à Patre & Filio procedit, Qui volet plura in hanc rem habere testimonia, videat Theoph. Rutka S. J. defensionem S. Orthodoxæ Orientalis Ecclesiæ, contra Hereticos Processionem Spiritus Sancti à Filio negantes, ex SS. PP. præcipuè Græcis deductam.* Calixti 1682. c. Ansel. L. de Processione Spiritus Sancti. C. 4. d. Sexto decret. Tit. 1. C. 1.

malitia Socinianorum, Anabaptistarum seu Mennonistarum, Quakerorum & aliorum, qui toti Ecclesiæ Catholicæ ejusque fidei in tot Oecumenicis Conciliis confirmatæ & stabilitæ, sua figmenta, deliramenta que obtrudentes, resistunt. Hos non curemus, quicquid de novis fidei additamentis nobis ogganiant, cum extra Ecclesiam se posuerint, atque apud ipsos nulla sit fides Christiana, quippè quæ sensu Ecclesiæ Catholicæ, quæ anima fidei, destituta est. Quomodo ergò poterunt de nostra Catholica fide, aut de ejus additamentis judicare? Quî nos eosdem audire debeamus? Qui Ecclesiam, ejus Unitatem, doctrinam, judiciumque respuunt. Christus præcepit *Ecclesiam* audire, quam *qui non audit, sit velut Ethnicus & publicanus.* e

VI. Hi minime audiendi, etsi meris Scripturæ vocibus loqui videantur.

VI. Neque ideò sunt audiendi, quia meris Scripturæ verbis loqui videntur, subdole enim abuntuntur literis Scripturæ, quia sensum illius illismet ipsis literis ei detruncando, aut suum proprium substituendo, ad libitum suum huc illuc detorquent. Ideò maximè erratum prioribus seculis, quod hisce in tot tantisque ab Ecclesiâ Catholicâ prævia deliberatione accuratissima, Oecumenicis Conciliis convictis & damnatis hæreticis indultum, ut ex SS. Literis duntaxat sua dogmata fidei proponerent & comprobarent. Quid enim tales, sola verba Scripturæ allegantes proponunt? An non contra sensum Ecclesiæ Catholicæ falsum suum sensum, quem quidem S. Scripturæ verbis palliant; non secus ut Sathanas Christum tentans? Horum tamen conversionem intimitus optamus, ac nullatenus desperamus, quin hi Cætus, ad Unionem Unius istius Catholicæ Ecclesiæ accessuri sint, aut autoritate Ecclesiæ Catholicæ, convicti, aut exemplo aliorum cætuum illecti, aut serenissimorum Principum mandatis, atque potestate compulsi.

e. Matth. 18. 17. f. Matth. 4.

CAPUT VI.

I. Habemus fidem Catholicam sufficienter in VI. Oecumenicis Conciliis priorum seculorum declaratam, quæ omnes ferè qui verè Christiano nomine censentur, admittunt. II. Illis autem Conciliis Ecclesia fidem explicavit solum contra illius temporis hæreticos. III. Postmodum tamen nova schismata & hæreses exortæ. IV. Ecclesia universim discissa in Occidentalem & Orientalem, in hac non pauca schismata, in illa præcipuæ auctoritatis Græca Ecclesia. V. Cujus status deplorandus. VI. De cujus Unione hic non est institutum loqui, sed solum de Ecclesiis Occidentalibus Romanâ & Protestantium.

I. **A**Tque ut ad nostra regrediamur; Habemus fidem I. Habemus fidem Catholicam Symbolo Apostolico comprehensam VI. Oecumenicorum Conciliorum, utpote Nicæni I. Constanti-
nopol. I. Ephesini I. Chalcedonensis I. 2. Constantinopol. II. Constantinopol. III. quæ sine omni exceptione, à Prote-
stantibus Evangelico-Catholicis, qui sanio-rem de rebus fidei
sensum habent, nec non à Reformatis, uti & à Græcis, at-
que à Romanis Theologis assumuntur. Cui assentiunt Russi
& Moschi: Hi ut & Græci, ceteri etiam in plurimis iis, quæ
non sunt planè definita in prædictis Conciliis, cum Romanis
conveniunt. Ab his quod fidem in Conciliis prædictis attinet
declaratam parum & sæpius, non nisi formulis loquendi dissen-
tiunt Syriani, Georgiani, Maronitæ, imò & Armenii, Ja-
cobitæ,

cobitæ, Cophti, Abissini, Nestoriani, Indi; ^a nam qui versus eos peregrinantur, Catholicos offendunt, nec nisi quibusdam ritibus & Ceremoniis, à nobis (Catholicis) differentes vident. ^b

II. Illis autem Conciliis Ecclesia fidem explicavit, solum contra illius temporis hæreticos.

II. Fides hæc in prædictis Conciliis definita, quamvis Apostolica, & ob hanc illorum temporum Ecclesia ratione Cælestis Veritatis purissima habenda sit; non tamen Ecclesia illa, tunc temporis se in omnibus explicavit, tam disertè, ut nulla omnino hæresis puram illam fidem accedere, cætumque illum Catholicum contaminare potuerit. Ecclesia quidem Catholica fidem Apostolicam in prædictis Conciliis contra tum temporis hæreticos, utpote Arium, Eutychen, Macedonium, & alios explicavit, non contra adhuc futuras hæreses, quas illi ne somniare poterant.

III. Postmodum tamen nova schismata & hæreses exortæ.

III. Nimirum post tempora horum Conciliorum, tum nova schismata, & hæreses exortæ; tum singulares ac novæ loquendi formulæ, additionesque fidei invecæ, quæ primam ansam schismati dederunt.

IV. Hinc Ecclesia Universalis discissam Occidentalem, & Orientalem; In hac non pauca schismata; in illa præcipuæ auctoritatis Græca Ecclesia.

IV. Sic discissa olim Ecclesia Catholica in Orientalem & Occidentalem, hæc in Romanam, Evangelicam, & Reformatam; & quas hæc passim pro hæreticis habent Socinistarum, Anabaptistarum seu Mennonistarum, Quakerorum, &c. In Orientali, Græca est potissimæ auctoritatis, quæ non modo in fide, secundum illa VI. Concilia, cum Romana nostraque Ecclesia; sed & in plurimis fidei articulis consentit passim cum Romana, in quibus dissentiunt Protestantes à Romana & Græca, scilicet in assertionem Transubstantiationis, & generatim in sacrificio, & toto ritu Missæ; Invocatione Sanctorum, Confessione auriculari, in Oratione & oblatione pro defunctis, Imaginum Veneratione, Purgatorio, &c. In plurimis autem aliis dissentit à Romanâ & Ecclesiis Protestantium, quamvis harum Unionem non desperamus.

V. De-

^a. Liber Baro ab Herberstein. C. de Relig. Sac. de Vitriaco in hist. Hierosol. C. 74. Antonius Possev. Tomo 2. Appar. voce Maronitæ. Memphitæ. Bullar. Rom. Bulla 91. Phil. à S. Trinit. in Itin. Orient. L. 5. C. 5. Abr. Bzovius T. 14. A. 1330. Thomas à JESU L. 7. de Conversione Gentium C. 14. Odoard. Bredevodus in Scrutinio Religionum C. 13. de Cophtis. Damianus à Goes, de moribus Æthiopum. Bern. à Breitenbach, in descript. Itin. part. 2. & alii ^b. Gilb. Genebr. L. 4. Chron. A. 1154. ^c. Idem Sandis Anglus in relatione de statu Ecclesiæ.

V. Deplorandus porrò est status illarum Orientalium Ecclesiarum, qui nimis pressus, cum stupenda rerum Sacrarum & Christianæ Religionis, illic *dominante ignorantia, literarumq; ruditate, non in plebe, sed & Clericis, ut in fidei articulis, aut probum sensum, aut confessionem ab illis* (quamvis non omnino omnibus) *temere expectes.* d. Cæterum non vana spes est, quin ad unitatem Ecclesiæ reduci possint; Si Catholici Episcopi Principesque in Occidentali Ecclesia, tum per certos Missionarios, qui homines istos in Oriente erudirent, tum aliis modis, feliciter cum Turca peractò bellò, ulteriùs cooperante DEO, in id alloboraverint.

V. Cujus status deplorandus.

VI. Hos omnes cum tota Occidentali Ecclesia proh dolor! in tot Schismata discissa, uniri etsi optemus, non tamen de unione harum Ecclesiarum, jam nobis est propositum disserere: Sed in primis, quâ ratione Controversiæ fidei, inter Protestantès, & Romanos Catholicos, *amicè salvaque veritate componi possint.*

VI. De Cujus Unione hic non est institutum loqui, sed solum de Ecclesiis Occidentibus Romanâ & Protestantium.

d. David Chytræ. de Statu Ecclesiarum in Græcia, Asia, Africa.

CAPUT VII.

I. *Promovendo hanc unionem Ecclesiarum non agimus I. contra S. Scripturam. II. Neque contra Praxim veteris purioris Ecclesiæ. III. Neque contra pietatem. IV. Neque agimus contra sanam rationem. V. Neque contra nostros Libros Symbolicos Prutenicarum Ecclesiarum. VI. Neque contra consensum Theologorum Protestantium Lutheran. VII. Non agimus contra Pacta conventa inter Imper. Principes Rom. Catholicos & Protestantès. VIII. Neque contra consensum DD. Reformatorum.*

C

I. Hoc

I. Promovendo hanc Unionem Ecclesiarum, non agimus i. contra Sacram Scripturam.

II. Neque agimus contra praxin veteris purioris Ecclesiae.

† Codex Justiniani L. i. de sum. Trinit. & fide Cathol. Tit. i. Cunctos populos &c. Item idem Justin. in Ep. Resp. Joanni P. ubi inter alia testatur, sibi magnum studium fuisse servare unitatem Sedis Apostolicae Romanae prope easse se eidem Sedi Sacerdotes Universi Orientales tractus subicere & Unire. Vide

Joan. Fr. Hackii scrutinum Verit. fid. Par. 2. p. 257.

I. **H**Oc autem intendentes, non putamus nos agere contra S. Scripturam, quæ cum omnibus pacem & concordiam habere præcepit, a quidni cum illis, qui nobiscum habent unam fidem, unum Dominum, unum baptismum. b Si de necessitate præcepti Divini est diligere inimicos, c quidni Fratres, qui nobis pacem & concordiam offerre, & ad Unitatem Ecclesiae Catholicae, nos vocare non negligunt? d An non dilectio est plenitudo legis, e quæ intuitu pacis & veritatis hodiernas fidei differentias, componere nos commoveat? Nonne diligere debemus ac sequi veritatem & pacem f? qui poterimus neglecta unitate ac concordia Schisma pessimum illud monstrum evitare? Quantum verò malum sit Schisma, sequens caput docebit.

II. Neque agimus contra Praxin veteris purioris Ecclesiae, ut patet ex infinitis ferè adhortationibus SS. Patrum, quarum non condemnentur numerum Illustrissim. Doctor Christianus Drejerus in Laudatissimo Scripto, de Syncretismo collegit, quò benevolum lectorem remittimus. Legi quoque potest Liber DD. Walemb. de Unitate l. i. c. 11. 12. c. 13. Crocius c. i. c. 3. Item Theol. Witemberg. in Refut. Orthodox. Consens. in præfat. p. i. Davinant. Epist. ad Duræum p. 42. Certè purior Ecclesia vult, ut associemur illi Ecclesiae, cujus fides prædicata est, ab ipso Apostolo Paulo: g ad quem perfidia non potest habere accessum. h Quæ maxima, ut ait Iren. & antiquissima, & omnibus cognita, ad quam propter potentiorē principalitatem necesse est convenire omnem Ecclesiam. i Nam qui Cathedram Petri super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidet? Cypr. cit. loc. cum quā Ecclesiā conjungi tot voluerunt Imperia & Regna, tot pij Imperatores & Reges adhuc conjunguntur. † k Cujus Cathedra Unitas ab omnibus servata, nec ceteri Apostoli sibi quisque defenderent, ut tam Schismaticus & persecutor esset, qui contra

a. Hebr. 12. Rom. 12. Conf. Joh. 11. v. 52. Joh. 17. v. 20. Eph. 4. 11. i. Joh. 1. 7. Joh. 10. 16. Eph. 4. 4. 5. 1. Cor. 12. 12. b. Gal. 6. 10. c. Luc. 6. d. Masfenii Medit. Concord. DD. Walenburg. Eberman. Joan. Fr. Hacki in scrut. verit. fid. & alii. e. Rom. 13. f. Zachar. 8. 19. g. Rom. 1. 8. Hier. L. 3. Apolog. contr. Ruff. c. 4. h. Cypr. Epist. 55. Ambros. L. 2. de Vocat. Gent. c. 6. Athan. Apol. 2. cont. Arianos. i. Iren. L. 3. c. 3. k. Cyrpr. cit. loco.

singularem Cathedram alteram collocaret, ^l cui nolle primas dare summa profecto impietas est. ^m Cujus Sedis Episcopis omnium Episcoporum judicium, omnium Ecclesiarum cura commissa fuit, ⁿ & quidem perpetuo privilegii jure. ^o Dubitamus denique, concludo cum Augustino, nos ejus Ecclesiae gremio condere, quæ usque ad Confessionem generis humani, ab Apostolica Sede per successionem Episcoporum, frustra hæreticis circumlatrantibus, culmen authoritatis obtinuit, Lib. de Util. Cred. c. 17. de Eminentia ejusdem Romanæ Ecclesiæ hæc habet D. Christ. Drejerus in Disp. de Primatu Petri respondente Joanne Hornink habitâ Anno 1645. Thesi 1. Romanam Ecclesiam semper estimatam fuisse, in historiis reperimus, tum quod esset in Sede Imperiali Romæ, tum quod ad Imperatorem eo in loco residentem proximum haberet accessum, & laborantibus alibi Ecclesiis facile auxilium impetrare posset: tum denique quod à maximis Apostolis Petro & Paulo fundata esset, quorum labor, quamdiu in suo fructu perseveravit, & fidei Doctrina & Ecclesiastica disciplina egregie excelluit. Quæ de causa & factum; ut ex ea longè major numerus Ecclesiarum excreverit, quàm ex ulla alia Sede Apostolica, idq; partim Apostolis adhuc viventibus, partim post illorum tempora Ecclesiæ dignitas & Episcopo quondam dignitatem conciliavit, ut præ cæteris eximio in honore ab omnibus haberetur, postquam tum consuetudo, tum statuta Conciliorum obtinuerunt, ut auctoribus Episcoporum à sedibus estimaretur, ut Episcopi cederent Metropolitanis, Metropolitanis Primati, seu Patriarchis, Patriarcha etiam ei, qui in sublimiori sede constitutus erat. Thesi 2. Hinc cum antiquitus quivis Episcopus alios errantes etiam extra suam Ecclesiam corrigere posset, hoc maxime Episcopo Romano ob sedis Eminentiam convenire putabant, ut errantes alibi Episcopos moneret, & in viam reduceret: Sacrorum Canonum Custos ac Vindex existeret, commune asylum & refugium afflictis atque illegitimè condemnatis præberet. Unde nec facile cæteri Patriarchæ aliquid decernebant, nisi & illum tanquam præcipuum in Orbe Metropolitanam consulissent. Si qua difficultas in Religione movebatur & schismata gliscebant, tutissimum existimabant cum Romano Patriarcha communicare eidemque velut nodo Ecclesiarum præcipuo adhaerescere, ne facile à Catholica Ecclesia communione divellerentur.

C 2

Huc-

1. Opt. Milev. L. 2. m. Aug. L. de Utilitat. cred. c. 17. n. Concil. Alex. sub S. Athan. o. Maximil. Constant. Patriarch. Epist. ad Orient.

Hucusque Dreierus. Quodsi ita est: Eccur abhorreamus ab Unione & conjunctione cum eadem Ecclesia atque ejusdem Episcopo.

III. Neque
agimus
contra Pie-
tatem.

III. Neque nos agere credimus *contra pietatem*: si cum *omni patientiâ colere majores, & honorificare Matrem, & sic thesaurizare nobis, penamque maledictionis quàm habet ille, qui exasperat Matrem effugere* p debeamus; Utique cum Romana Ecclesia uniri necesse est. Quippe quæ nos filios Ecclesiæ Catholicæ, per Episcopos & Missionarios à Sede sua, nostrosque majores à Paganismo, ad Christianam fidem genuit, *in qua & salvos illos factos, nulli dubitamus.* q Ex hac Matre sumus fratres facti filii Dei per Baptismum, inter quos semper sit necesse Concordia, & Unitas quod Deo *bonum & jucundum.* r

IV. Neque
agimus con-
tra sanam
rationem.

IV. *Neque agimus contra sanam rationem.* Annon ratio nobis suadet, Rempublicam Civilem, variis concussam diffidiis, ac hostilibus armis, ad pacem & concordiam reducere? Multò magis Rempubl. Ecclesiasticam, variis scissam dissensionibus?

V. Neque
contra no-
stros Libros
Symbolicos
Prutenica-
rum Eccle-
siarum.

V. *Neque contra nostros libros Symbolicos Prutenicarum Ecclesiarum.* Certè *Augustana Confessio* (quæ fundamentum nostrorum librorum Symbolicorum primarium est ac principale, imò quæ *Ecclesiarum Evangelicarum novissimi temporis, Augustissimum Symbolum ac lapis verè Lydius est*) s non vult ullo modo, ut Ecclesia Augustanæ Confessioni addicta separetur ab Ecclesia Romana, sed urget *tolerantiam utriusque partis, imo conformitatem & consensionem*; quia *in nullo articulo Fidei Ecclesiæ Augustanæ Confessio ab Ecclesia Catholica Romana, sed tantum ratione paucorum quorundam abusum, in vulgaribus ritibus discrepat.* t Sanè ob abusus ac ritus vulgares, tam noxium fovere schisma in Ecclesia Christi Catholica, non est homine Christiano dignum. Nam *Canones Ecclesiastici, ubique eosdem ritus non postulant: neque similes unquam omnium Ecclesiarum ritus fuerunt: ritusque aliqua ex parte, (non sublati sed) correcti sunt, & pauci tantum abusus, & quidem in vulgaribus ritibus, in nulloque fidei articulo dissensus est, eaque quæstiones tantum viden-*

p. Syrach. 3. q. Meisnerus p.2. Consult. Cath. p.m. 226. r. Psal. 133. s. Georg. Millius in Explic. August. Confess. in tit. Libri, t. Hæc sunt verb. August. Confess. art. c.21. in fine.

videntur habere controversiam: u Ergo reverâ non habent. Certè si causas ponderemus, quare conscripta sit Augustana Confessio; non fuit potior ac prior, quam *ut una sincera ac vera religio colatur & servetur, ut quemadmodum sub uno Christo sumus, ita in una etiam Ecclesia Christiana* (per quam Romana intelligitur, à quâ in nullo fidei articulo dissentire se dicit & ad quam appellârunt Principes Protestantes) *in unitate & concordia vivere possimus.* x Ob id Principes & auctores Confessionis Augustanæ sunt (1) mandato Cæsaris obsecuti. (2) inter primos Augustæ ad comitia adsuere. (3) Confessionem Augustanam obtulere. (4) parati fuerunt de tolerabilibus modis, ac viâ amicè conferre, ut quantum honestè fieri potest, conveniant cum Romanâ Ecclesiâ, & re inter partes citra odiosam contentionem pacificè agitatâ, dissensio dirimatur, ad veram religionem, & concordiam reducatur, quod ardentissimis votis à DEO petiverant. (5) Nullo modo detrectârunt, quod ad Christianam concordiam, quæ eum DEO & bonâ conscientia fieri posset, conducere queat. (6) Ob id condescenderunt in generale Concilium, quod Pontifex Maximus cum Cæsare Carolo V. emissis literis, primo quoque tempore congregavit. (7) Imò ad id debito modo provocantes appellârunt, quam appellationem nunquam deferere voluerunt. y Similiter Anno 1537. in Conventu Schmalcaldico 5. Martii, itidem protestati sunt de discordia cum voto, ut universales & pia concordia constitueretur, cum Romana Ecclesia. In Apologia August. Confess. prævia querela, de infidiosè & calumniosè scripta confutatione August. Confess. protestantur de Discordia, orantque DEUM, ut DEUS dissipatas Ecclesias adspiciat, inque concordiam piâ ac perpetuâ reducat. z Quamvis verò Formula Concordiæ respiciat tantum concordiam inter Augustanæ Confessionis deditos sanciendam contra Papatum, attamen Principes & Auctores hujus formulæ amplexi sunt Augustana

C 3

nam

u In Epilogo ib. Item Lutherus hoc sæpius repetit, ut in colloquiis convivialibus ut de Sacram. fol. 211. apparet: *Itaque, inquit, omnes meæ disputationes, scriptiones, & actiones sunt contra abusum Pontificis, Tota dissensio est de quibusdam abusibus, qui sine auctoritate in Ecclesiam irrepsērunt. Cū Ecclesia apud nos de nullo articulo fidei dissentiant ab Ecclesia Catholica, tantum pauca quedam abusus omittant.* x. Ibidem & in Præfat. y. in Epist. ad Carolum V. Imper. z. Apol. August. Conf.

nam Confessionem, à qua vel transversum, ut ajunt, unguem discedere, vel aliam aut novam confessionem, scripto isto vel alio, nunquam in animo habuerunt: aa adeoque necessario præsupponi, tolerantiam & Concordiam Christianam cum Romana Ecclesia, à qua in nullo fidei articulo discrepare se dicunt.

VI. Neque
contra con-
sensum
Theologo-
rum Prote-
stantium.

VI. Neque agimus contra consensum Theologorum Protestantium: quod Confirmatur eò quòd de Romana Ecclesia ab illustribus Theologis Protestant. Eccles. concedatur: *In Ecclesia Romana, esse fidem Catholicam in sensu Catholico, adeoque in Romana Ecclesia posse quemque salvari, qui in fide Romana & charitate permanet.* bb Quare ergo cum illis nunc non unimur in terris, cum quibus unionem speramus beatissimam in Cœlis?

VII. Nec

bb. D. Christ. Drejerus in Concione de una visib. ac pressa Ecclesia p. m. 16. Balth. Meisn. in Consult. Cath. p. 2. p. m. 266. Ita de Romano-Catholicis scribit. *Quantumvis in nonnullis perperam senserint (Rom. Cath.) attamen cum fundamentum retinuerint, & non malitiose erraverint, excusari possunt. Emergere ex tenebris si non ad summam plenamque, tamen ad aliquam lucem, ideoque à communione fidelium & hereditate salutis aeternæ, simpliciter & indiscrete excludi non debent.* Item Gedan. Theologi in Censura super disput. Latermanni p. m. 51. *Uti totas ajunt Ecclesias Pontificias non damnamus, sed in eo catu Pontificio Ecclesiam hodie super esse dicimus, etiam ante Lutheri tempora olim supersuisse.* D. Lutherus in Epistola ad Anabaptist. tom. 1. Jen. p. 320. *Nos fatemur sub Papatu multum imò omne bonum Christianum esse & inde ad nos devenisse. Fatemur esse in Papatu veram Scripturam, verum Baptismum, verum Sacramentum Altaris, veras Claves in remissionem peccatorum, verum predicandi officium, verum Cathechismus. Plus dico, esse in Papatu veram Christianitatem, imò ipsum nucleum Christianitatis.* Idem repetit in locis com. Class. 1. p. 124. & cl. 15. p. 109. Ita ferè & Osiander loquitur in Epitome Cent. 16. p. 1073. *Ecclesia, quæ sub Papatu fuit, eo tempore, quo Lutherus natus est, fuit Ecclesia Christi: habuit enim ministerium Evangelii, S. Biblia, Baptismum, Cœnam Domini, licet aliquot abusibus erroribus & humanis traditionibus obruta & obscurata.* Ideoque qui sub Papatu ad ministerium Ecclesiasticum fuerunt ordinati (ut Lutherus & alii multi Evangelici Doctores) revere habuerunt legitimam vocationem, ad predicandum Evangelium Christi, & Sacramentorum administrationem. Et Theologia

logia Wittebergenſis in colloquio Badenſi apud Oſiand. in Epit. Cent. 16. 1064. ita ſcribunt. *Eccleſiam inde ab adſcenſione uſque ad hæc tempora nunquam interruptam, ſed perpetua ſucceſſione in terris permanſiſſe firmiter credimus.* Joannes Regius in Apologetico ſub tit. conſideratio Cenſura p. 93. ait. *Eſi verum eſt, Pontificiorum miniſterium fuiſſe corruptum multis traditionibus & adinventionibus hominum; habuit tamen ea, quæ ad ſalutem neceſſaria fuerunt.* Covellus in deſenſione Hookeri p. 68. *Romanenſes de Familia Jeſu Chriſti eſſe libenter agnoſcimus, dum autem noſm. & reformamus, non nos ab Eccleſia (uti ſperandum eſt) ſegregamus, in qua ante fuimus. In Eccleſia fuimus & in eadem maneamus, quemadmodum & Romanenſes.* Somus in deſenſ. contra Penrii Cap. 23. p. 182. *Judicio omnium eruditorum & omnium Eccleſiarum Reformatorum, in Papatu vera Eccleſia eſt.*

VII. Nec credimus nos agere contra Paſta conventa, quæ ſunt VII. Non
inter Imperatores ac Principes Catholicos, Romanos, & Proteſtantes. agimus con-
Inprimis patet id ex tranſactione Paſſavienſi 1552. primùm inita, tra Paſta
& Anno 1555. in Comitibus Auguſtanis, publicò decretò pro- conventa in-
mulgata ubi quilibet Status Imperii, in hoc incumbere tenetur, ter Imperat.
ut controverſa religio, pacificis ac amicabilibus mediis, ad Chriſtia- Principes,
nam concordiam reducatur. cc Rom. Ca-
VIII. De- thol. & Pro-
teſtantes:

cc. Ita ſonant verba decreti ex Receſſibus Imperii p. m. 398. So ſollen die Keyſerl. Majest. wir (Ferdinandus Rex) auch Churfürſten ic. keinen Stand des Reichs / von wegen der Augſpurgischen Confeſſion und derſelben Lehr / Religion / und Glaubens halber / mit der That gewaltiger Weiſe überziehen / ſondern bey ſolcher Religion / Glauben / Kirchen-Gebräuchen / Ordnungen und Ceremonien / auch ihrem Haab / Güthern / liegend und fahrend / Land / Leuten : : : ruhiglich und fridlich bleiben laſſen : Und ſoll die ſtreitige Religion nicht anders denn durch Chriſtliche / freundliche / fridliche Mittel und Wege / zum einhelligen Chriſtlichen Verſtande und vergleichung gebracht werden. Alles bey Kayſer. und Königl. Würden / Fürſtl. Ehren / wahren Worten / und Poen des Landes Friedens.

Ita & decretum Caroli V. Imper. Rom. dato Augſpurgi 1530. *Ut illis qua utrimque in ſcripturis ſecus tranſacta & intellecta ſunt ſepoſitis & correctis, res illa ad unam & ſimplicem veritatem & Chriſtianam concordiam componantur, reducantur.* Item in Decreto Maximil. II. *Ut Evangelica veritas ſepoſitis odiis, columniis, rixis, partium, ſtudiis ſinceris unimis cognoscatur, apprehendatur : & errores & abuſus, qui temporum progreſſu & malitia hominum acceſſerunt, veris rationibus corrigendi ſuſcipiamur.*

VIII. Denique neque nobis quod benè speramus *DD. Reformati*, (qui sibi dulce nomen pacis, ac Unitatis Ecclesiæ, laudabiliter vendicant, & certè parci aliàs ac cauti in condemnandis errantibus) refragabuntur. Non enim putamus, averfabuntur Unionem cum illâ Ecclesiâ, in quâ salvari posse membra illius adstruunt. Nam præterquam quòd cum nostra Augustana Confessione, cui adhærescere se dicunt, fateantur *totam dissensionem, à Romanâ Ecclesiâ esse tantum de paucis quibusdam abusibus, in vulgaribus ritibus*; concedunt attestante Serenissimo Rege Angliæ Jacobo, *dd Pontificios vera antiqua Catholica & Apostolica fidei fundamentis adhærescere*: fatenturq; affirmante Covello, *ee Membra Ecclesiæ Romanæ, membra esse vera Christi Ecclesiæ, & qui in illa Ecclesiâ vivunt & moriuntur, salvari posse*. Qui ergo repugnabunt illi Ecclesiæ, hic in terris uniri, cum quâ in Cœlis sperant unionem æternam & beatissimam. Quippe illi (Reformati) teste Hier. Zanchio, prout Grotius (in discussione Apologetici Riveriani p. m. 14. refert) *ab Ecclesiâ Romanâ, non alio se discernunt animo quàm ut si correctâ ad priorem Ecclesiæ formam redeat, illi quoque ad eam revertantur & communionem cum illa, in suis porro catibus habeant. Quod ut tandem fiat toto animo Dominum JESUM precantur*. Nemo ergo pius nobis jam vitio vertet, quòd ad Uniendam Ecclesiam labores nostros conferamus, ac Controversias fidei componere studeamus. Nobis illud putamus Basilii dictum: *Nos haudquaquam cedentes hominum convitiis, nec illorum vituperatione dejecti investigandi (componendi) studium deferamus*. ff Benè alias scientes etiam hoc tempore contingere quod dicit S. Augustinus contra Epist. Parmen. lib. 2. c. 13. p. m. 19. c. *Cùm ad pacem Christi revocantur, calumniatores sunt, cùm pace donati consulunt, dissimilatores sunt. Quid hoc est aliud, quam quod eorum Magister Ticonius de illis ait: Quod volumus sanctum est, adeoque cum, Gregor. Nazian. Orat. 13. de Pace 2. tom. 1. p. 206. B. dicere possumus: Ubi sunt igitur, qui suorum quidem mansueti, & placidi iudices sunt, aliorum autem seve-*
ri cen-

dd. In Epist. Mon. p. m. 144. ee. In Apologia Hoockeri p. m. 68.

ff. Basil. l. de Spir. S. ad Amphilocho.

ri censores, ut hic quoque fucum veritati faciant? Ubi sunt qui vibices nobis probro vertant, cum isti vulnera habeant: qui offendicula exagitant, cum turpiter ipsi probantur? qui maculis nostris gaudent, cum ipsi in ceno volutentur? qui festucas nobis objiciunt, quae nec insidentes magnum dolorem afferunt, atque facile depelli atque efflari ab oculis possunt; cum interim ipsi trabium mole oppressi caligent.

CAPUT VIII.

I. Quantum malum Schisma. II. Non est Schisma introducendum propter mores in Ecclesia corruptos. III. Nec propter ritus & ceremonias. IV. Nec propter errorem in articulis non fundamentalibus. V. Nec propter eversionem fundamenti per solam consequentiam.

I. **E**T fanè, quantum malum sit Schisma, patet ex sacris Scripturis, SS. Patribus, & omnium Theologorum consensu. **I. Quantum malum Schisma.**
S. Paulus (ad Philipp. 3. 2.) vocat *conscindentes Canes*, *malos operarios* (Theodoret. in h. l.) & contrariatur Schisma *DEI Patri*, quem pro unitate filiorum oravit Filius DEI. (Joan. 17. 21.) *Filio DEI*, (Joan. 17. 22. Joan. 13. 14.) qui passus est ut congregaret Filios DEI in unum (Joan. 11. 52.) *Spiritui Sancto*. (Eph. 4. 4. *adversatur Baptismo*. (1. Cor. 12. 13.) *Eucharistia*. (1. Cor. 10. 17.) *Ecclesia*. (Col. 1. 18. Eph. 1. 23. Eph. 4. 12.) Imò *adversatur ipsis Schismaticis*. (Jud. v. 19.) Rectè Crocius de Schismate: ^a *Pugnat item ebaritati Christiana, pugnat illorum adificationi, qui Schisma faciunt. Privat enim seipsos Communionem boni spirituali, pugnat voluntati & honori Christi, quatenus unitatem Corporis mystici turbat, & quantum potest lacerat, offendit infideles, impedit ne ad Christum veniant, videntes quòd alii contra alios insurgant, tanquam hostes Christiana religionis. Ansam illis præbet obloquendi Christo, quod nec sit filius DEI, nec à DEO missus; quia so-*

D *cietas*

^a Crocius de Schismate c. 4. n. 1.

cietas ab ipso instituta per Schismata rumpatur. Affert magnam voluptatem Satanae hosti unitatis & salutis Ecclesiae, quin & Christianos reddit perplexos, visis Schismatibus, ut neutris credant. Praebet multis occasionem Atheismi amplectendi. Adeoque qui destinata opera ab Ecclesia se avertit, ut Schisma excitet, illum utpote Unitatis hostem ad Ecclesiam non amplius pertinere libenter concedimus. ^b

II. Non est
Schisma in-
troducendū
propter
mores in
Ecclesia
corruptos.

II. Quare palam est non esse introducendum Schisma! Immo propter mores in Ecclesia Catholica & vera corruptos. Id egregie more suo deducit S. Augustinus c. Lib. 2. contra Gaudent. c. 3. tom. 7. p. 267. notanda sunt verba: *Ab hac ergo vera germanaque Catholica quae Domini luce persusa, per orbem terrarum radios suos porrigit, ramos suos per universam terram copia ubertatis extendit, quae causa vobis fuerit exeundi? cum interrogamini: nihil justum invenitis, prorsus ab hac Ecclesia exitum vestrum nulla purgatione probabilis excusationis abluitis. Quid enim dicitis nisi necessitas compulit ut justi relinqueremus injustos? Respondet vobis scriptura Divina: Filius malus ipsi se justum dicit: exitum verò suum non abluit. Exitum, inquit, suum, utique illum de quo dixit Apostolus Joan. Ex nobis exierunt omnino non abluit, non defendit, non excusat, non purgat: Et, Offendit te nescio quis, sive malus, si ut tu putas malus, si ut tu fingis malus, & deseres tot bonos?* ^d Consentit Joannes Calvinus, e sub Prophetis, inquit: *in plebe in Magistratu, in Sacerdotibus omnia usque adeo corrupta erant, ut non dubitet Izaïas aquare Hierosolymam Sodomæ & Gomorrhæ. Religio partim contempta, partim contaminata in moribus, passim referuntur furti, rapinae, perfidia, caedes & similia scelera. Neque tamen propterea aut novas Ecclesias sibi erigebant, aut nova Altaria exstruebant Prophetae, in quibus separata sacrificia haberent: sed qualescunque essent homines, quia tamen reputabant Dominum apud eos verbum suum deposuisse, & Ceremonias instituisse quibus illic colebatur in medio impiorum cœtu puras manus ad illum extendebant. Certè si putassent aliquid contagionis inde se contrahere, centies potius mortui fuissent, quàm passi fuissent, illuc se per-*

^b. Gerhardus Loc. Theol. de Eccles. Cap. 6. sec. 3. par. 251. c. Psalmo contra Partem Donati tom. 7. part. 4. c. D. & lib. 2. contra Epist. Parmenion. c. 7. tom. 7. p. 14. D. Ibidem c. 17. p. 21. C. Item lib. 2. c. cont. Gaudent. d. August. tract. 1. in Epit. Johan. tom. 9. p. 289. Conferatur Id. Epist. 126, ad Glorium tom. 2. p. 281. B. e. Lib. 4. Institution. c. 1. §. 18.

pertrahi. Nihil ergo eos retinebat, quo minus discessionem facerent quàm servanda Unitatis studium.

III. Nec propter ritus & Ceremonias. *Dissonantia aliàs jejunii, fidei consonantia non rumpat.*^f Ita August.^g In his quippè rebus nihil certi statuit scriptura Divina, mos populi DEI, vel instituta majorum pro lege tenenda sunt. De quibus si disputare voluerimus, & ex aliorum consuetudine, alios improbare, orietur intaminata luctatio, quæ labore sermocinationis, cum certa documenta nulla veritatis instituet, utique cavendum est, ne tempestate contentionis serenitatem charitatis obnubilet. Sit ergo una fides universæ quæ utique dilatatur Ecclesiæ, tanquam intus immembris, etiamsi ipsa fidei Unitas, quibusdam diversis observationibus celebratur, quibus nullo modo, quod in fide verum est impeditur. Omnis enim pulchritudo Filie Regis intrinsecus, illæ autem observationes, quæ variè celebrantur, in ejus veste intelliguntur. Unde ibi dicitur in fimbriis circumamicta varietate. Sed ea quoque vestis ita diversis celebrationibus varietur, ut non adversis contentionibus dissipetur.^h Consentunt & Domini Protestantes. Ita Confessio Augustana.ⁱ Ad veram Unitatem Ecclesiæ satis est consentire de doctrina Evangelii & administratione Sacramentorum. Nec necesse est ubique similes esse traditiones humanas seu ritus institutos ab hominibus. Philipp. Melancht.^k Similitudo rituum qui sunt ab hominibus instituti nequaquam necessaria est. ^l Neque dissimilitudo & varietas rituum & ceremoniarum disjungere debet mentes nostras. Sæpè Paulus concionatur de Ceremoniis, & prohibet Christianos dissidere propter varietatem rituum & ceremoniarum, quamvis mundus pro ceremoniis vehementer pugnet. Conf. Saxon. Confess. art. 19. p. 117. & 120. Confess. Vitemb. ^m Confess. Argentor. ⁿ De eo sæpe disputari solet, quæ traditio profit, quæ secus hoc est, quæ pietatem promoveat, quæ remoretur. Sed qui nihil sui quesierit, atque utilitati publicæ penitus se consecraverit, nullo negotio videbit, quanam Legi DEI respondeant, quæ minus. Porro, cum Christianorum res sic habeant ut & injuriis juventur, ne ini-

D 2

quis

^f Irenæus apud Eusebium Histori. Ecclesiast. lib. 5. c. 28. p. 124. ^g Epistola 86. ^h Gemina his habet in seqq. & Epist. 118. p. m. 212. & Epist. 119. p. 213. Hieron. Epist. 28. tom. 1. p. 193. ⁱ Art. 7. p. m. 13. ^k In Examine Ordinand. de Ecclesiast. 1. Id. in Epistola ad Waldens. p. 280. ^m de Ceremon. Ecclesiast. p. 118. ⁿ Cap. 14. p. m. 287.

III. Nec
propter ri-
tus & Cere-
monias.

quis quidem legibus conabitur parere Christianus, modò nihil impium jubeant, juxta illud Christi: Si quis te cogit ad miliarium unum; ito cum eo duo. Sic certè Christianus omnia omnibus fieri debet, ut nihil non in gratiam & usum hominum & pati & facere studeat, quod modò DEI jussis non adversetur. Confess. Helvet. ^o Observandum diligenter docemus, in quo potissimum sit sita veritas & unitas Ecclesiae, ne temerè schismata excitemus & in Ecclesiâ foveamus, sita est illa non in Ceremoniis & ritibus externis, sed magis in veritate & unitate fidei Catholica. Unde legimus apud veteres rituum fuisse diversitatem variam, sed eam liberam, quâ nemo unquam existimavit dissolvi unitatem Ecclesiasticam. Quod si in Ecclesia dispares inveniuntur ritus, nemo Ecclesias existimet ex eo esse dissentientes. Semper verò Ecclesia in hujusmodi ritibus sicut mediis use sunt libertate. Id quod nos hodie quoque facimus. Similia his habet Confess. Scotica. ^p Ritus differentes, q̄ prorsus non debent dividere Ecclesiam.

IV. Nec propter errorem in articulis non fundamentalibus.

IV. Nec propter errorem in articulis non fundamentalibus. Id docet S. Paulus, ^r ubi demonstrat non tantum super fundamentum, quod est Christus nonnullos superstruere aurum & argentum, sed & stipulas, id est, errores circa articulos fidei non necessarios. Ita Meisner. in in Consult. Catholica ^f. Notanda tamen est differentia, inter articulos fidei, quorum alii sunt principales; alii minùs principales. Si illi fidei pectore recipiuntur, etiamsi circa hos ex infirmitate errores quidam foveantur. Non enim semper adeò purè docetur verbum DEI, quin nonnunquam stipulae quaedam admisceantur, modo fundamentum fidei illesum permaneat, tum salvi fieri possunt, qui errant in minus principalibus licet quasi per ignem. ^t Similia docet Augustin: ^u Objiciuntur crimina malorum hominum non nostra sed aliena & ipsa partim incognita, quae si etiam vera, & praesentia videremus & Zizaniis propter frumenta parcentes pro Unitate toleraremus. Tolerat Aaron multitudinem idolum erigentem & fabricantem & adorantem. Tolerat Zacharias Phariseos & Scribas quales tunc fuisse Scriptura testatur. Legant qui possunt eloquia Caestia, invenient omnes Sanctos DEI servos & amicos, semper habuisse quos in suo populo tolerarent, cum quibus tamen illius temporis sacramenta

com-

^o. In praefat. p. m. 10. & artic. 17. p. m. 35. p. Art. 20. p. 152. Confess. Polon. Anno 1570. p. 211. q. inquit Crocius l. c. 6. n. 4. p. m. 50. r. 1. Cor. 3. v. 14. f. Parte 1. p. 5. t. 1. Cor. 3. 15. u. Epist. 162.

communicantes, non solum non inquinabantur, sed etiam laudabiliter sustinebant studentes, sicut ait Apostolus; servare unitatem Spiritus in Vinculo pacis. Attendant etiam post Domini adventum, ubi multò plura hujus tolerantiae per totum orbem inveniremus exempla. Tolerant Apostoli Pseudo-apostolos: & inter sua quærentes non quæ JESU CHRISTI Paulus, non sua quæres sed quæ JESU CHRISTI, cum gloriosissima tolerantia conversatur. Postremò quod paulo antè commemoravi, divina voce laudatur, sub Angeli nomine prepositus Ecclesiae, quod cum odisset malos, eos tamen tentatos & inventos pro nomine Domini toleravit. Consentit Johannes Calvinus^x: Quod dicimus purum verbi DEI ministerium, & purum in celebrandis Sacramentis ritum idoneum esse pignus, & arrhabonem, ut tutò possimus Societatem in qua utrumque exsiterit, pro Ecclesia amplexari, eò usque valet ut nusquam abjicienda sit: quamdiu in illis perstiterit, etiamsi multis alioqui vitis scateat; quin etiam poterit vel in doctrina, vel in Sacramentorum administratione vitii quippiam obrepere, quod alienare nos ab ejus communione non debeat. Non unius sunt formæ omnia veræ doctrinæ capita; sunt quedam ita necessaria cognitu, ut fixa esse & indubitata omnibus oportet at ceu propria religionis placita, qualia sunt, Unum esse DEUM: Christum esse DEUM ac Filium DEI, in DEI misericordia salutem nobis consistere, & similia sunt alia quæ inter Ecclesias controversa, fidei tamen Unitatem non dirimunt &c. It: Bucanus quærit, y An propter novum vitium in doctrina & sacramentorum administratione Ecclesia esse desinit? Respondet: Non; dummodò fundamentum, quòd est Christus, & salus per unicum Christum & in articulis fidei summis, primis, præcipuis, veritatem retineat. Crocius^z: Dogmata stipulæ appellari possunt, quatenus non permanent instar auri, argenti & lapidum pretiosorum. Quædam etiam sunt stipulæ ex mente Apostoli, quæ nempe sic fundamento superstruuntur, ut id non evertant, quòd pertinent multæ scholasticorum quæstiuncula, & Papistarum nonnulla dogmata v. g. de limbo, de descensu reali ad inferos, de abstinentiâ à carne, de Celibatu. Consentit & Augustana Confessio, quæ docet ad unitatem Ecclesiæ satis esse, consentire de doctrina Evangelii & administratione sacramentorum. Jam verò cum doctrina Lutheranorum sit consentanea & Prophetica & Apostolica scriptura, & Catholica Ecclesiæ, postremo etiam

Romana Ecclesia; ideoque ex hoc capite expetiverunt Principes & Authores Augustanæ Confessionis, ^{aa} *tolerantiam & concordiam* præsertim, ut *cum nullo articulo fidei* fundamentali scilicet *ab Ecclesia Catholica vel Romana discrepet*. Quare ipsa ait: *decebat lenitas Episcoporum ut propter Confessionem hanc tolerarent nostros*. Quod autem *Romana Ecclesia fundamentum fidei retinuerit*, & non *malitiosè servaverit*, adeoq; *à communione fidelium & hereditate salutis aternæ simpliciter & indiscretè excludi non debeat*; ^{bb} fatetur quoque Meisnerus. Ex his igitur patet schisma introducere, ob articulum fidei non fundamentalem, non esse homine Catholico dignum.

V. Nec
propter e-
versionem
fundamenti
per solam
consequen-
tiam.

Idque pro-
batur variis
testimoniis.

V. *Nec propter eversionem fundamenti per solam consequentiam*. Nam Consequentia non nisi fidem humanam, nullatenus divinam adstruunt. Salus autem hominum fideique Catholicæ fundamentum nullo modo fisci debet rebus purè humanis nostrisque phantasiis istas consequentias facientibus. Sanè major debet esse certitudo fidei Catholicæ, quàm est ingenij scientia humani etiam doctissimi. Deinde imbecillitas humana colligit sæpiùs aliquid ex alio etiam cum errore. Jam verò cum fides Catholica esse debeat certissima, istis rebus tanquam fallibilibus subniti non debemus. Et hæc ferè est sententia Protestantium. 1° Titius ^{cc} *Non dicunt Protestantes, licitum esse discessum ab aliquâ Ecclesia, ubi quis judicet, siue verè, siue falsè, aut quocunque saltem modo; sed ubique ex verbo DEI rectè & legitime judicet, aut potius evincat, Ecclesiam illam errare in articulo necessario*; hoc docuit nos S. Paulus (Rom. 16. v. 1.) 2do Davenantius relatis articulis necessariis dicit: ^{dd} *Agnosco dogmata multa præter hosce articulos in sacris scripturis contineri, atque ex sacris scripturis per firmam consequentiam posse deduci, quæ sunt cognitu perquam utilia & ad profectum in Theologica scientia multum conducunt. Sed sub amittendæ salutis, aut communionis periculo, tum demum tenenda sunt, cum in scripturis contineri, vel ex scripturis necessario consequi manifestè declarentur & intelligantur. In hisce si qua Ecclesia non potest veram suam sententiam aliis Ecclesiis ita manifestam reddere, ut eas in eandem per-*

tra-

^{aa} Aug. Conf. art. 25. & in Epilogo. ^{bb} in Consult. Cathol. Par. 2. p. m. 226.

trahat, renunciare debet illarum erroribus, fraterna tamen communio-
 ni propter hosce errores renunciare non debet. Et mox: Denique & il-
 lud adjungendum, non esse impossibile, neque à bonorum Christianorum
 officio alienum, cum illis Ecclesiis communionem retinere, qui nobis
 opinionem aliquam sequi videntur, quæ revera cum fundamentali arti-
 culo coherere non potest; dummodò ipsum articulum explicitè profitean-
 tur & ambabus (quod ajunt) ulnis amplexentur. Abhoret enim à
 Charitate, imò à recta ratione, ut quis propter consequentias nec intel-
 lectas, nec à concessas, putetur fundamentalem articulum negasse, aut
 rejecisse, quem firmiter credit, explicitè asserit, & si opus esset, verita-
 tem ejusdem vel sanguine suo obsignaret. Verior & benignior est illa
 Magni & pacifici Theologi sententia; Nostrum non est quid per se ex quo-
 vis sequatur dogmate, sed quid in illorum sequatur conscientia specta-
 re, qui tenent illud dogma, quod nos fundamentali articulo oppositum
 arbitramur. Quemadmodum enim qui verum aliquod principium cre-
 dit aut intelligit, non credit aut intelligit ea omnia quæ à Doctores
 per consequentias inde deduci possunt; ita qui falsam aliquam opi-
 nionem tenet, non protinus tenet omnia quæ perspicaciores huic falsæ opi-
 nioni connexa & consequentia esse animadverterunt. Urgere licet hujus-
 modi consequentias ob errorem fratribus eripiendum, at odiosè impin-
 gere quasi essent propria illorum dogmata, non licet. Quàm latè hoc
 pateat, quantumque valeat ad stabiliendam inter Ecclesias reformatas
 fraternam Unionem, prudentes & pacis Ecclesiasticæ amantes facile a-
 nimadvertent. Nam si concedatur impossibilem (id est, illicitam) esse
 solummodò communionem cum illis catibus, qui explicitè rejiciunt arti-
 culum aliquem fundamentalem, aut hæresin tuentur quæ cor petit, & à
 communione cum ipso Christo abscindit, illud etiam consequetur inter Ec-
 clesias sanas, & male affectas, vel inter Ecclesias notæ purioris & impu-
 rioris posse constare hanc fraternam quam desideramus inter Ecclesias
 Germanicas communionem. Recedant ergò Ecclesiæ fundamento adha-
 rentes ab Apostaticis, at interim aberrantibus in iis, quæ levioris sunt
 momenti, nec à Christo vitæ fonte distinguunt, ne recedant. Jubet A-
 postolus infirmos in fide assumere, non abjicere. ^{cc} Debemus nos firmio-
 res imbecillitatem infirmorum sustinere, & non nobis placere: inquit i-
 dem Apostolus. ^{ff}

Bucerus.

3. Idem

^{cc} Animadvers. ad Motiva. c. 8. ^{dd} Epist. ad Duræum. p. 29.
^{ee} Rom. 14. 1. ^{ff} Rom. 15. 1.

3. Idem Davenantius hanc suam sententiam applicat: *Quod spectat ad illas controversias de omni presentia Corporis Christi, de Idiomatum communicatione, aliisque quas illa prior de reali presentia videtur petisse, quisquis cum iudicio perpenderit, quid utrinque concedatur, quid negetur, perspiciet illico nullum fundamentalem articulum sive ab his sive ab illis in dubium vocari, nedum oppugnari aut everti. Quicquid enim ab Ecclesia Catholica in Symbolis Conciliisque universalibus hisce de rebus definitum est, id utrinque pariter rejiciunt & abominantur. Quod autem per Consequentiarum funiculos alit alios aliquando pertrahere conantur in lutum sordidorum hereticorum, id non tam mirandum quam dolendum est. Novimus omnes disputantium iracundorum consuetudinem: praesertim postquam diu contendendo coeperint vehementer incallescere; Breviter etiam antea adtigimus, quid de haesibus quae per Consequentias minimè concessas aut intellectas aliis intentantur, sit sentiendum. Impresentiarum hoc unum sufficiat ad Communionis fraternae possibilitatem demonstrandam, quod neuter ubi ullum dogma fundamento fidei è diametro contrarium, aut salutis (ut Tertulliani verbo utar) devoratorium explicitè defendatur: imò quae talia sunt, omnia ab utrisque clarè & explicitè damnentur. Addit: gg cum nemo patienter ferat se haereseis stigmatibus inuri cavendum ne quis Nestoriani, Eutychiani, aut cujusvis damnati haeretici nomine infametur, qui expressè damnat istorum haeticorum damnata dogmata. Non possunt enim in communione fraterna firmiter permanere, qui propter aliquam opinionum discrepantiam talibus contumeliis pergunt sese invicem exasperare.*

4. Past. Eccles. Gall: *Est solenne ac tralatitium penè omnium in utraque parte peccatum quòd nos in hac causa etiam atque etiam cavendum existimamus, nempe ne iis qui Thesim aliquam tuentur, ea omnia tribuamus, quae nobis ex ea consequi videntur, secundum rectam differendi rationem. Fit enim saepenumero, ut qui principium tenet ex quo aliquid concluditur, idem tamen id nesciat, quod ex eo colligitur. Qui Princeps animadvertit magnetem converti ad septentriones, non is continuo pervidit quaecunque ex hoc themate ad navigationum usum postea observata sunt. Nam Conclusiones in principiis suis latent; neque ex illis sine aliqua opera & studio eruuntur. Itaque qui principium tenet, si vel ferietur, vel id intueatur quidem sed mente,*

mente, aut hebeti & obtusa, aut ira vel studio, vel aliquo alio affectu, veluti caligine, præpedita, is, ex eo quod scit, cetera quæ ex eo sciri possunt, minimè intelliget. Sic ii qui in Papatu degunt, fascinati (ut ita dicam) Magistrorum suorum animis, ex eo quod nobiscum tenent Christi sacrificio in Cruce peracta perfectissimè expiata esse hominum crimina, colligere non possunt, quod tamen ex eo clarissime consequitur, inane esse altaris sui sacrificium. Jam quemadmodum qui aliquod verum intelligit, ignorat interdum alia, quæ ex eo consequuntur vera: ita & qui aliquid falsi admisit animo, non ideo & cetera omnia quæ ex eo eveniunt, absurda agnoscere eum & tueri concludendum est. Est enim plane eadem consecutionum in utraque parte ratio. Sic olim Tertullianus & è vetustissimis Patribus non pauci, animam humanam ex traduce propagari docuerunt; mortalem esse, quod ex illo consequitur, non modo non concesserunt, sed constantissimè clarissimèque negarunt. Ut ideo Pontificios non ideo Altaris sui sacrificium negare dicimus, quod sacrificij à Christo in Cruce oblatis perfectionem, ex qua illius everio consequitur, nobiscum fateantur. Ita sane neque Tertulliano, & paria cum ipso de animæ humanæ origine sentientibus affingendum existimamus ejusdem mortalitatem, quod hic error ex illo colligi posse videatur. Jam verò quàm largè in hoc genere peccaverint partis utriusque Theologi, nemo non videt. Nam & nos fratribus Eutychismum (quanquam invitis, & deprecantibus) vulgò impingimus, quod ex eorum de Cena Domini sententia nobis error iste consequi videatur, & illi vicissim nobis (quanquam avversantibus, & meritò exhorrescentibus) nescio quæ opinionum monstra tribuere non dubitant, quasi DEUM putemus omnium esse scelerum & flagitiorum Auctorem, quod ex nostra de DEI prædestinatione & Providentia Thesi id confici posse sibi persuaserint. Non tam disputamus rectè, an secus ista corollaria ex nostris utrorumque thesibus inferantur. Satis est quod ea qualiacunque demum sint, seu jure, seu injuriâ, nostris opinionibus imputata, inficiamur utrique, neque ullis argumentis adduci possumus, ut ea nostræ fidei consentanea esse agnoscamus. Nam dum ita se res habeat (ut se habet sanè) patet ex superioribus, neque illis Eutychismum, neque nobis illa opinionum portenta, sine injuria & calumnia, posse tribui, etiamsi, uterque error,

E

(quod

(quod neutri de sua quidem singuli parte sunt unquam concessuri) ex utrorumque placitis verè & legitimè concludi potest. Cum igitur pleraque omnia, quæ partium alteri altero tanquam perniciofa, intolerabilia, & à salute abhorentia objectat, vel sunt singulares quorundam hominum Hypotheses, vel corollaria, ut Syllogistica ex utriusque partis opinionibus exorta, si modò (quod æquissimum est) neutris imputentur, nisi quæ universa eorum Ecclesia disertè pro suis dogmatibus agnoscunt, & profitentur; facillimum erit defendere omnem istam, quæ inter eos agitur, Controversiam esse intolerabilem; neque quicquam esse in alterius partis fide quod salutis æternæ fundamenta subruat.

5. Dallæus:^{hh} Quamvis per leges discursûs legitimè & necessariò ex opinione Lutheranorum sequeretur, adorandum esse Sacramentum, mihi tamen satis est, ut non abhorream ab ipsorum communione, quòd illam consequentiam non tenant, sed è contrario eam mecum rejiciant; Quia potest quis tenere principium aliquod, qui non credit conclusionem. Fortasse non adverterit, vel si adverterit, ipsius intellectus non viderit sequelam. Nunc est consequentia in Scholis nostris recepta, tanquam bona, quod si anima humana generatur ex substantia Patris, in ea quæ est Filij, ipsa est mortalis, quia (dicimus) si in origine sua, dependet à materia, etiam dependebit in suo esse; ita ut materia (hoc est, corpore) illi deficiente, ipsa etiam necessario extinguetur, quia esse ipsius isti connectitur. Vellesnè dicere sub hoc prætextu, neminem potuisse tenere principium hujus discursûs, quod scilicet anima transeat de substantia Patris in eam quæ est Filij; qui non simul tenuerit Conclusionem; animam scilicet esse mortalem? Sed qua fronte id posses conari, quandoquidem Tertullianus & alij plures magni Auctores, quorum sententiam S. Augustinus potius videtur probare quàm condemnare, apertè crediderunt primum, & expressè negarunt secundum? Ita S. Hilarius juxta legitimas Consequentias opinionis quam tenebat de impassibilitate naturæ Corporis Christi, erat uti videtur obligatus, negare veritatem & realitatem nostræ redemptionis. Et tamen quis tantam impietatem auderet imputare tali Sancto? Nunquam absolverem si animus esset adferre omnia exempla, quæ ad hanc materiam possunt adduci. Hæc duo sufficiunt ad ostendendum, quòd quicumque credit opinionem aliquam non debeat teneri reus omnium ejus consequentiarum.

6. Ean-

6. Eandem sententiam tradidit Marcus Antonius de Dominis: *ii Generaliter quicumque tenet, & profert aliquid ex quo necessaria aliqua deductione, & sequela heresis videatur posse colligi, si ille heresim illam expressè detestatur, & paratus est suum dictum abjurare, si viderit sequi ex eo heresim, pro heretico neque habendus est, neque ut hereticus vitandus.*

CAPUT IX.

I. In reducendis Ecclesiis ad Unitatem fidei respiciendum est, an articuli Controversi sint in Synodo aliquâ Oecumenicâ definiti? nec ne? II. Nihil contrarium fidei Ecclesie Catholice dicatur. III. Concilia Generalia, ac unanimis consensus Patrum demonstrant, quæ sit fides Catholice Ecclesie. IV. Fides Catholica muniatur legis auctoritate, & Ecclesie auctoritate. V. Sequamur universitatem, antiquitatem & consensionem. VI. Præsertim schismate oborto. VII. Id probatur variis Exemplis. VIII. Quis verus Catholicus Doctor. IX. Profectus fidei non mutetur. X. Nontribuendum nimis privatis Doctoribus aliorumque scientiæ. XI. Non novitatibus, sed antiquitatibus insistendum, probatur Concilio Ephesino & aliis auctoritatibus. XII. Idem & Protestantes docent.

I. **A**D Unitatem nobis Ecclesias reducere volentibus, benè I. In re-
 perspicendum est, an isti fidei articuli, qui controver- ducendis
 tuntur inter Romano-Catholicos & Protestantes, jam sint in Sy- Ecclesiis ad
nodo unitatem.

E 2

ii, De Republ. Ecc. lib. 7. Cap. 11. n. 8. p. 201.

fidei respici-
endum est,
an articuli
controversi
sint in Sy-
nodo aliquâ
Oecumenica
definiti? nec
ne?

II. Nihil
contrarium
fidei Eccle-
siæ Catholi-
cæ dicatur.

III. Conci-
lia Genera-
lia ac una-
nimis con-
sensus Pa-
trum de-
monstrant,
quæ sit fides
Catholicæ
Ecclesiæ.

nodo aliquâ Oecumenicâ definiti, an non? Quidquid à Catholi-
ca Ecclesia in Concilio Oecumenico, præviâ accuratâ deliberati-
one, & ventilatione est determinatum, illud recipiendum ab
omnibus, qui non Ethnici aut Publicani esse volunt. Aliter se res
habet in istis fidei articulis, de quibus ex Scriptura S. disceptatur,
neque sunt determinati ab Ecclesiâ Catholicâ. In his *Et si non sem-*
per proprium ac genuinum sensum assequatur interpres, modò nihil
contrarium fidei Apostolicæ & Catholicæ doceat, omni periculo caret
a Scriptura quidem tota propter nos scripta est, sed non tota intelligitur
à nobis. Multa quippè in illa ita aperta sunt ut pateant parvulis; qua-
dam verò obscurioribus sententiis, ut exerceant sortes, nonnulla au-
tem ita clara clausa sunt, ut dum ea non intelligimus, agnoscentes in-
firma nostræ cecitatis, ad humilitatem magis, quàm ad intelligentiam
proficiamus. ^b

II. Si ex obscurioribus scripturæ loci controversia definien-
da, non standum proprio iudicio, nec iudicio Cætûs particula-
ris, cujus iudicium fallere potest ac falli, sed *Sententiæ scripturæ*
(de fide) dubiæ in immediatam reducendæ propositionem, quæ per se
fidem mereatur, qualis est illa: Quicquid Ecclesia Catholica dicit, ve-
rum est. Immediatè & per se fide digna est propositio, quicquid scriptura
Canonica dicit, verum est, sed cum dubia sit minor propositio hæreticis
sensum verum pervertentibus, non suffecerit quidem ex antecedentibus
& consequentibus, ex scopo & phrasi, & aliis argumentis scholasticis, ve-
rum sensum ostendere, sed ostendendum est sensum hunc Ecclesiam Ca-
tholicam habere & servare jam inde ab initio. ^c

III. Sensum autem illum Catholicæ Ecclesiæ in rebus deter-
minatis, plerumque dant Concilia imprimis Generalia, in aliis
unanimis SS. Patrum consensus, quem nullus hæreticus un-
quam pervertere potuit, aut potest. Concilium Generale, ut &
unanimem consensum SS. Patrum, *repræsentare Universam Eccle-*
siam, ejusque fidem, nemo facile sanus negabit. Si enim in quoli-
bet Regno seu Republica, id quod Comitia Regni statuunt, to-
tius Regni vel Reipublicæ statutum dicitur, cur non idem dica-
tur de decretis Ecclesiasticis, quæ fiunt omnium Episcoporum

con-

a. Jacob. Andr. in opere Theolog. Disput. de S. Scriptura thes. 66. b. Greg.
Mag. lib. 3. Indict. 11. Epist. 62.

consensu? *Ecclesiam* scilicet *esse in Episcopo*, ait Cyprian. lib. 4. Epist. 9. Ergo ubi sunt omnes, aut saltem ex omnibus multi nomine omnium congregati Episcopi, necesse est esse omnes Ecclesias. Confirmari id potest ex 3. Reg. cap. 8. ubi Cætus Principum qui cum Salomone convenerant, expresse vocatur *tota Ecclesia Israël*. Haud enim fieri poterat, ut omnis Israël, qui superabat numerum mille millium hominum, esset in illo uno templo simul. Et initio capitis legitur, ad Regem *convenisset tantum Sacerdotes & capita singularum tribuum*. Consentunt SS. Patres, videatur Athanasius. (in Epist. de Synodis Armin. & Seleuciæ & in Epist. ad Episcopos Africanos) Epifanius (in fine Ancoratus) Eusebius (Lib. 3. de vita Constantini) August. (Lib. 1. contra Donatistas c. 18. & lib. 2. c. 4. c. 6.) Gelasius (in Epist. ad Episcopos Dardaniæ) Gregorius (lib. 1. Epist. 24. ad Joannem Eulogium aliosque Patriarchas) *Quare à Conciliis Generalibus non esse appellandum docent* Athanasius (in Epictetum apud Epiphani. hæc. 77.) August. (in Epist. 162.) vocat Concilium Generale *ultimum Ecclesie judicium*. Conf. Leo Epist. 50. & 61. ad Concilium Chalcedonense, & Epist. 62. ad Maximum Antiochenum. (*Cui qui non assentit pro hæretico habendus*. Athanasius (in Epist. ad Africa. Episcop.) Gregorius Nazianz (in Epistola priori ad Clidonium) Leo (ad Leonem Imp. Epist. 78. & Epist. 77. ad Anatholium) August. (lib. 1. de Baptismo c. 18.) adeoque *Conciliorum Generalium decreta, tanquam celebria mandata habenda*, ita Constantinus (apud Eusebium lib. 3. de vita Constantini.) Cyrillus (lib. 1. de Trinitate) vocat *decretum Concilij Niceni divinum ac sanctissimum Oraculum*. Et Gregorius M. (lib. 1. Epist. 24.) dicit *se venerari quatuor prima Concilia, sicut quatuor Evangelia*. Inde Ambrosius (Epist. 32.) inquit: *Sequor tractatum Niceni Concilij, à quo me nec mors, nec gladius poterit separare*. Et quæ posset esse certitudo, tum dogmatum fidei, quod sint vera, tum hæreseos quod sint condemnatæ; tum & Ecclesiæ, quod sit *Columna veritatis*, si nulla esset certitudo in his, quæ decernunt Concilia Generalia?

E 3

IV. Hæc

c. Facultas Theologica nomine Rectoris ac Senatus Academ. Regiomont. in Programmate Pentecost, 1671. B. 2. Videatur D. Christ. Drejeri Orat. de Orthodoxia B. 1. a. b.

IV. Fides
Catholica
muniat
Legis aucto-
ritate, & Ec-
clesiæ au-
thoritate.

IV. *Hæc enim certa quadam & quasi generalis ac regularis via, jam à majoribus tradita, & apud nos (Catholicos) deposita, (quam relatoris fide potius, quam auctoris præsumptione nobis describit in præclaro suo opere Vincentius Lyrinensis.)* ^d *Catholica fidei veritatem, inquit ille, ab hæreticæ pravitatis falsitate discernere, scilicet, quod si quis vellet exsurgentium hæreticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, & in fide sana sanus, atque integer permanere, duplici modo munire fidem suam, Domino adjuvante, deberet. Primò scilicet legis auctoritate, tum deinde Catholica Ecclesiæ traditione, quia videlicet Scripturam S. pro ipsa sui altitudine, non uno eodemque sensu Univerſi arripiunt, sed ejusdem eloquia, aliter atque aliter, aliis atq; aliis, interpretatur; Ut penè quot homines sunt, tot illic sententiæ erui posse videantur. Aliter enim Novitianus, aliter Photinus &c. &c.*

V. Sequa-
mur Univer-
sitatem an-
tiquitatem,
& consensi-
onem.

V. *Atque idcirco multum necesse est propter tantos, tam varij erroris anfractus, ut Prophetica & Apostolica interpretationis linea secundum Ecclesiastici & Catholici sensus normam dirigatur: e nempe ut id teneamus, quod ab omnibus creditum est. Sed hoc ita demum fit, si sequamur universitatem, antiquitatem & consensionem; sequemur autem universitatem hoc modo: Si hanc unam fidem veram esse fatemur, quam tota per Orbem terrarum confitetur Ecclesia: antiquitatem verò ita; Si ab illis nullatenus sensibus recedamus, quos SS. Majores & Patres nostros celebrasse manifestum est. Consensionem quoque itidem: si in ipsa vetustate omnium Sacerdotum; pariter & Magistrorum definitiones sententiasque sectemur.* ^f

VI. Præfer-
tim schi-
smate oportet.

VI. *Quid igitur faciet Christianus Catholicus, si se aliqua Ecclesiæ particula, ab universalis fidei communione præciderit: quid utique nisi ut pestifero corruptoque membro sanitatem universi corporis anteponat? Quod si novella aliqua contagio, non jam portiunculam tantum sed totam pariter Ecclesiam commaculare conetur? tunc item providebit, ut antiquitati inhaereat, quæ prorsus jam non potest ab ulla novitatis fraude seduci. Quod si in ista vetustate, duorum aut trium hominum, vel certè civitatis unius, aut etiam Provincia error deprehendatur? tunc omnino curabit, ut paucorum temeritati, vel inſcitia si quæ sunt universaliter antiquitus Universalis Ecclesiæ decreta, præponat.* ^g *Quod si*

tale

^d. In Commonitorio adversus Hæreses. in Præf. & Cap. 1. ^e. Id. cit. loc. c. 1.

talē quid emergat, ubi nihil huiusmodi reperjatur? tunc operam dabit, ut collatas, inter se majorum consulat, atque interroget sententias: eorum duntaxat, qui diversis licet temporibus & locis, in unius tamen Ecclesie Catholice communione & fide permanentes Magistri, probabiles exstiterunt, & quicquid non unus aut duo tantum, sed omnes pariter uno eodemque consensu apertè frequenter, perseveranter tenuisse, scripsisse, docuisse, cognoverit, id sibi quoque intelligat, absque ulla dubitatione credendum. g

VII. Neque hoc sanè novum: siquidem mos iste in Ecclesia viguit, ut quò quisque floreret religiosior, eò promptius novellis ad inventionibus contrariet. Exemplis talibus plena sunt omnia. Sed ne longum fiat, unum aliquod & hoc ab Apostolica potissimum sede sumemus, ut omnes luce clariùs videat, beatorum Apostolorum beata successio, quanta vi semper, quantò studiò, quantaque contentione defenderit suscepta simul religionis integritatem. Intelligebat enim vir sanctus & prudens Stephanus Romanus, nihil aliud ratione pietatis admittere, nisi ut omnia quâ fide à Patribus suscepta forent, eadem fide filiis consignarentur, nosque religionem, non quâ vellemus ducere, sed potiùs quâ illa duceret, sequi oportere, idque esse propriam Christiana modestia, & gravitatis, non sua posteris tradere, sed à Majoribus accepta servare.^h Quamobrem

VII. Idque probatur variis exemplis. Stephani R. P.

VIII. Cum ille sit verus ac germanicus Catholicus, qui veritatem DEI, qui Ecclesiam, qui Christi corpus diligit, qui divinae religioni, qui Catholice fidei nihil præponit, non hominis cuiuspiam auctoritatem, non amorem, non ingenium, non eloquentiam, non Philosophiam; sed hac cuncta despiciens, & in fide fixus & stabilis permanens, quicquid universaliter antiquitus Ecclesiam Catholicam tenuisse cognoverit, id solum sibi tenendum, credendumque decernit: quicquid verò ab aliquo deinceps uno, præter omnes, vel contra omnes sanctos, novum & inauditum

Origenes parvi pendens antiquam Christianæ religionis simplicitatem. non in omnibus pro Catholico habitus. VIII. Quis verus Catholicus Doctor.

ditum subinduci senserit, id non ad religionem sed ad tentationem potius intelligat pertinere. ⁱ Si Doctorem divinum munus fecerit idoneum ingenio, exercitatione, doctrinâ, sit spiritualis tabernaculi Bezeleel, pretiosas divini dogmatis gemmas exsculpat, fideliter coaptet, adornet sapienter, adjiciat splendorem, gratiam, venustatem; intelligatur illo exponente illustrius, quod antea obscurius credebatur. Per illum posteritas intellectum gratuletur, quod antea vetustas, id est, fideles illius temporis, qui sunt posteris vetustas, non intellectum venerabatur; eadem tamen quæ didicit, ita doceat, ut cum dicat novè, non dicat nova. ^k

IX. Profectus fidei non mutetur, etsi amplificetur.

IX. Sed forsitan dicet aliquis: Nullusne ergò in Ecclesia Christi profectus habebitur religionis? Habeatur planè & maximus, sed ita tamen ut verè sit profectus ille fidei, non permutatio, siquidem ad profectum pertinet, ut in semetipsa unaquaque res amplificetur, ad permutationem verò ut aliquid ex alio in illud transvertatur. Crescat igitur oportet, & multum vehementerque proficiat, tam singulorum quàm omnium, tam unius hominis, quàm totius Ecclesie ætatum ac seculorum gradibus intelligentia, scientia, sapientia; sed in suo duntaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque scientiâ. ^l Quod si humana species in aliquam deinceps non sui generis vertatur effigiem, aut certè addatur quippiam membrorum numero, vel detrahatur, necesse est, ut totum corpus vel intercidat, vel prodigiosum fiat, vel certè debilitetur; ita etiam Christianæ Religions dogma ^m atque adeò, quascunque illas antiquiores, vel schismatum, vel hæreseos profanitates, nullo modo nos oportet, nisi aut sola si opus est scripturarum auctoritatè convincere, aut certè jam antiquitus universalibus Sacerdotum Catholicorum Conciliis convictas damnatasque vitare. Itaque cum primùm mali cujusque erroris putredo erumpere cœperit, & ad defensionem quadam sacra legis verba furari, eaque fallaciter & fraudulentè exponere: statim interpretando Canonem, Majorem sententiæ congreganda sunt, quibus illud quodcunque exsurget novitium, ideòque profanum, absque ulla ambage prodatur, & sine ulla retractatione damnetur. Sed eorum duntaxat Patrum Sententiæ conferenda sunt, qui in fide & communione Catholicâ sanctè, sapienter, constanter viventes, docentes, & permanentes,
vel

vel mori in Christo fideliter, vel occidi pro Christo meruerunt. Quibus tamen hac lege credendum est, ut quicquid vel omnes, vel plenè uno eodemque sensu manifestè, frequenter, perseveranter, velut quodam sibi consentiente Magistrorum Concilio accipiendo, tenendo, tradendo, firmaverint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur.

X. Quicquid verò, quamvis ille sanctus, & doctus, quamvis Episcopus, quamvis Confessor, ac Martyr, præter omnes aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias & occultas, & privatas opiniunculas à communis publicæ ac generalis publicæ auctoritate secretius sit, nec cum summo æternæ salutis periculo, juxta sacrilegam hæreticorum & schismaticorum consuetudinem, universalis dogmatis veritate dimissâ, unius hominis novitium testemur errorem. ⁿ Quare si quis videtur Prophetæ esse, aut spiritualis, id est, spiritualium rerum Magister, summo studio æqualitatis, aut unitatis cultor existat, ut scilicet, neque opiniones suas cæteris præferat, si ab universorum sensibus non recedat. &c.

XI. Hinc in Concilio Ephesino, cum de sanciendo fidei regulis disceptaretur, ne qua illic forsitan profana novitas, in modum perfidiæ Ariminensis obreperet, universis Sacerdotibus, qui illò ducenti serè numero convenerant, hoc Catholicismum, felicissimum, atque optimum factum visum est, ut in medium Sanctorum Patrum sententiæ proferrentur. Hac ratione Nestorius, Catholica universitati contrarius, beatus verò Cyrillus sacrosanctæ antiquitati censentaneus judicatus est. ^o Et compertum est tunc in isto Concilio neminem ex tot doctissimis & magni nominis, magnæque auctoritatis Prelatis, qui eò convenerant, ausum esse aut præsumpsisse quicquid ex proprio ingenio, promere, sed omnes præcavisse, ne aliquid posteris traderent, quod ipsi à Patribus non accepissent. P

X. Non tribuendum nimis privatis Doctoribus, aliorumque scientiæ.

Ex hoc Commonitorio Lyrinensi patet, quænam fuerit & esse debeat semper, in Catholica Ecclesia, praxis novellas fidei controversias decidere: nimirum ut habendus sit respectus, ad universum antiquorum Patrum consensum, ideoque amplectendum, non quod unus vel duo, sed omnes vel plurimi uno eodemque semper consensu constanterque docuerunt. Proinde nullus Episcopus quisquis ille sit, sibi assumere debeat primatum Magi-

XI. Non novitaribus sed antiquitatibus insistendum, probatur Concilio Ephesino & aliis auctoritatibus.

F

sterij in docendo, quasi ipsi soli, piâ antiquitate rejectâ, credendum sit in explicatione scripturæ pro decisione controversiarum. Ita processit Catholica Ecclesia in purioribus primis seculis contra *Artemonis* hæresim, q contra *Arianos*. r Sic *Athanasius* contra *hereticos*, sui temporis egit, qui profitetur *Sacram quidem scripturam de viris rerum Celestium peritis*, & ab ipso *D E O* conscriptam esse, se autem *Cognitionem* & *sensum Scripturarum*, à *Magistris divinitus afflatis* qui istos libros evolverunt, & sese *divinitatis Christi Martyres* exhibuerunt, habuisse. f Sic & *Basilus* & *Gregorius Nazianzenus* intelligentiam scripturæ, non ex propria præsumptione sed ex *Majorum scriptis* & *auctoritate* sequebantur, quos & ipsos *Apostolicâ* successione intelligendi regulam suscepisse constabant. t Et ipsi *Romani Pontifices* in primis illis præsertim seculis, hoc strictim observârunt. Ita *Hormisda* in explicatione *Mysterij* *Incarnationis Domini*, provocat *ad veterum definita*. u *Leo* & *Concilium Ephesinum* non recedunt à *veterum Patrum traditione*. x *Agatho* *R. P.* ad *Apostolicorum prædecessorum definita*, & eorum fidem traditam. y Sic *Innocentium I.* *Romanum Episcopum* *Orientales Episcopi* in dubiis fidei rebus consuluerunt, non ut nova præcepta daret, sed *tradita à Petro Rom. Ecclesiæ*, quæ diu *Apostolicas traditiones* diligentissimè servavit, & bene custodita aliis communicare poterat. z

XII. Idem
& Prote-
stantes do-
cent.

XII. Nobiscum quoque faciunt nostri *Libri Symbolici in Prussia*, imprimis, *Corporis Doctrinæ Prutenicæ Repetitio*, ferè in omnibus fidei articulis, quos ibidem tractat ad *Concilia* & *SS. Patres*, præter scripturam provocat. Sic & *Augustana Confessio* provocat *ad vetera instituta*, protestaturque *de novis* & *impiis dogmatibus in Ecclesiâ non tolerandis*. aa Consentiant nostri *Theologi D. Lutherus* contra *Zvvinglium* hæc profert verba : *Si diutius steterit mundus, iterum erit necessarium propter diversas scripturæ interpretationes, quæ nunc sunt ad conservandam fidei unitatem, ut Conciliorum decreta recipiamus, & ad ea confugiamus*. bb Conferantur *literæ ejusdem ad Albertum I. Ducem Prussiæ*. Ita quoque *David Sel-*

q. Euseb. lib. 5. C. 25. p. m. 70. r. Socrat. lib. 6. c. 20. f. Athan. Orat. 1. contra Idola. t. Ruff. lib. 2. Histor. C. 9. Confes. Basil. de Spir. S. c. 9. & 10. u. Epistol. 76. x. Epistol. ad Flavian. y. Tom. 2. Epistol. Rom. Pontif. z. Videantur acta Synodi 6. General. aa. August. Confess. in Epilogo. bb. Luther. tom. 7. Germ. fol. 562.

Selneccerus. cc Synodi, inquit, non cudunt novos articulos, aut dogmata nova, sed tantum sunt testes de dogmatibus & sententiis, quæ antea in scriptis Prophetis & Apostolicis tradita sunt, & ostendunt quod illa dogmata non sint nova, sed semper ita in Ecclesia DEI ex Prophetis scriptis tradita sint. Et Urbanus Regius. dd Quare satis tuti sumus à Calumniis pseudo-Ecclesiæ, si Evangelium juxta Apostolicum intellectum retinemus sincerum, & Sacramentorum verum usum; nosque Spiritu conjungimur cum Ecclesia Orbis terrarum in Asia, Affrica, Europa, & Insulis Maris, & ubicunque sunt sancti. Hæc adducere placuit, cum de compositione controversiarum fidei, quæ sunt Romanos inter & Protestantes loqui velimus, ut sciamus quibus vestigiis, hac in re in effectum deducenda, sit insistendum.

CAPUT X.

I. Notandum quod hæ Controversiæ, quæ intercedunt inter Romanos & Protestantes, nondum sunt in aliquo Concilio Oecumenico, quod scilicet tale ab omnibus partibus haberetur, debite examinata & definita. II. Tentârunt varij compositionem fidei inter Romanas & Protestantes Ecclesias, sed casso molimine, ut Cassander & de Dominis. III. Tentârunt ex Evang. Lutheranis Episcopus Stregnensis, &c. IV. Item ex Romanis. V. Quin & ipsi Romani Pontifices per Concilium Tridentinum id tentârunt. VI. Concilium Tridentinum, num pro privato seu partiali habendum?

F 2

Hoc

I. Notandum, quod hæ Controversiæ, quæ intercedunt inter Romanos & Protestantibus, nondum sunt in aliquo Concilio Oecumenico, quod scilicet, tale ab omnibus partibus haberetur, debite examinata & definita.

Hoc imprimis notandum, quod hæ Controversiæ quæ intercedunt inter Romanos & Protestantibus, nondum sunt in aliquo Concilio Oecumenico, quod scilicet, tale ab omnibus partibus haberetur, debite examinata & definita. Non enim hic valere poterunt contra nos Concilia, *Constantiense, Basiliense, Florentinum* vel *Tridentinum*, quæ pro Conciliis Oecumenicis à Protestantibus non habentur. Et quidem inpr. non illa duo Priora: Nam & apud Romanos Theologos videntur esse dubia; neque enim ab omnibus æqualiter quoad omnia acceptantur: Neque in illis sunt definiti omnes inter nos articuli controversi. *Florentinum* solum rem habuit cum Græcis & Orientalibus Christianis, hos scilicet sub devotionem Rom. Pontificis & ad Unionem cum Latina Ecclesia à Schismate reducendi. *Tridentinum* verò, quamvis ibi numerosa fuerit copia Episcoporum & Doctorum, multoque tempore celebratum, non assumunt Protestantibus, ob peculiare proprias rationes; imprimis, quod in his Controversiis, soli Romano-Catholici adhærentes, iudicandi potestatem sibi sumpserint, Protestantibus omnibus Ecclesiis peritam magnum Europæ partem non auditis, eorumque rationibus non perscrutatis, nec examinatis, ut ex Protestatione Protestantium Principum patet. Ideoque si Unio Ecclesiarum fieri deberet, videtur necessarium fore, ut in conventu legitime instituto, fiat collatio harum rerum, & quidem prout vult Transactio Passaviensis amica; in qua pii, docti, conscientiosi pacifice in timore Domini controversias juxta ritè institutas leges tractent, amicèque salva veritate componant.

II. Tentaverunt varij compositionem fidei, inter Romanos & Protestantibus, sed

II. Tentavit quidem compositionem vir, ob studium pacis à plurimis & principibus viris longè laudatus *Gregorius Cassander*, sed non fausto successu, contradicentibus partim Romanis, partim & Protestantibus. ^a In hoc studio desudavit etiam *Marcus Antonius de Dominis*, sed nec illius studium secundum obtinuit eventum, à multis ipse inconstantia accusatus, à multis iterum laudatus; quod sine partium studio de Controversiis fidei, Ro-

^a Merzer. in Aug. Confes. art. 12. p. m. 540. *Paulus Tarnovius* ab. *Dedeken*, vol. 2. p. m. 108.

Romanos inter & Protestantes scripserit; judicio de illis suo scæ-
pissimè suspensio. ^b

III. In hoc pacis & concordie studio illustre meruerunt nomen
apud Evangelicos Dominus *Joannes Matthias*, *Episcopus Streg-*
nensts, ut patet ex ejusdem literis ad Regem Sueciæ 1656. 7. III. Tentâ-
Martij, & *Roma Oliva* ejusdem. Necnon Excellentiss. Dominus runt ex E-
Dominus *Gregorius Calixtus*, ut & alij imprimis Illustrissimus vang. Lu-
Dominus Doctor *Christianus Drejerus*, summas Theologorum theranis Ep.
nostrorum in Prussia. Sed his Clarissimis viris evenit quod Gre- Stregnenis,
gorio Nazianzeno, qui ab utrisque tam Catholicis quam Arianis &c.
dirè at immeritò reprehensus. ^c E Reformatis scripserunt *Hadria-*
nus Jungius, ^d *Moyse Amyraldus*, ^e Gotofredus Hotton in suo
Irenico. Hæc ratione nuitatem quæsit Serenissimus ac Celsissi-
mus Princeps *Wilhelmus Hassia Landgravius* convocatis Theolo-
gis Marpurgensibus & Rintelenfibus: sed si verum loqui lice-
at, ut plurimum hi quæfiverunt conciliare solos Protestantes, non
unitatem totius corporis. Neque in omnibus adeò concors est
concordia, ut non plurimæ non minimi momenti, indissensu reli-
ctæ sint controversiæ.

IV. E Romanis præter Imperatores Romanos *Carolus V.* & *Ferdi-*
nandus, aliosque; in hoc defudavit Serenissimus olim Rex Po- IV. Item
loniarum *Vladislaus IV.* institutò colloquiò charitativo 1645. ex Romanis.
Thorunij. Necnon Reverendissimus *Electo Moguntinus* 1646.
Una cum Serenissimo Principe *Augusto Brunsvicen*: vel *Luneb.*
Duce. ^f Claruerunt in hoc quoque nonnulli Theologi Romano-

F 3

Ca-

^b. D. Christian. Drejer. in der Fürstellung des un-Christlichen beginnens. p. m. 70
^c. Oratione 14. Num. 27. tom. 1. fol. 222. Item ex Reformatis. ^d. In Synopsi novi
Evangelij p. 398. ^e. In disputat. de ratione pacis inter Evangelicos ad Landgrav.
Hassia Conferri hic possunt Articuli Familiae amoris Longini. Item Confessio
Polonae in Synedrio Sendomiriensi Anno 1570. & Cracoviae 1573. Item Confes.
Chariention. in Gallia 1638. Joan. Davinantijs, Joan. Mellerus in Prodomo Ire-
nico Petri Molinæi. Confess. fidei ad vinculum Concordiae, quam putamus à Lu-
theranis & à nostris posse admitti, sine dispendio salutis & sufficere ad salutem.
constans. artic. 13. David Pareus. in Irenico seu de Unione & Synodo Evangeli-
corum concilianda. ^f. Joan. Latterman. in præfatione Conc. de Unitate Chri-
stian.

Catholici, imprimis Reverendissimi Domini *Wallenburgici*, ut & *Jacobus Masenius*, qui *Meditatam Concordiam ex puro verbo DEI, & consensu Ecclesie elaboratam*, statibus Imperij Romani communicavit. Nunc temporis claret *Joannes Franciscus Hackius SS. Theologus, ac Commissarius Apostolicus, & Præpositus Hospitalis Pontificij in Castris Serenissimi Regis Poloniarum*, vir alias magni judicij ac ingenij pacifici.

V. Quin & ipsi Romani Pontifices, per Concilium Tridentinum id tentarunt.

V. Nec hic excludendos putamus ipsos Romanos Pontifices, qui ideò Concilium Generale quod Protestantes Principes Auctoresque Confessionis Augustanæ expetiverunt, atque ad illud appellârunt, indixit, ut *divulsam Christiani nominis & laceratam unitatem redintegrarent*, ibique *conspirante omnium charitate tractarentur*, quæ ad integritatem & veritatem Christianæ religionis, quæ ad bonorum reductionem emendationemque malorum, quæ ad Christianorum inter se tam Principum, quàm populorum pacem, unitatem, concordiamque pertineant, &c. Adeoque placuit Patribus Concilij Tridentini & ad laudem & gloriam SS. & individue Trinitatis, Patris, Filij, & Spiritûs Sancti, ad incrementum & exaltationem fidei, ad pacem unionemque Ecclesie, Concilium incipere, & inceptum esse. Ad id Concilium Romanus Pontifex omnes Christi fideles, Imperatorem Romanum, omnes Reges, Duces, Principes, & alios humanissimè per viscera misericordie J. C. Domini nostri convocavit rogavitque, vellet interesse huic, ab ipsis expetito Concilio, consulere, tractare, & perficere quæ ad unionem Ecclesie necesse. Hasque rogationes sæpius iteravit, & ad Protestantes Duces & Principes, quibus & *salvus conductus* à Julio III. 1550. datus, qui quoque à Synodo ter iteratus, ubi publicâ fide & plenissima assecuratione, omnibus ad Concilium hoc vocatis, ac interessentibus, sufficientissima absque omni dolo securitas promissa in itinere in loco, in eundo, stando, redeundo, disputando, sub pœna nullitatis Synodi, libertasque data, causas controversas secundum, S. Scripturam, Apostolorum, traditiones probata Concilia, Catholicæ Ecclesie consensum, & SS. Patrum auctoritatem, tractandi. Illo etiam addito, ut religionis prætextu, aut delictorum circa eam commissorum, aut committendorum minimè puniantur. ^h

VI. Pro-

g. Bulla Pauli Terti Indiçt. Concil. Session. 1. decret. 1. h. Bulla Iddiction, Concil. Trident, Pauli III,

VI. Profectò hoc Concilium non pro aliquâ privatâ aut pro VI Conci-
 Romani territorij tantùm Synodo, meritò habendum foret; ^{lium Triden-}
 partim quia in illud omnes ferè Ecclesiæ Occidentales, & conde- ^{tinum num}
 scenderunt, & decretis illius Concilij acquieverunt; partim quia ^{pro privato}
 ipsi Protestantes Principes, ad illud ceu ad *Generale, liberum, & seu particu-*
Christianū Concilium, in optimâ ac solennissimâ Juris formâ provo- ^{dum?}
 cârunt & appellârunt, ipsamque appellationem, nunquam per *Augusta-*
nam Confessionem, vel alium tractatum, nisi causâ inter Catholicos &
Protestantes in caritate compositâ, sedatâ, & ad Christianam concordi-
am reductâ fuerit &c. deferere intenderunt nec potuerunt, de quo so-
lenniter & publicè protestati sunt in Præfatione Augustanæ Confes-
 sionis ad Carol. V. Partim quia ad illud à tribus successivè Pon-
 tificibus Romanis Paulo III. Julio III. Pio IV. summo conatu
 Imperator Romanus, Reges, Principesque Protestantes omnes
per viscera misericordie DEI, propter pacem & concordiam Ecclesie u-
niversalem, invitati per Bullas, seu literas publicas, salvosque
 conductus toties datos. Partim quia à tot doctissimis ex mayo-
 ri orbis Christiani parte collectis viris, actaque per annos fere vi-
 ginti (quanto tempore id quod sciam, nullum Concilium cele-
 bratum) omnes ferè controversiæ expensæ, ac trutinatæ sunt.
 Partim quia in eo articuli complures, ut de Missæ Sacrificio, bonis
 operibus, Invocatione Sanctorum, cultu imaginum, oratio-
 ne & oblatione pro defunctis, &c. &c. quos tota Ecclesia inter
 Græcos, Russos, Æthiopes, Indos, Syrios, Abyssinos, Armeni-
 os, Maronitas, Cophos, &c. tenuit unanimiter tot seculis, (ex-
 ceptis solum Protestantibus) approbati. Partim quia rationes
 quas nos Protestantes, contra illud Concilium adducimus, non sa-
 nè pro convictivis à Pontificiis habentur. Et quantumvis quotan-
 nis more solito hæreticos ac schismaticos excommunicet Roma-
 nus Pontifex, non tamen de Principe tantæ prudentiæ ac pietatis,
 nobis persuaderi patiemur, quasi is omnes omnino Protestantes,
 sine ullo respectu, etiam illos qui anhelant uniri cum illâ, uni
 illi Ecclesiæ universim Catholicæ, præmissâ tamen accuratâ deli-
 beratione, ac ferum controversarum dignissimâ ventilatione, ex-
 communicet & condemnet. Sibi quoque dictum putabit, quod
 san-

sanctus Paulus dicit: *i Solliciti estote, servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Item: Nolite condemnare, &c.*

i. Eph. 4. 3.

CAPUT XI.

I. *Quamvis hoc negotium pacis & concordiae, nondum ad finem perductum: non tamen unitatis studium omittendum. II. Imprimis impedimenta ejusdem Compositionisque removenda. III. Amicae conferentiae & pacifica collatio de rebus fidei inter doctiores instituenda. IV. Quomodo Synodus instituenda? V. Quis in Conciliis praesertim Universalibus Praeses esse debeat?*

I. *Quamvis hoc negotium pacis & concordiae nondum ad finem perductum; non tamen unitatis studium omittendum.*

I. **U**T ut res haec pacis & concordiae nondum ad finem perducta felicem, non tamen debemus omittere studium unitatis. Reassumenda saepius compositio omnibus affectibus humanisque respectibus sepositis. Nimirum *voluntas Patris est ut simus Unum sicut Pater & Filius, a sectantes justitiam, fidem, charitatem & pacem cum iis, qui invocant Dominum de corde puro. b Tenenda & nobis Christiana Religio, & ejus Ecclesiae communicatio, quae Catholica est, & Catholica nuncupatur, non solum à suis, sed & ab omnibus inimicis. Denique qui Pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium. Prov. 12. 20.*

II. *Imprimis impedimenta Compositionis removenda.*

II. Imprimis laborandum, ut *compositionis ac reconciliationis impedimenta* removeantur, quae quidem varia esse possunt pro *conferentium*, pro *materiarum*, pro *modorum proponendi*, pro *finis differentia*. Aliàs rem acu tetigit Henricus Nicolai Theologus Dantiscanus, quando causas cur in Germania dissensiones fidei minus sublatae sint assignando, dicit in causa fuisse: *Nimiam sectae suae dilectionem, adversariorum aversionem, calumniandi & per-*

a. Joan. 17. 21. 23. b. 1. Timoth. 2. 24.

pervertendi cupidinem, inscitiam, oscitantiam, superbiam dictandi, ac prescribendi audaciam, principiorum, finis & processus diversitatem & inconvenientiam, instructionis specialitatem, & personalium intermissionem, &c. ^d

III. Controversias autem fidei componendi, alia est ratio, quàm lites forenses: has potest Princeps Politicus, illas non item. *Princeps in Conciliorum Congregatione nihil debet temerè aut propria auctoritate sine consilio Theologorum rectè sentientium in religionis negotio statuere ac immutare.* ^e Exemplo *Caroli V. Imper. Romani* qui in hac re *usus praeclarissimorum Theologorum, multarum Rationum consilio.* ^f Non potest autem esse melior ratio ad unitatem Ecclesiae perveniendi, quàm per amicabiles conferentias, exemplo *Christi cum Sadduceis, & Stephani cum Scholasticis, h Pauli cum Judaeis, i Ecclesiae primævæ* uti legimus de collatione *Justini cum Tryphone Judæo, S. Augustini & aliorum cum Donatistis, Pelagianis.* ^k Imò & exemplo *Protestantium cum Romano-Catholicis, & aliis*; Ita *Lutherus cum Ecckio Lipsiæ 1519. cum Zwinglio Marpurgi 1529. Sic & Conferentia fuit Wormaciæ 1540. 1557. Bada 1526. 1589. Durlachi 1613. Ratisbonæ 1541. 1546. 1601. Maulbrunni 1564. Heidelbergæ 1584. Mumpelgardi 1586. Wilde 1587. in Prussia speratus cum Reformatis 1581. cum Funcchio 1553.* Neque legimus unquam verum sincerum Doctorem Catholicum declinasse ejusmodi conferentiam. Quippè hoc maximè Doctorem exprimit posse verbis instruere, & confutare adversarios. Et quantumvis quæ dictæ conferentiæ & colloquia non omnia exoptatum pacis sortita eventum propter aliquos intervenientes obices, tum ex personis, tum ex modo agendi, aliisque circumstantiis: Si tamen hi aut ejusmodi obices prudentiâ virorum pacificorum ac bonæ voluntatis removeantur, pacificæ collationis speratum finem secuturum, nihil dubitandum. Unde ejusmodi collationi certæ dentur necesse est leges, juxta quas quilibet conferre debeat, simul constitutis Collocutoribus, Consultoribus, Custodibus, Notariis, Exceptoribus. Ita actum in purioribus seculis,

III. Amicæ
conferentiæ
& pacifica
collatio de
rebus fidei
inter doctores
instituenda. Id
quod Exempla
comprobatur.

G

lis,

c. Aug. Lib. de verâ Religione cap. 7. d. In Irenici sui appendice. e. Theodor. Reinking. lib. 3. de Regimine Eccles. c. 4. p. m. 514. f. Reichs Abscheid. 1550. zu Augspurg s. Demnach erhalten. g. Matth. 22. 14. h. Actor. 10. 11. i Actor. 9. 12. k. S. Aug. Ep. 152. 166.

IV. Quo-
modo Con-
cilium seu
Synodus in-
stitutaenda ?

lis, præprimis tempore S. Augustini, cum aliqua conferentia pro compositione controversiarum, quæ fuerunt inter Catholicos & Donatistas in Conventu Carthaginensi celebrabatur.

IV. Ubi notanda verba S. Doctoris ¹, *Carthaginem*, inquit *venimus, & nos & Episcopi vestri, & quod prius nolebant, & indignum esse dicebant, in unum convenimus. Electi sunt ex nobis & ex ipsis septem hinc & septem inde, cum quibus ubi opus erat, consilium pertraharent. Electi sunt quatuor hinc & quatuor inde, qui gestis conscribendis custodes essent: ne infalsatum aliquid ab aliquo diceretur. Dati sunt etiam à nobis & ab ipsis Notarii quatuor hinc, quatuor inde, ut bini cum exceptoribus Judicis alternarent, ne aliquis nostrum se dixisse aliquid censeretur, quod non fuisset acceptum. Huic tantæ diligentie additum est, ut & nos & ipsi, quemadmodum ipse Judex verbis nostris subscriberemus: ne quisquam diceret in illis gestis aliquid, vel postea fuisse corruptum; Cum etiam adhuc viventibus eis, qui subscripserant innotuerint eadem gesta omnibus locis, in quibus oportet ut innotescant, sic etiam ad posteros confirmata veritas perdurabit.*

Ex his patet varias, nec unius generis esse in Conciliis functiones. Ille Præsidis, ille Judicis seu Cognitoris, iste Consultoris, alius Exceptoris, alius arbitri, nonnullus disputatoris, quidam defensoris & vindicis partes agere possunt & debent. Adeoque primum locum obtinebunt in Synodo majores Ecclesiæ, Pastores & Seniores, quales in prima illa Ecclesiæ Synodo Hierosolymis (Act. 15.) fuere Apostoli, atque inter hos Jacobus, & Petrus tanquam *Princeps Decreti* ut eum vocat Hieron. ep. 11. ad Augustinum, inter epist. August. His enim incumbit *pascere & docere, exhortari, in doctrina sana, & eos qui contradicunt redarguere*. Hi sunt rerum fidei Magistri. Ad tales ordinariè pertinet cum Jure suffragij, & Consultivi & decisivi in Conciliis interesse. Inde legimus, quod in Catholicâ Ecclesiâ primitivâ, non omnes promiscuè Clerici, præcipuè inferiores admissi fuerunt, sed qui fuere primi Ordinis ut Episcopi, ut constat action. 1. Concilij Chalcedonensis, quod est Concilium IV. Generale, ubi Patres clamant. *Superfluos mitte foras; Episcoporum Synodus est, non Clericorum*. Quare semper ferè ceu
in

¹ August. Brevic: Collationum. 1. 2. & 3. diei.

in publicas redactum tabulas, quòd cuilibet Concilio interfuerunt Episcopi. Neque cuilibet Presbytero subscribere permissum fuit. Cum enim Presbyter quidam à Dioscoro hæretico iussus fuisset in Concilio Constantinopolitano subscribere, recusavit, dicens: *Episcoporum id munus esse*; ut habetur action. 8. illius Concilij: ^m sed tamen & temporis ratio habenda. Vocantur sæpius & Reges, Principes, &c. Et hi subscribunt, ut patet ex Synodo Constantinopol. IV. ubi Basilius Imperator & Filij ejus subscripserunt, sed quod notandum, post Legatos Romani Pontificis & Patriarchas; veluti testes decretorum & futuri vindices in transgressores illorum. Hinc Theodosius II. Imperator Romanus hac lege misit *Comitem Candidianum ad Ephesinum Concilium, ne in illis, quæ facienda sunt de piis dogmatibus, questionibusque communicaret: quia illicitum est eum qui non ex Ordine SS. Episcoporum, Ecclesiasticis se immiscere tractatibus*. Justinianus quoque, *si Ecclesiasticum*, ait, *negotium sit, nullam communionem habento Civiles Magistratûs cum eâ disceptatione, sed Religiosissimi Episcopi secundum Sacros Canones negotio finem imponunto*. His gemina reperiuntur de Constantino Magno Imperatore. ^o Cum *Constantius* Imperator filius Constantini Imper. Romani primas ambiret, *Athanasius & Osius* graviter hoc perstrinxerunt. Sic Athanasius: ^p *Si judicium Episcoporum est, quid cum eo commune habet Imperatorum?* Et Osius ad Constantium: *Nec nobis in hoc genere præcipe, sed ea potiùs à nobis disce. Tibi DEUS Imperium commisit, nobis ea quæ sunt Ecclesiæ concredidit. Nimirum Imperator bonus intra Ecclesiam, non supra Ecclesiam est. Quid non honorificentius, quàm ut Imperator Ecclesiæ filius esse dicatur*, inquit **Ambrosius**. ^q *Quod si Ecclesiæ & ejus decretis obediant, non sanè serviliter obediunt, nam servire DEO regnare est, & ubi Spiritus Domini, ibi libertas est*. Vocantur itidem Doctores, Professores, Legati, Barones, & alij, illi ut eruditione id quod fidei est illustrent; hi ut decreta Ecclesiæ executioni dent, & testimonio suo confirment. Ita olim in Conciliis actum, & sic procedendum, ipsimet Lutherani Theologi docent. Nam quamvis Episcopale jus Principibus Protestantibus vi Pactorum concessum, non tamen

G 2

id

^m. Concil. Chalced. Act. 8. ⁿ. In Authent. Can. 123. ^o. Apud. Sozom. L. I. c. 8. ^p. In Epist. ad Solitarios. ^q. Ad Auxentium.

id extendere videntur Principes ad dijudicationem controversiarum fidei, uti id fusè deduxit Ministerium Tripolitanum Regionum montanum, r quamvis ab omni omnino suffragio non viderentur excludendi.

V. Quis in Conciliis præsertim Universalibus Præses esse debeat?

V. *Directio tamen & moderatio Conciliorum & sententiarum*, verba sunt Giesenij magni apud Lutheranos nominis Theologi: *in deliberationibus Theologicis meritò committenda communi suffragio, alicui Episcopo, qui præ aliis eruditione, rerum usu, prudentiâ, auctoritate, aliisque donis pollet & est præditus. Alius igitur est præses politice potestatis, & alius Theologicæ auctoritatis. Vel Præses dicitur à Politico regimine, vel à directione quantum attinet ad res Theologicas 2. Par. 19. v. 11. Amarias Sacerdos & Pontifex vester in his quæ ad DEUM pertinent præsidebit. Præses autem cum cæteris arbitris ita agat, non ut numerentur, sed appendantur sententiæ;* t ait Joannes Calvinus. Cui autem inter omnes Episcopos illud Præsidium in Synodo præsertim universali committendum foret, facile colligi potest ex Actis Conciliorum præsertim Universalium. Rectè D. Melch. Zeidlerus Profeffor Theol. nomine Facultatis Academicæ Regiomon. u *Nempe observabatur in Ecclesia talis tunc consuetudo, qualis hodie observatur in Academiis, in quibus cum adversus Professorem facultatis alicujus querelam sibi movendam esse nonnulli existimant, causam quidem Rectori exponunt; ipse tamen solus eam decidere non potest, sed communicare eam cum Senatu cogitur, ut collectis suffragiis, certi quid causâ ante cognitâ statuatur. --- Atque hinc & literas istas ad Orientales Julius scripserat, non suo sed Synodi nomine, utpote, quæ scribere ipsum jusserat, teste Athanasio --- in quibus (literis) ita ille: Certiores igitur nos ea de re facite, dilectissimi; quo & illis scribamus, & cæteris Episcopis debeat rursus convenire, ut presentibus omnibus ii condemnentur, qui in culpa fuerunt. Quæ verba nihil nisi Directionem important, quam nos Pontifici Ramano non disputamus.*

r. In Der Erörterung der Fürstellung des unchristlichen beginnens. Anno 1651. Item ex Recessibus Prussicis Provincialibus & aliis D. Christ. Drejeris f. Disput. 9. de Papismo Num. 70. p. 212. t. Instit. Lib. 1. c. 1. §. 8. u. In notis MSS. ad hunc nostrum Discursum. p. m. 13. 14.

mus. (Similia habet pag. 28. & seq.) Nimirum prout mos esse solet in facultatibus Academiarum : ubi Decanus primus ordine Præsidentem agit, causas proponendo decernendas, suffragia colligendo, ad decidendum concludendo, decisa promulgando, sententiam latam ad exequendum dando ; ita olim factum legimus in Concil. Ephes. de quo conferatur Petrus de Marca. x Sic & in Conventu Generali concedi posset Præsidentia Romano Pontifici : utpote qui *ab antiquo Primatum Ordinis jure Ecclesiastico obtinuit*, ut fatetur idem Zeidlerus (p. 19.) Proinde etiam illi directio harum rerum Ecclesiasticarum competat necesse est. Fuit ergo ut iterum loquar cum Facultate Theolog. Regiom. & Sedis Romanae magna jam olim Auctoritas, me tum connexum habens. --- Quamvis ad omnes Episcopos præprimis Patriarchas cura universalis Ecclesie spectet, ut idem ait (p. 45. & seq.) attamen non diffitemur curam universalis Ecclesie maximè omnium Patriarchæ Romano, vel ex propria hujus ipsius dispositione incubuisse, partim quòd sedes hujus nominis à precipuis Apostolis esset fundata, quin & ex illa longè plures Ecclesie disseminate essent, quam ex ulla alia, partim etiam quod florente Imperio Romano longè facilius intervenientibus Imperatorum Constitutionibus Ecclesie necessitatibus inprimis invalescentibus hæreticis Romani Pontifices succurrere possent. Quam occasionem & Bonifacius Romanus Pontifex nactus contra inimicos gratiæ Dei Pelagianos, non solum Apostolicis sed & Regiis utebatur Edictis, ut scribit Prosp. 2 Sed & Gelasius Acatium ex hoc ipso Capite Ep. 11. reprehendebat, quòd turbationes Orientales ad Sedem Romanam non retulisset, ut si solus non potuisset, junctis cum ea consiliis atque tractatibus potuisset quod religioni competeret allegari. Asylum quoque hinc sedes ista erat, ad quam confugere poterant Catholici Episcopi à Tyrannis vel hæreticis pressi, tanquam ad tutissimum communionis sue portum, ut Hieron. vocat de Athan. loquens Ep. 16. Huc pertinet, quod legimus in Epist. Julij Romani Pontificis de Concilij Niceni Canonibus ubi Canon. 1. Non debent, ait, præter Romani Pontificis sententiam Concilia celebrari. Item Can. 2. Omnes, ait, Episcopi liberè Apostolicam appellant Sedem : cujus depositioni omnes ma-

x. Lib. 5. Disertat de Concordia Sacerdotis & Imperij. C. 4. n. 5. & Binnius T.
2. Collectan. Cap. 16. apud. Zeidlerum p. m. 31. & seq. y. In Notis Zeidleri. p. m.
21. 2. Cont. Collat. Cap. 41.

jores Ecclesiasticas causas, & Episcoporum judicia, antiqua Apostolorum, eorumque successorum, atque Canonum auctoritas reservavit, &c. &c. & Can. 3. de Causis Episcop. Nihil definire in consulto Rom. Pontifice permissum est. Cum B. Petro Apostolo non ab alio quam ab ipso Domino dictum sit, quæcunque ligaveris, &c. Hæc ex transmissis Romam Sylvestro Rom. Pontifici Canonibus Julius Romanus Pontifex proposuit, cum illos Ariani in Oriente dominantes paucis exceptis, attestante Athanasio (in Ep. ad Marcum Pontificem) combussissent. Explicat horum Canonum sensum dilucidius Concilium Chalced. (Act. 16.) his verbis: *Trecentorum*, ait, *decem & octo SS. Patrum Canon. VI. quod Ecclesia Romana semper habuit Præmatum*, moxque eundem recitat Canonem. Sanè ipsi Synodo Nicænæ Sylvester Pontifex Romanus, per suos Legatos auctoritatem contulit affirmantibus, id Cedreno (in comp. Historiarum) & Photio (Lib. 7. de Synodis.) & Ratio suadet, quia primo Patriarchæ qui est Rom. Pontifex, competit indicere Generale Concilium ut supra dictum. Ergo & illius erit eidem præsidere. Est autem præsidere, tractanda proponere, petere, colligere suffragia, atque instar Capitis mystici totum corpus Concilij moderari. Agnoverunt id etiam Principes Protestantes, & Auctores Confess. Augustanæ, qui legaliter ad Concilium Generale (Tridentinum) à Pontifice indicendum appellârunt, se illi ex compromisso subjecerunt. Qui ergo non dissentit ab Auctoribus Augustanæ Confessionis, debet necessariò admittere, ut præsideat & directionem habeat Synodi Universalis Romanus Pontifex.

Ast cum hîc & nunc non urgeamus Synodum Universalem: neque enim non cum magno motu confici posset, ut proinde illud animi nostri modestia haud præscribere præsumat: sed solummodò Collationem antedecaneam aliquam, necessariam judicamus in qua, auctoritate publica omnium statuum, Imperij imprimis cæterorumque Regnorum ac Principatuum de controversis fidei articulis Theologi inter se debitè conferant; dexteritati id ac judicio Monarcharum, Dynastarum, Principum, Dominorum, eorundemque Theologorum committendum ducimus, quos in

Ar-

Arbitros vel Cognitores, more Ecclesiæ Catholicæ antiquæ consueto, eligere constitutum voluerint apud se quique in suis Regnis, Principatibus ac Provinciis.

CAPUT XII.

*I. Quibus conditionibus hæc pacifica collatio institui possit. II. Si decerneretur inter partes amicorum colloquium. III. Si animo pacifico ageretur & debitâ cum modestiâ. IV. Si relegentur quæstiones quæ non ad rerum fidei examen, sed potius vexamen inserviunt. V. Studium partium vitetur. VI. Nul-
li parti error aut hæresis absque sufficienti discussione impingatur. VII. Faciles simus in verbis, modò in rebus conveniamus. VIII. Haud nimium tribuamus nostris doctoribus, libellis Symbolicis ac catibus. IX. Defectus in Ecclesia Lutherana, & in aliis Ecclesiis. X. Si quæstiones fidei distinguerentur. XI. Si status controversiæ fidei accuratè constitueretur. XII. Si in sententiis examinandis intentionem Aucto-
rum benè perspectâ haberemus. XIII. Si in sententiis examinandis seu firmandis refutandis sive S. Scriptura sit regula & norma juxta sensum Ecclesiæ Catholi-
cæ. XIV. Si sessiones collationum tam diu protra-
bantur, donec plenariè veritas sententiæ enodetur. XV. Si is qui manifestæ veritati repugnaret ex per-
tina-*

*tinacia, modeste ad veritatem agnoscendam urgere-
tur, aut pro incorrigibili & perverso haberetur.
XVI. Si nulli parti sit licitum quidquam typis evulga-
re, antequam acta sint collata & comprobata.*

I. Quibus
Conditioni-
bus hæc pa-
cifica Col-
latio institui
possit.

I. **Q**Uâ ratione verò, quibusvè conditionibus, ulterius hæc in
pacifica collatione procedendum foret; committendum
putamus, maximâ pietate, sapientiâ, prudentiâ, auctoritateque
Illustribus viris. Quoniam autem hac in re quod sciamus, nemo
adhuc quid specialius edidit, volumus tenuitatis nostræ bene me-
mores, ex mero amore unitatis Catholicæ, sine tamen præjudi-
cio superiorum, sive Ecclesiasticorum, sive secularium, aut Politi-
corum cujuscunque partis, eorumque jurisdictionis, potestatis,
juris cujuscunque statûs, de quo solennissimè protestamur, nemi-
ni præscribentes, nostra qualia qualia Consilia afferre, eaque hac
vice censuræ Catholicæ Ecclesiæ, omniumque pacificorum ani-
morum hisce submittere, humillimè omnem meliorem informa-
tionem, paternam admonitionem, fraternamque correctionem
lubentissimè admissuri. An non ita foret ad unitatem sanciendam
quàm maximè proficuum?

II. Si decer-
neretur in-
ter partes
pacificum
& amicum
colloquium,
atque colla-
toi.

II. Si præviis precibus, publicis jejuniis, eleëmofynis, peccato-
rumque detestationibus, auctoritate partium, statuumque pu-
blicâ decerneretur amicum colloquium, certis adstrictum legi-
bus, in quo conferentes sint pii, placidi, modesti, pacifici, verita-
tem DEI in prudente simplicitate, & animi libertate, amantes; sci-
entes, apertè & planè rem proponentes, accuratè & sufficienter
rem exprimentes, in locutionibus circumspecti, ad rem & ma-
teriam pressè hærentes, aliena ressecantes, realia persequen-
tes: solum DEUM ejusque gloriam veritatem, Ecclesiæque uni-
tatem ac salutem, unice attendentes, ad priscam Catholicam &
Apostolicam fidem imprimis, quæ Seculis V. prioribus floruit,
ac ab omnibus partibus, earumque moderatis Theologis approba-
ta est, respicientes. Remotis ab hoc solenni colloquio semidoctis,
im-

imprudentibus, sectariis, inflatis, ambitiosis, ritiosis, impetuosius, tricosis, iracundis, vani-mali-loquis, Personalium sectatoribus, inutilibus & noxiis, propriam laudem appetentibus. Huic Conferentiæ eligantur Consultores & Arbitri, viri pii, veritati, unitati, charitati inhærentes, exacti iudicii, maximæ prudentiæ, ac mitissimi ingenij, auctoritate tamen ac potestate, quantum ad directionem Conventus sufficit præditi. Hi in timore DEI & tremore, tanquam ante Oculos DEI Sanctissimi ac Justissimi Judicis & Servissimi Vindicis, ut & Serenissimorum ac Gravissimorum Virorum, Principum, ita se gerant, ad Controversiarum, quibus concussus est Orbis Christianus, ultimam & compendiarium decisionem ita ut piâ quadam simplicitate Columbæ de nullius partis veritate præcipuè præoccupata opinione præsumentes, sanctam & simplicem DEI veritatem, ex Scripturæ verbis & phrasibus, atque illa puriori antiquitate quinque seculorum, piè & studiosè perlustrantes, demum eruere velint. His instructiones tam plenariæ ac sufficientes dentur, ut si veritas alicujus rei evidenter ostensa fuerit, liberè illud recipiant, de suo recedant, meliusque informati sua emendent.

III. Si ageretur animo pacifico, *cum omnibus pacem habendo*, ^a non turbando Ecclesiam ^b errantem non ut inimicum existimando, sed ^{III. Si animo pacifico ageretur & debita cum modestia.} corripiendo sine ulla læsione, famæ, honoris, & honorum *ceu fraterem* ^c itemque modestè: *Modestia* quippe *profectum parit*, quia *cum si invicem tolerant, cum lenitate animi monentes, corrigantur ad effectum, & pax in iis manebit.* *Perturbatio enim & inquietudo contentionem facit, quæ solet etiam ea, quæ mala sunt, velle defendere, ne cedere videatur: hinc oritur discordia, quæ corrumpit pacis sædæra.* ^d Denique piè colloquentes in DEO, cum DEO, pro DEO, & ad DEUM agant, disputent, accuratè tamen, adæquatè, & Logicè, realia & essentialia solùm persequentes. *Quilibet meminerit virium suarum, fratresque suos admoneat, ut & ipsi meminerint virium suarum, ne ultra quàm tutum est humana progrediatur infirmitas.* ^e *Nemo rugata fronte, demisso supercilio, verbisque trutinatis sibi Doctorum judicium*

H

ven-

^a Rom. 12. ^b Gal. 5. ^c August. Lib. 3. cont. Ep. Parm. c. 2. ^d Ambros. in Epist. ad E. hebr. ^e August. Lib. 3. de Trin. c. 10.

IV. Sirele-
gentur quæ-
stiones, quæ
non ad re-
rum fidei
examen, sed
potius vexa-
men infer-
viunt.

V. Studium
partium vi-
tetur.

VI. Nulli
parti error
aut hæresis,
absque suf-
ficiente dis-
cussione im-
pingatur.

VII. Eaci-
les sumus in
verbis, modo
in rebus con-
veniamus.

VIII. Haud
nimium tri-
buamus no-
stris Doctori-
bus, Libellis
Symbolicis,
ac cæteribus.

reudicet, f. quilibet abstineat à ψευδολογίαις, λαιδορίαις καὶ διαβολίαις, criminibus falsi ac inutilibus contentionibus; quæ sæpius causæ solent esse schismatis, ut patet ex contentione Lutheri & Caroli stadij quæansam dedit schismati inter Protestantes. g

IV. Relegentur etiam ejusmodi quæstiones, quæ non ad re-
rum fidei examen, sed potius vexamen inserviunt, ut sunt quæ-
stiones: *Ubi fuerit Ecclesia Lutherana ante Lutherum?* item *de*
Antichristo Romano, de *Idololatria Romanorum*, de *Ubiquitate*, de
Servo arbitrio, & aliæ quæ exasperare possunt fidelium mentes.

V. *Omne studium partium vitetur, quo veritas impeditur.* h. non
partis alicujus, sed universalis est, suscipienda defensio. i

VI. Nulli parti error, nedum hæresis impingatur, nisi suffi-
cienter prius discussio, an punctum tam fundamentale, tantæque ne-
cessitatis, tantique momenti sit, ut dissensus hæreticum faciat. k. Ita e-
nim olim fecisse antiquam Ecclesiam patet ex Augustino. l

VII. Cumque *in rebus potius nostra salus sit, quam in verbis;* m.
In verbis faciles sumus, modò in rebus conveniamus. Libertas e-
nim detur sufficiens cuicunque parti, omnia quæ pro resuâ osten-
dendâ, deducendâ, confirmandâ, aut refutanda, opposita, necesse
putabit proferendi, cui patientes admittantur aures, sine ulla
prohibitione, vel prætextu blasphemix, vel scandali, vel hære-
seos; *Infirmum non in fide assumere nos jubemur* Rom. 14. 1. Conf.
August. Lib. 2. de moribus Manichæorum cap. 14. Tom. 1. p. m.
337. Idem contra Adamant. cap. 14. Tom. 6. p. 80. D.

VIII. *Neque nostris aut illis particularium Ecclesiarum Doctori-*
bus, libellis Symbolicis, aut Cæteribus nimium tribuamus. De Doctori-
bus notanda sunt verba Ministerij Tripolitani Regiomontani
Prussix, quòd Spiritûs S. dona extraordinaria apud nostrates ex-
spirasse expresse dicit: n. *Sæpius DEUS non semper nec omnibus ne-*

que

f. Hieron. in Ep. ad Ephes. g. Calixtus in Judicio de Contr. Lutherus & Re-
formati p. m. 31. h. Opt. Milev. L. 5. contr. Parm. i. Vinc. Lirin. in Comm. c.
4. k. Henr. Nicolai in Irenico p. m. 19. l. Lib. 4. cont. Donat. cap. 16. m.
Greg. Nazianz. Orat. 20. n. 100. n. Ita loquuntur Ministrales Regiomontani in
der gründlichen Erörterung und Wiederlegung D. C. D. 1651. *Jesus aber haben*
extraordinaria Dona Ministerialia und sonderbare Dienst Gaben aufgeschört/
sondern wenn man die ganze Zeit sich darauf geleyet hat/ so heist es doch endlich:
Un-

que doctissimis manifestat quæ aliis quæ alio tempore nobis patefcunt; o
ut patet in doctrina de absoluto DEI decreto, quæ in nostra E-
vangelico-Catholicâ Ecclesiâ mitigatè legitur, studiô ut pluri-
mum D. Ægidij Hunnij. Neque unquam Protestantes Theologi
quod sciamus, Libros suos Symbolicos æquiparare voluerunt Ca-
nonicis, in quibus nulla potest esse falsitas, quo sensu S. Scriptu-
ra, quæ dicitur Canonica, habetur omnis erroris falsitatisque ex-
pers. Neque dicendum Libros Symbolicos Protestantium tan-
tam habere auctoritatem, quantam Confessiones Ecclesiarum
novi Testamenti, puriorum illorum seculorum, adeoque cum il-
lis veteribus Symbolicis æquare posse. Libri enim Symbolici nostri
particularis Ecclesiæ Confessionem proponunt gradu inferiore, quippè
minorum seculorum consensu approbatam, p adeoque iudex, norma
ac regula non sunt, sed aperta quadam Confessio, testificatio, quemad-
modum S. Scriptura à Lutheranis Doctoribus in Controversis fidei pun-
ctis intellecta, & exposita est. q Prophetis & Apostolis credimus, qua-
tenus sunt Prophetae & Apostoli DEI, cujus instinctu ac ductu omnia
scripserunt. Ceteris autem Doctoribus, non ut sunt, sed in quantum Sa-
cra Prophetarum & Apostolorum dogmata proponunt. r Omnia quo-
que Ecclesiæ Doctorum sive vetustorum, sive recentiorum dicta & scri-
pta, cunctaque Ecclesiarum Confessiones & Symbola, eatenus saltem ad-
mittuntur & orthodoxa declarantur, quatenus primo illi supremo & in-
demonstrabili, in quo tandem omnes Theologicae demonstrationes sisti
debent, principio, verbo nimirum scripto, Catholicè intellecto, ex asse
concordant. f Denique non sunt Libri Symbolici ita accipiendi,
quasi in iis solis omnia ad conservandam Ecclesiam necessaria
contineantur, sine quibus in toto terrarum Orbe consistere non
possit; Utique sequeretur Catholicam Ecclesiam defuisse aliquan-
do: ficque negareutr articulus fidei de Catholica Ecclesia, contra
quam tamen non prævalebunt portæ inferorum. Nam ubi sunt isti Li-
bri

H 2

bri

Unser wissen ist Stückwerck / und unser Weissagung ist Stückwerck. 1. Cor. 13
 Von unsern Lehrern heisset es auch Alle Menschen sind Lügner. Psal. 116. Gros-
 se Leute fehlen auch. Psal. 62. Wir fehlen alle mannigfalt. Jacob. 3. o. S: Au-
 gust. lib. 2. de Baptis. Cap. 4. & 5. p. Hutterus disput. 1. in Aug. Conf q.
 Joan. H. Ursinus in Instruct. Histor. Theologica p. m. 154. r. Balth. Meisnerus in
 Confutatione Catholica part. 3. p. m. 454. f. D. Martin. Sylv. Grabe de formulis
 loquerdi Urbani Rhegij in Appendice p. 150.

bri recepti? num apud Græcos? num apud Syrios? Num apud Armenios? num apud Æthiopes? Num apud Russos & Moscos? num apud Pontificios? Num apud Reformatos? Quod si ergo omnia quæ in istis Libris continentur, ad conservandam Ecclesiam sunt necessaria, ut sine illis Ecclesia consistere non possit, sequitur quod Ecclesia in toto Orbe terrarum interierit, & quod hæresis est Novatianorum.

IX. Defectus in Ecclesia Lutherana & in aliis Ecclesiis.

IX. Neque nostris cætibus particularibus nimium tribuendum. Scimus enim adhuc tempore Lutheri, cum in vivis esset, jam fuisse plurimas dissensiones in doctrina, quæ in schismata horrenda degenerarunt. Lutherus tom. 2. Germ. Jenensi 101. Epist. ad Antorp. : *Tot sunt inter nos religiones, quot homines.* Conferatur Phil. Melan. in Conc. Theol. part. 1. p. 249. A Morte Lutheri, quot extitêre schismata etiam inter discipulos Lutheri, de quibus acerbè queritur Joannes Wigandus Episcopus Pomezan. Prussiae in Libro de Bonis & Malis Germania excuso, per Petrum Brubachium anno 1566. Multis, inquit, lacrymis & ploranda innumera penè mala, quæ Ecclesie Lutherana ruinam & interitum protendere, imò intentare possunt. Fusè ibi agit de variis schismatibus, in Ecclesia Protestantium, de impiis dogmatibus, de Ignavia Vigilium Ecclesie, de flexiloquis docentium locutionibus, de Prosopopatria, de vitiatione multarum & magnarum Scholarum, de petulantia juventutis. De Typographia abusu abomniabili, de disciplina Ecclesiastica laxatione, de defectu Synodorum, quæ non juxta normam verbi Divini, sed juxta arbitrium potentium gubernantur apud Protestantes. De dominatu Politici Antichristi, seu Cæsareo Papatu, quo Politici articulos fidei, religionum formulas & Cothurnos cudunt, Ecclesieque obtrudunt. De Oscitantia nonnullorum Gubernatorum Ecclesie, & receptione indoctorum Ministrorum Ecclesie, de rapinâ & abusu bonorum Ecclesiasticorum, de Respectu Theologorum, de Nauseâ verbi divini, &c. Hæc mala, non tantum tum temporis fuerunt in nostra Ecclesia, sed etiam adhuc hinc inde reperiuntur; proinde non diffiteri possumus, plurima esse in nostris Ecclesiis, quæ tolli, quæ purgari, quæ reformari debent, quâ de re præter alios legendus est Theophili Grassgebaveri libellus intitulatus *Die Wachter Stimme auß dem verwüsteten Zion*

Zion/ id est, *Vox clamantis ex desolata Zione*, qui Liber à facultate Theologica Rostochiensis approbatus, impressusque est Francofurti ad Moen. sumptibus Joachimi Wilde 1661. ubi per totum librum plurima assignat è nostris Ecclesiis eliminanda, ac reformatanda, quò benevolum lectorem brevitatis studiò remittimus. Nec diffiteri possunt Domini Reformati, in illorum Ecclesiis plurima esse, quæ reformatione & purgatione indigent. Vide & Bezam v. Fateri necesse habuit *D. Samuel Maresius*, illorum Theologiam tot monstrosis opinionibus adeò deturpatam esse, ut si Pastores & Doctores qui denati sunt in Belgio à triginta annis, ad nos reverterentur (Riveti, Polyandri, Thyssij, Spanheimij, Triglandi, Denasij, Schorani, Amesij) putarent se in alterum orbem tempestate delatos, cujus idioma non assequerentur, &c. Neque Romani negare poterunt, adhuc apud illos esse plurimos abusos, qui tollendi sunt aut reformati. ^u Hæc eò magis nos adigant, ut facta Unione, ista mala omni tollantur, Ecclesiaque in istum puriorem statum, quo fuit prioribus seculis, quod DEO opitulante fieri poterit restituatur.

X. Si distinguerentur quæstiones fidei, quædam enim impingunt in fundamentum fidei, quædam sunt revelatæ & ab Ecclesia definitæ, quædam; non quædam tamen versantur circa Ceremonias & solas ritus Ecclesiæ: quædam de fide sunt, quædam de scientia Theologica, hæc potius acumen ingenij quàm fidem requirunt, ideoque ad Scholas relegandæ. Ita processit antiqua Ecclesia, ut patet ex Gregorio Nazianzeno, ^x qui ita loquitur: *Nunquid non immodico hujus contentionis studio finem imponemus, quanam quæstiones à nobis percipi, & quatenus possint? quanam rursus vim nostram & facultatem superent? quanam hujus temporis sint, ac terrena confusio- nis, menti nostra tenebras offundentes? quanam rursus futuri seculi, & Cælestis libertatis, ut aliis modò contenti simus, aliis purgemur & prepa- remur, velut postea initiandi, & desiderij compotes futuri? Nunquid non apud nos ipsos distinguemus, quanam requirenda omnino sint, quanam mediocriter, quanam contentiosis hominibus concedenda ac relinquenda? quoquo tandem modo se habeant, utpote nullum doctrinæ nostræ detri-*

X. Si quæ-
stiones fidei
distingue-
rentur.

H 3

men-

v. In Epist. Theolog. Epist. 1. ad Andream Duditium p. 13. u. Espencæus in Epist. ad Tit. c. 1. p. 67. & seq. x. Gregor. Nazian. Orat. 12. n. 36.

mentum afferentia ? quædam fidei soli donanda , quædam aut em ratiocinationibus ; pro quibus denique acri modo pugnandum sit , rationibus tamen, non ferro atque armis. Similia his habet Augustinus lib.

XI. Si status I. de baptismo c. 18.

controverſiæ
accurratè
conſtituere-
tur.

XI. Si in omni quæſtioni ſtatus *Controverſiæ* accurratè plenèque absque ulla ambiguitate *conſtitueretur* , ut unicuique patere poſſit , quid propriè ſtatuatur, ſive affirmativè ſive negativè, in theſi & antitheſi.

XII. Si in
Sententiis
examinan-
dis intentio-
nem Auto-
rum bene
perſpectam
haberemus.

XII Si in ſententiis examinandis ſenſum & intentionem Auctorum benè perſpectam haberemus. Nonnunquam enim ſunt ſententiæ

Doctorum erroneæ, ſi prout jacent, conſiderentur ; attamen non ſunt de tanta importantia, ut unitatem aut concordiam Eccleſiæ tollant. Id patet ex ſententia *Cypriani*. Hic ſtatuit rebaptizationem , ſed non eo ſenſu , quo Donatiſtæ , Hæretici. Cyprianus putabat, apud hæreticos, qui non ſunt viva Eccleſiæ membra, haud eſſe verum baptiſmum, ideò rebaptizabat, ab hæreticis baptizatos. *Donatiſtæ* autem ex hoc fundamento rebaptizabant, quia putabant, ſe ſolos eſſe Chriſtianos & veram Eccleſiam , & præter Donati partem eſſe nullam Eccleſiam Catholicam. Cypriani error (quem meritò Stephanus II. Pontifex Romanus corripuit) quamvis nunquam approbari poterit, tamen quia in unitate Eccleſiæ tenuit vinculum pacis & amoris, condonatus eſt nec ulli fuit exitialis.

Ideo optimè S. Auguſtinus y ait : *Quòd ergo vir ſanctus, de baptiſmo aliter ſentiens , quàm ſe res habet, quæ poſtea p. tractata, & diligentiffima conſideratione firmata eſt, in Catholica unitate permanſit, & charitatis ubere compenſatum eſt, & paſſionis falce purgatum eſt. Sæpiùs accidit, ut homo aliàs pius & eruditus veram alicujus rei ſententiam penetrare haud valeat, ideoque pro captu ſui ingenij aliter judicet de re, quàm reverà ſe res habet. Si autem in unitate Eccleſiæ permanens judicio Eccleſiæ ſuum ſubmittit judicium, non video, quâ ratione nomen hæretici vel ſchiſmatici obtinere poſſit. Hæc facit ſanitas pacis, ut cùm diutiùs aliqua obſcuriora quærentur, & propter inveniendi difficultatem, diverſas pariunt*

in

y. Lib. 1. de Baptiſ. Cap. 18. Confer. Epift. 48. ad Vincent, & lib. 12. de baptiſm. Cap. 4. & 5.

in fraterna disceptatione sententias, donec ad verum liquidum perveniamur, vinculum permaneat unitatis, ne in parte præcisâ remaneat, infallibile vulnus erroris. Homines sumus, unde aliquid aliter sapere quàm scres habet, humana tentatio est. Nimis autem amando sententiam suam, vel invidendo melioribus, usque ad præcidendam communis & condendi schismatis, vel hæresis sacrilegium pervenire, diabolica præsumptio est. z

XIII. Si in sententiis examinandis, sive firmandis sive refutandis, S. Scriptura unica regula ac norma fuerit, & arbiter à nobis statueretur, & apud quos inventa fuerint dogmata, divinis sermonibus concordantia, his omnibus ad veritatis suffragium accederet. Non enim asseramus stateras dolosas, ut appendamus quod volumus, & quomodo volumus, pro arbitrio nostro hoc grave, hoc leve est, sed asseramus divinam stateram de scriptura S. tanquam de thesauris Dominicis, & in illa quid gravius sit appendamus, imò non appendamus sed à Domino appensa recognoscamus. aa Cùm autem Scriptura S. in pluribus locis nobis obscura est, indagandus est verus sensus quem nobis monstrat Catholica Ecclesia in Conciliis Oecumenticis & SS. Patribus plurumque quinque priorum puriorum seculorum, prout in Cap. VIII. ex Vincentio Lyrinensi deductum est.

XIII. Si in sententiis examinandis, seu firmandis, sive refutandis S. Scriptura sit regula & norma, juxta sensum tamén Ecclesiæ Catholicæ.

XIV. Porro si quid in una sessione solidè satis discuti nequiverit, ut unicuique parti fas esset & licitū ulterius deliberare ac periculum; ideoque ad alteram & sequentes sessiones differre usque dum occurrat veritas. Veritate autem cognita quilibet errorem agnosceret, securus famæ, honoris ac bonorum (neque non hæc ex re ullum damnum quis pati debet) adeoque se subiceret veritati neque dissimulatione, aut præteritione, aut alicujus nodi qui solvendus obijciatur perperam inventionem, aut aliis effugiis quasi ad fidem non pertinerent, libertatem vitæque licentiam læderent, veritatem & ejus assensum eluderent. Neque finis Colloquii imponeretur, donec de necessariis in fide sufficienter constituatur, & utraque pars veritatem rei in fide plenè assequatur, aut contradicens veritati pars, vel ad manifesta absurda & contradictoria, vel generalium & verissimorum principiorum eversionem, vel vanam petitionem principii.

XIV. Si sessiones collationum tam diu protrahantur, donec plenarie veritas sententiæ enodetur.

pri, vel similem manifestam & notabilem inconvenientiam deducta fuerit. bb

XV. Si is qui manifestæ veritati repugnaret ex pertinacia, modestè ad veritatem agnoscendam urgere-
tur? aut pro incorrigibili & perverso haberetur?
XV. Si is qui ad manifestam & notabilem inconvenientiam, vel ad absurda & contradictoria deduceretur, neque veritati apertæ ex pertinaciâ cedere vellet, modestâ gravique admonitione iterum atque iterum urgeretur ad agnoscendam veritatem, amplectendamque. Quod si nulla spes emendationis affulserit pro incorrigibili & perverso haberetur, juxta illud: *Hereticum hominem devita. cc* Neque tempus in vaniloquentia inutilibusque pugnis consumendum. *Quæ enim conflictus istiusmodi utilitas? Ubi nemo ad Christum captivus ducitur? Quod alio in loco ait: Forsane eis dederit Deus penitentiam? Illic loquitur de iis qui spem emendationis suæ ostendunt, hîc verò incorrigibilem hereticum dicit, qui omnino perversus est, quique à se condemnatus est, hoc est, qui defendere sese non valet. dd* Idcirco ejusmodi homines, ut inexcusabiles sint, semel corripere oportet, sapius enim correpti exercitatiores fient in malo. *ee*

XVI. Si nulli parti sit licitum quidquam typis evulgare, antequam acta sint collata & comprobata.
XVI. Denique si nulli parti licitum fuerit res suas in particulari typis evulgare, priusquam protocollo ab utraque parte legaliter, revisa perlustrata, emendata, approbataque sint, sufficienter & justè acta collata & comprobata.
bb. Henr. Nicolai in Irenico. cc. Tit. 3. dd. Theoph. in Tit. 3. ee. Ambros. in Tit. 3. Conferatur Hieron. in hunc locum. Item Joannes Calvin. in l. c.

CAPUT XIII.

I. *Non est credendum, Controversias Romanos inter & Protestantes adeò esse differentes, ut nullo modo componi queant.*

I. *Non est credendum, Controversias Romanas.* **H**Æc omnia aut si libuerint ejusmodi plura, quæ partium consensu adinveniri poterunt, si benè observata fuerint non dubitamus, quin ad Unitatem Ecclesiæ Catholicæ, imprimè
Occis

Occidentales reduci, filiique sejuncti à Maret in gremium Matris iterum reponi, sicque & controversiæ fidei componi queant. Neque putamus omnes omninò Controversias, quæ Romanos inter & Protestantes sunt, adeò esse differentes, ut nulla ratione componi possint; posse potius plurimas bona distinctione, (nam *qui benè distinguit, benè docet*) conciliari, aut tolli. Sunt plurimi articuli fidei, in quibus convenimus & cum Græcis, Romanis & Reformatis, ut satis doctè deduxit Illustris. D. Christian. Drejerus. ^a Plurimi sunt in quibus dissentimus ob homonymiam hujus, vel illius vocabuli. Plurimi ob non satis discussas rationes & intentiones assertorum. E. g. articuli de Purgatorio, Eucharistia sub una specie, Indulgentiis, sunt serè omnibus Protestantibus errores; at non errores Romano-Catholicis. Hic maximè indagandum, quò animò hæc vel illa dicantur? quænam pars verum obtineat? quænam falsum? Deinde judicium de his rebus non stet de nostra, de hujus vel illius privati hominis, nec etiam particularis Cœtus sententiâ, cum hæc sententia quam Protestantes erroneam judicant, sit sententia, tot tantarumque Ecclesiarum in Occidente, ubi tot pii, tot conscientiosi, tot salutis æternæ amantes, tot eruditi ac magni viri inveniuntur. Quapropter necesse est discutiantur illæ & similes sententiæ, errores demonstrantur, errantes convincantur auctoritate publicâ. Quælibet pars cedat veritati errorem deponendo. Ex solis scriptis, prout per aliquot annos hinc inde moris fuit, auctoribus non citatis, non auditis ipsorum intentionibus, & sensibus non perspectis ac penetratis, illos illorumque cœtus propriâ auctoritate condemnare, ad proprium arbitrium, non est res quæ ad unitatem Ecclesiæ quicquam conferre potest. Accedamus jam propiùs ad amicam compositionem aliquarum Controversiarum, quæ pro bono Pacis Ecclesiarum salvâ veritate fieri posset.

I

CA-

a. In Orat. de Syncretismo, Anno 1680.

CAPUT XIV.

I. Amica compositio aliquarum præcipuarum Controversiarum fidei, adfertur. I. De S. Scriptura an sit norma & iudex? II. An clara? III. An sola fides justificet? IV. An bona opera sint meritoria? V. An per peccatum fides amittatur. VI. An lex impleri possit? VII. An homo habeat liberum arbitrium, ad bonum supernaturale? VIII. An fideles sint certi de salute sua? IX. An Ecclesia sit visibilis? X. De sanctis in Cælo. XI. An duo sint vel septem Sacramenta? XII. An in Eucharistia sit transmutatio substantialis. XIII. An sub unâ vel utraque specie Eucharistia Laicis danda? XIV. An detur Sacrificium novi Testamenti in Eucharistia?

I. Amica
Compositio
aliquarum
præcipua-
rum Contro-
versiarum fi-
dei, adfertur.

Cum pace Superiorum ac Doctiorum, quibus omnibus nullô modô præjudicare volumus, de quo solennissimè protestamur, & libertate Christianâ, solùm pacis, unitatis, & concordie gratiâ, pro DEI gloriâ & animarum salute, proponamus amicas, nonnullorum fidei articulorum controversarum compositiones, non ut ex abundantia sensûs asseramus, aut propria auctoritate definiamus, multò minùs ut veritatem cum falsitate confundamus, aut novitatem religionis inducamus, neque ut laqueum conscientis injiciamus, (absint hæc à nobis!) sed ut Doctioribus ansam demus, ulteriùs inquirendi, & ad amicabilem Controversiarum compositionem accuratorem permovendi, quò ita ad unitatem Ecclesiæ ac pacem, cum bono D E O, pacis auctore perveniamus. Controversiæ sunt

sunt inter Romanos & Protestantes de Sacra Scriptura : *An sola* De S. Scri-
saera scriptura sit norma & iudex Controversiarum ? Dein : *an sit* ptura. An sit
clara & perspicua ? An non posset utraque componi amicè , hoc norma &
modo ? *Sola sacra scriptura est iudex & norma* , videlicet sensu Ca- Judex ?
tholicæ Ecclesiæ intellecta & explicata. ^a Nam Ecclesia Catholi-
ca, quæ habet assistentem Spiritum S. non potest errare. Scriptu-
ra autem Sacra per Ecclesiam Catholicam explicata est vox Spiri-
tus S. Deinde , Judicium totius Ecclesiæ Catholicæ sine omni du-
bio anteferendum Judicio privato, juxta quod plerumque à variis
variè explicatur S. Scriptura, & sub prætextu verbi DEI latet sen-
sus humanus.

II. Sic quoque Scriptura S. est clara & perspicua , ex se , quæ à II. An Clr.
Deo in quo nihil quo obscuri, inspirata est ; Non Clara in omnibus ra.
ratione nostri ; quia sensum illius in omnibus mysteriis assequi
non valemus. Item *Clara* homini à Spiritu S. per Ecclesiam edo-
cto. Non clara illi qui eam propriis viribus, propriis, sensibus, fo-
lii literæ inhærens tractat. ^a

III. Quæritur , *an sola fides justificet ?* Quid si dicamus utrin- III. An sola
que, *sola fides justificat*, originaliter seu inchoativè , fundamentali- fides justifi-
ter & radicaliter ; at non justificat completivè , & consummati- cet ?
vè , & quidem in adultis bene agere occasionem habentibus.
Nam & fidelis tenetur , non tantum credere , sed & benè age-
I 2. re,

^a Clem. Rom. Epist. 5. Irenæus lib. 3. c. 4. l. 4. c. 43. l. 6. c. 20. Epiph.
hær. 61. Athanas. Epist. ad Afros, Basilii lib. de Spiritu S. C. 19. Bellarm. Tom.
1. Lib. 3. Drejerus in Oratione de Orthodoxia. Rector. & Senatus Academ.
Regiomon. in Program. Pentecostali 1671. Melchior Zeidler. in tractatu de de-
finitione hæretici. Mart. Sylvest. Grabe in notis ad librum Urbani Reg. de for-
mulis cautè loquendi in appendice p. 105. Concil. Trid. Sess. 4. Decr. de Canon.
Script. ^a 1. Tim. 6. 16. Jac. 1. 17. 1. Joan. 1. 5. Ps. 118. 18. Luc. 18. 34. Joan. 13. 7.
Item Joan. 14. 26. Item Joan. 20. 9. 2. Petri 3. 6. Act. 5. 3. Isai. 29. 11.
Hieron. Lib. 11. Comm. in Cap. 38. Ezech. Item Lib. 6. Com. in Cap. 18. Isai.
Lib. 5. Com. in Cap. 21. Is. Epist. 151. ad Algas, & August. L. 2. de doct.
Christ. c. 6. Lib. de util. Cred. c. 7. &c. Clem. Alex. L. 6. Strom. versus finem.
Ambros. ep. 44. ad Const. & plura apud Bellarm. Tom. 1. L. 3. C. 1. 2. Quod
S. Scriptura clara quidem sit in se, non item ratione nostri, fuisse deducit Jacob.
Renecius SS. Theol. Doct. ac Superintend. Hamburd. in Panopolia Tom. 1. C. X.
p. 44. de Perspicuitate Scripturæ & Cap. XI. p. 47.

re, & charitatem habere, juxta illud S. Pauli : *Si charitatem non habeam* 1. Cor. 13. item Jacobi : *Fides sine operibus mortua est.* b 2. 20.

IV. An bona opera
merito-
ria?

IV. *An bona opera sint meritoria gratia & Vita aeterna?* Annon admitti posset talis Conciliatio: Gratiam, quâ justificamur non cadere sub meritum strictè proprièque dictum; nec opera nostra posse mereri vitam æternam, ex se & quidem ab homine non constituto in statu gratiæ, nec Christo unito: lato tamen sensu dici posset *mereri*, idque per Christum & ejus gratiam. Nempè opera nostra si vocanda sunt nostra, dona sunt Christi. Nam nihil est nostrum quod non juvante DEO faciamus, quod non sit DEI. Adeoque quod opera nostra placeant DEO, quod digni habeamur, ut nobis certantibus Corona justitiæ detur, à solo DEO est. Ipse enim est Vitis, nos palmites; palmites autem non possunt ferre fructus, nisi in vite: Sic nec nos nisi in Christo. Ut autem viti nihil derogatur, si palmites fructus multum ferant; sic nec Christo qui causa est, ut nobis secundum taliâ opera Corona justitiæ detur. In hoc conveniamus & erit Pax. c

V. Quæ-

b. Vide 2. Petr. 1. 10. Apoc. 7. 14. & 22. 11. &c. Ignat. Epist. ad Ephesios. Clemens Alexandr. lib. 2. Stromat. Origen. in Cant. Hom. 3. Gregor. Nazianz. Or. 28. Hilar. in Matth. Can. 7. Ambros. l. 2. de Officio c. 2. Hieron. l. 2. contra Jovin. C. 6. August. de fide & Operibus C. 14. Prosper. de vita Contemplat. l. 1. C. 19. Sedulius in Cap. 3. ad Roman. Concil. Trident. Sess. 6. Cap. 8. c. Convenit hæc Conciliatio cum S. Scriptura & SS. Patribus Psal. 61. 13. Matth. 5. 12. Matth. 16. 27. C. 19. 17. C. 25. 34. Joh. 19. 17. 1. Cor. 15. 58. 2. Timoth. 4. 7. Heb. 6. 10. &c. Dionysius Areopagita Ecclesiast. Hierarch. C. 7. part. 3. Justinus Martyr. Orat. ad Antoninum Pium. Theophil. Antiochen. lib. 3. ad Autolycum. Clem. Alexandr. lib. 4. Strom. & lib. 5. & 7. Basil. Magn. Sermone de Adscensu. & Homilia 12. in Principium proverbiorum. Gregor. Nyss. hom. 8. in Ecclesiasten. Cyprian. de Unitate Ecclesiæ, it. de Opere & Eleemosynis. Hilarius in Matth. Can. 5. 6. Ambros. ad Cap. 11. Lucæ. Hieron. ad Cap. 5. ad Galat. August. de fide & operibus C. 14. Chrysost. Confer Judicium Theologorum Lutheran. qui convenerunt in Urbe Mysena. Anno 1548. Concil. Trid. Sess. 6. C. 16. Quod bona opera nostra suo modo mereantur, non abhorent loqui *ymenios* Lutherani nostri Theol. Itz enim docet Urb. Regius c. l. Cap. de fide. Operibus & meritis Num. 6. p. m. 32. Bona opera nostra ---- ex gratuita promissione divina merentur præmia corporalia & spiritualia, & in hac Vita & post hanc Vitam & Chleninit. Par. 1. Exam. Conc. Trid. de Oper. bon. q. 4. p. m. 335. & Apolog. Conf. August. C. de dilectione p. m. 96. & Confell. Wirtenberg. Cap. de Bon. Oper.

V. Quæritur, an *per peccatum fides amittatur*? Quid impedit quin dicamus omnes? quod fides non amittatur simpliciter & finaliter; nam per pœnitentiam & dilectionem reviviscit: amittatur secundum vitam. Nam fides per peccatum mortua est. d

V. An per peccatum fides amittatur?

VI. Quæritur, *An Lex impleri possit*? Faciamus talem Conciliationem. *Non impleri* ex viribus naturalibus, ab homine per peccatum corrupto, extra statum gratiæ. *Impleri*, viribus DEI adjuvantibus, ab homine reparato, atque in statu gratiæ constituto. Deinde: Non impleri Consummative in hac Vita, Impleri inchoative, atque ad placitum DEI, per *mensuram donationis Christi*, Ephes. 4. 7. Quid hac Conciliatione conformius S. Scripturæ Sanctorumque Patrum, & Ecclesiæ sensui. e

VI. An Lex impleri possit?

VII. Quæritur *An homo habeat liberum arbitrium ad bonum supernaturale*? Annon liceret dicere? Homo non habet liberum arbitrium ad bonum supernaturale, ex propriis viribus naturæ corruptæ, extra statum gratiæ. Habet, in statu gratiæ, per adjumenta DEI, viribus nimirum Divinæ gratiæ adjutus. f Consentient in hoc credo Romani Catholici, nec nos dissentiamus, & erit pax.

VII. An homo habeat liberum arbitrium ad bonum supernaturale?

I 3

VIII. Quæ-

d. Vid. Matth. 13. 20. Lucæ 8. 13. 1. Tim. 1. 19. Jac. 2. 20. Coloss. 1. 22. Exemplo est Saul. quem damnatum credit Augustin. lib. 2. ad Simplician. Cyprian. lib. 1. Epist. 5. Salomon 2. Reg. 7. & 12. & tamen reprobum judicant nonnulli Patres. Cypr. 1. 1. Epist. 3. Augustin. 1. 22. Cont. Faust. c. 88. Simon Magus Act. 8. Confer August. lib. de correptione & gratia 5. & Gregor. Magn. lib. 30. Moral. C. 32. Concil. Trident. Sess. 6. Cap. 15. Quod fides per peccatum amitti possit, probat Musculus Reform. Theol. Doct. in Loc. Theol. f. m. 207. Conferatur M. Samuel Gerlach in Libello qui vocatur Discordia Concors Calvinistarum Cap. de Fide. e. Vid. Matth. 11. 30. Matth. 19. 21. Joh. 14. 23. Joh. 15. 12. Phil. 4. 13. Phil. 3. 15. Luc. 1. 7. & SS. Patres. Clem. Alexandr. lib. 4. Stromat. c. 8. Athanas. de Virginitate servanda. Basilus M. in regulis brevioribus 176. & Homilia in illud Mosis, attende tibi ipsi. Chrysost. in Psal. 111. & Homilia 8. in. Matth. & Hom. 39. in. Matth. Hom. 2. in 1. Corinth. Cyrill. Alexandr. Lib. 10. in Joann. C. 4. lib. 3. contra Julian. Theophil. ad Cap. 11. Matth. Cyprian. de Baptismo Christi. Hilarius ad Psal. 118. lit. Lamed. Hieronym. ad Cap. 5. Matthæi. August. in libro de Natura & gratia Cap. 43. & Cap. 69. & Cap. 61. de Tempore. Leo. 1. serm. 5. in fest. Epiphan. & serm. 5. de Quadragesima C. 3. Primasius in Cap. 8. Epist. ad Roman. Gregor. Magn. hom. 17. in Ezechielem. Bernhard. Epist. 341. Concil. Trid. Sess. 6. Cap. 11. Quod inchoative, non consummative Lex impleri possit, conceditur quoque à nostris Theologis. Ita enim Chemnit. in Exam. Con. Trid. p. 1. de bon. Oper p. m. 323. c. 6. & p. m. 331. f. Ita Scriptura S. Deuter. 32. 19. Joh. 24. 15. 2. Cor. 3. 5. 1. Cor. 3. 3. Act. 7.

VIII. An fideles sint certi de salute suâ.

IX. An Ecclesia sit Visibilis?

X. De Sanctis in Cælo.

Act. 7. 51. & SS. Patres. Irenæus 1. 4. C. 71. & 72. Cypr. lib. Epist. 55. Basiliius M. in Isa. C. 1. Chrysost. in h. l. Hieron. in Cap. 5. Gal. August. de grat. & lib. arbit. C. 2. & lib. 3. Hypognos. C. 9. & 10. & in Ep. Joann. tract. 4. Concil. Trid. Sess. 6. C. 1. Conf. allegata ad quæst. 4. neque hæc sententia est contra nostros Theol. Citatus Reneccius c. 1. Tom. 3. C. 12. p. m. 108. ait: *Quanquam orthodoxi Patres*

sepenumerò affirmant liberam voluntatem, quoad res Spirituales in nobis regeneratis esse, tamen non statim ajunt, eam ex propriis nostris esse viribus, cum istam ex DEI nobis obtigisse constet dotibus. --- Ultimo distinguere debet inter hominem regeneratum, & non regeneratum. Nam Patres crebro pronunciant, liberum in Divinis & Spiritualibus arbitrium esse homini: at cui? non generato, sed regenerato. Unde? non ex facultate quâ pollet, naturali; sed ex dote quâ auctus est, Spirituali.

VIII. Queritur, *An fideles sint certi de salute suâ?* quid impedit dicere, quod *sunt certi?* certitudine conditionata: si videl. *fecerint Voluntatem Patris*, Matth. 7. & *perseveraverint usque ad finem* Matth. 10. 14. v. 23. *Non sunt certi absoluta certitudine.* Nam multi *circa fidem naufragare* solent 1. Tim. 1. 19. Consentiamus & hoc, & erit pax. ☉

IX. Sic quoque in ceteris Controversiis E. g. de *Visibilitate Ecclesie*, Annon conciliari posset hoc modo Ecclesia quoad intrinsecam fidem, spem, charitatem esse *invisibilem*. At *visibilem* quoad externam professionem fidei, Prædicationem verbi, & Sacramentorum administrationem & usum. Scilicet ut homo ratione animæ, ejusque qualitatibus, invisibilis est, at non ratione corporis & operationum ejusdem: Ita Ecclesia invisibilis ratione fidei, & gratiæ DEI quæ anima est vitæ supernaturalis; at visibilis quoad homines, qui docent & audiunt Verbum Dei, Sacramenta administrant iisque utuntur. g. &c.

X. Dissensus est in articulo de Sanctis: *An videant nostras necessitates? An audiant preces? An sint invocandi? quantus honor ipsis dandus? eorumque imaginibus? reliquiis?* Annon componenda foret hæc

☉ Consonant Scripturis, Ezech. 33. 1. Cor. 10. 12. Phil. 2. 12. 13. 1. Petr. 1. 13. Rom. 8. 13. Consonant SS. PP. & Concil. Trid. Sess. 6. Cap. 9. & 13. Quod homo de salute sua, cum facile possit gratiâ excidere, certus esse non possit, agnoscit Chemnit. Par. 1. Exam. Concil. Trid. de fide justificante p. m. 311. c. f. g. Videatur Illustr. Christ. Drejeri Concio in Septuagesima de Una Visibili ac pressa. Ecclesia. ubi fusè hæc ex Scripturis & SS. Patribus deducit, quo benevolum lectorem remitto.

h. Sanctis

hæc Controversia ita? *Videre Sanctos & audire nostras preces & necessitates*, Spiritualiter proportionato illis modo scil. pro glorioso ipsis jam competenti beato statu, quo vident DEUM & in ipso, qui *Omnia est in omnibus*, Omnia. *Non videre aut audire*: Corporalia, ac improporcionato beato illorum statui modo. Hosque non invocandos, tanquam adjuutores salvificos, aut Redemptores, sicut Christo convenit; tamen *posse invocari*, tanquam intercessores, filios, ac Servos DEI; idque non ex præcepto DEI aut Ecclesiæ absoluto, ideoque non necessitate absolutâ illos colendos; neque cultu, propriè Deo competenti, sed tanquam servo ac Amico DEI. Idque ex libera quadam pietate, pro faciliore exauditione.

Sic & imagines & reliquiæ honorandæ non honore DEO debito, sed honore ipsis proportionato, quatenus repræsentantur nobis ceu DEI fidi servi & amici, ad DEUM ipsum laudandum & glorificandum, ultimatò & terminativè: ita ut cultûs & Venerationes Sanctorum non sint ipsimet, sed DEUS finis ac terminus. ^h

^h. Sanctos beatitudine frui apud DEUM, probari potest ex Philipp. 1. 22. Luc. 23. 43. Joh. 14. 2. Joh. 17. 24. 2. Cor. 5. 1. 15. Hebr. 11. 33. Consentunt SS. Patres. Secul. I. Clemens Roman. Constitut. Apost. 1. 8. c. 47. Dionys. Areopagita Eccles. Hierach. C. 7. parte prima. Ignatius in Epist. ad Romanos. Seculo II. Justinus Martyr. quæst. 75. Irenæus. l. 1. c. 2. Tertul. carmine contra Marcionem. Seculo III. Cyprian. de Immortalitate. Zeno Veronens. sermone de Arcadio Martyre. Origenes lib. 2. de Principiis C. 12. Dionys. Alexandr. Epist. ad Fabium Antiochenum. Seculo IV. Eusebius Cæsariens. Ecclesiast. hist. lib. 10. C. In Vita Constantini lib. 1. C. 1. Athanas. in Vita D. Antonij Cyrillus Hieroso. Catech. 13. Basilus M. hom. 19. Gregor. Nazianz. Orat. 10. Epiphani. hæc. 78. Gregorius Nyss. in Oratione funebri in Magnum Meletium. Hilar. ad Psal. 84. Amb. ad Luc. cap. 22. item. Orat. de fide resurrectionis. Hieronym. Epist. 3. ad Heliodor. C. 3. Epist. 24. ad Marcell. August. de Civitate DEI lib. 20. 13. Secul. V. Leo M. Serm. 1. de Adscens. Domini c. 4. Pet. Chrysost. Serm. 66. & 133. Gennadius de Eccles. dogmat. c. 78. J. Chrysost. ad Cap. 12. Joh. serm. 3. ad in Epist. ad Philipp. Cyril. Alexand. l. 12. in Joann. c. 36. Illorumque preces apud DEUM valere patet ex 2. Petr. c. 1. 14. Baruch. 3. v. 4. Matth. 17. 3. it. ex Liturgiis, Romanæ, Petri, Hierosolymitanæ, Æthopicæ, Mediolanensi. ex Patribus Irenæo lib. 5. c. 19. Origene hom. 26. in Num. Hom. 16. in Josue hom. 3. in Cant. Eusebio Alexandr. Homilia de Sanctis colendis. Constant. Imp. in Edicto de donatione. Euseb. Cæsar. Hist. Eccles. lib. 6. c. 4. Athanas. de Interpretatione Psalmorum ad Marcell. & Epist. ad Felic. Papam. Cyrillo Hieros. Catech. Mystagogica S. Basilio M. hom. 20. & in Lyurgia Ephrem. de Compunctione cordis. Gregorio Nazianz. Orat. 19. 20. Gregor. Nyssen. Orat. Funebris in Meletium. Chrysost. in Liturgia & hom. de Pœnitentia & aliis pluribus locis. Cyprano. Epist. 57. Hilario ad Psalm. 124. Ambros. lib. de Viduis & lib. 2. de Jacob. Hierou. adv. Vigilant. c. 3. & Epist. 25. ad Paulam. August. ad Psalm. 85. 88. serm. 5. de Sanctis id. Lib. 20. contra Faustum. C. 21. tract. 8. in Joann. Hilario in Vita S. Honorati. Leo-

Leone M. Serm. 1. in Natali. App. Patri & Pauli. Bernh. Serm. 5. de Festo Omnium
 Sanctorum. Consentunt & Proeliantes. Lutheris de decem præceptis Cap. 5. & in
 Respons. ad Lovanienf. Joann. Brent. ad Cap. 16. Lucæ. Chytræus ad Cap. 25. Matt.
 Confess. Wittenbergenf. Cap. de Invocatione Sanctorum. Philipp. Melancht. in Lo-
 cis commun. Manlii. fol. 151. Oecolampad. in Cap. 12. Daniel. Mirt. Buce us in
 Disputatis de publicis Ecclesiæ precibus *Quare jam in puriori ævo Ecclesiæ*
doctiores illos invocârunt, ac illorum intercessionem expetiverunt,
 Oigen. in Lament: & Li. 2. in Job. Nectarius Constantinop. Orat. de S. Theodoro
 Martyre. Basilii M. hom. 26. de Martyre Mamante & hom. 20. in 40. Mar yres. E-
 ph em. Serm. de Sanctis Martyribus. Gregorius Nazianz. Orat. 18. 20. & 21. Gre-
 gor. Nyssen. Orat. in S. Theodor. Martyr. Chrysost. hom. 26. in 2. ad Corinth. Ser-
 mone in adorationem Venerabilium catenarum & gladii S. Petri. C. 26. it. in Li. r-
 gia, & alias. Cyrill. Alexandr. hom. die Johanni Evangelistæ. Cyprian. de stella & Ma-
 gis. Ambros. Lib. de viduis & Orat. 2. præparante ad Musam. Hieron. in Epist. 27.
 ad Eustach. c. 14. & in vita Hilar. August. in Job. c. 14. & lib. 21. c. 17. de Civitate
 DEI. Synod. Chalcedon. Act. 11. Et consentiunt Lutherus de præparatione ad
 Mortem, & Epist. ad Erphordienfes. in Epist. ad Georg. Spalatinum, & in Festo S.
 Joannis Baptistæ Oecolampad. ad Orat. Chrysost. de Juvenio & Maximo Martyre.
 Bucerus in defensione contra Abrincens. Episcopum. Joachimus Camerarius de
 piis, Catholicis, & Orthodoxis precibus. fol. 12. *Nam si Sancti in hoc corpore*
mortali existentes absentia & futura non minùs quàm præsentia vide-
re possint, ut patet 4. Reg. 5. 21. 4. Reg. 6. 8. Luc. 1. 39. Act. 5. 1. Apoc. 21. 2.
 Confer Athanas. in Vita Antonij. Cyrill. Hieros. Catech. 16. Gregor. Nyssen. Orat.
 de S. Stephano. Hieron. in Vita Pauli Eremitæ in Vita Hilarion August. lib. 22. de
 Civitate DEI c. 29. quidni poterunt in Cælo? Luc. 15. 10. Conferatur Matth. 20.
 Marc. 13. Luc. 20. Luc. 16. 23. Accedit Consensus SS. Patrum. Clemens Alexandr.
 Lib. 6. Stromat. Athanas. quæst. 11. Basilii M. de Vera Virginitate. Gregor. Na-
 zianz. Orat. 11. in laudem Gergoniæ. Gregor. Nyssen. Orat. de S. Theodoro. Ma-
 ximus Monachus ad. C. 7. Dionys. Areopagita. Ambros. lib. de Viduis. Prudentius
 de Hamartigenia. Hieron. adv. Vigilantium. C. 2. August. de Civit. DEI. 1. 22. C.
 29. Prosper. Aquitan. de Vita Contemplat. lib. 1. c. 4. Cassiodor. de anima Cap. 8.
 Gregor. M. lib. 2. Dialogor. Cap. 35. Beda in Cap. 16. Lucæ. Bernhard. Serm. 1.
 super salve Regina. Thomas Aquinas part. 3. de partibus pœnit. quæst. 72. artic. 1.
præsertim cum Animas Sanctorum sæpius hominibus apparuisse sciamus.
 Idque certum est ex apparitione Moysi, & Eliæ. Matth. 17. 3. Luc. 9. 3. Conferatur
 Eusebius Cæsar. Eccles. Historiæ I. 6. c. 4. Athanas. in Vita Antonij. Gregor. Nazi-
 anz. Orat. 3. & 10. Ambros. Serm. 19. de Agnete Augustinus de cura pro mortuis
 agenda Cap. 15. Consentit Concil. Trid. Sess. 22. Cap. 3. ubi ait, Ecclesiam non
docere Sanctis sacrificium offerri sed soli DEO qui illos coronavit:
 ergo vult Deum esse finem ultimum cultus Sanctorum per sacrificium in hono-
 rem & memoriam illorum fieri solitum & Iess. 25. De Cultu SS. & illorum Ima-
 ginum fusè tractat. Urb. Regius c. 1. ap. 77. usque ad pag. 98. Paucula excerpemus:
Charissimi Fratres, inquit si quis spiritualis est, agnoscat quæ scribo Vo-
bis. Honorificentissimè de Sanctis juxta Scripturas sentiendum & lo-
quendum est, quos enim DEUS ipse sic honorat, eos procul dubio honorari
vult & à nobis Psal. 71. 14. Honorabile nomen eorum coram illo.
Ipse enim Pater eos pro filiis suis agnoscit. Filius vocat eos fratres & co-
here-

heredes. Spiritus Sanct. verò sua templa. --- Nonne Sancti qui in Christo obdormierunt, sunt cum Christo? Qui igitur eos non honorat ipsum etiam Christum in eis contemnit, & gratiam DEI per quam tales tantique evaserunt parvipendit. Obsecro quid sentit ille de S. Ecclesia, qui nostra commembra, jam cum Cristo in pace constituta, & de aeterna salute certificata non honorat --- & cum Angeli pro nobis orent, Zach. 1. 12. Verisimile est, etiam Sanctos pro nobis orare. Nam charitas eorum erga nos non est diminuta sed aucta. --- Ego datâ operâ conjungo Sanctos de quorum salute Scriptura testatur & reliquos, quos etiam speramus in fide Christi obdormivisse. --- Charitas enim Christi mirè efficax Virtus est, nec se continet, quin & pro vivis & defunctis sit sollicita; ita ut & commembra nostra ex hoc seculo migrantia pia prece commendet Christo D. --- & hac erat olim & est nunc in Ecclesia Cathol. memoria defunctorum quæ evidens est testimonium charitatis & fidei de gloriosa carnis resurrectione, & cum sit fidei fructus quæ per charitatem operatur, nemo eam rejiciet, nisi Epicurei & Sadducei. Idem postquam plurima loca ex SS. Patribus pro memoriis defunctorum, pro orationibus, supplicationibus, commendationibusque ad altare Dei pro curâ mortuis præstandâ, pro memoria in tremendis Sacramentis allegasset tandem ex S. Augustino cont. Faust. L. 2. c. 21. hæc refert: *Populus Christianus memorias Martyrum religiosa solemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis illorum associetur* --- Colimus ergo Martyres eo cultu dilectionis & societatis, quo & in hac vita coluntur Sancti homines Dei & post varias sententias SS. PP. concludit cum S. Hieron. in c. 3. Soph. *Nomen Apostolorum quotidie nominatur in Eccles. quotidie magnificamur non quòd ipsis prosit à nobis in Eccles. nominari, sed quòd nos magnificantes nomen eorum & quæ scripserant jactitantes, consequamur salutem.* Sic & D. Drejeri est sententia. Quòd liceat orare: Petre, Paulè, ora pro nobis. Minist. Tripol. in Scripto aliquo ad DD. Regentes Prussiae 18. Augusti 1666. attestatur; & Be. nh. à Sanden Theol. Regiom: in Thesibus saccinctis CXXII. de Angelis q. 21. ad §. 17. inter alia hoc habet de Angelis: *Quarto quidem Seculo hac orandi formula increbuit: S. Angele Custos, ora pro me, quæ nihil impii continet, cum intercessio apud Deum ab hominibus quoque in hac vita licitè peti possit.* Cum autem SS. Angelis in Cœlis sint similes, cur talis cultus quem deferre possumus Angelis, ipsis denegabitur. Confirmatur id ex eo, quia Theol. nostri in Acad. Regiom: Liturgias veteres approbant in quibus est invocatio SS.

XI. Quæritur, *An sint duo, vel septem Sacramenta?* An non talis Conciliatio valeret? *Esse duo Sacramenta, Baptismum & Eucharistiam;* quorum videlicet uno prima inchoativè, altero coepta principaliter datur vita gratiæ. Nam in baptismo certum est, pri-

XI. An duo sint, vel septem Sacramenta?

nam dari homini gratiam: ab illo enim incipit justitia nostra. In Eucharistia verò datur vita jam per Baptismum cœpta principaliter & per excellentiam, quia in ipso fonte Christo Domino. Dari tamen & cætera quinque Sacramenta, quibus vita gratiæ secunda & quoad melius perfectiusve esse conceditur. Nam Pœnitentia à SS. Patribus vocatur *secunda post naufragium tabula, quia amissa per illam gratia reparatur*: reliqua etiam spectant ad perfectius hominis in gratia Dei constituti, esse, illis namque cœpta gratia augetur.

XII. An in Eucharistia sit transmutatio ubi substantialis, seu transubstantiatio.

XII. An *in Eucharistia sit transmutatio substantialis seu transubstantiatio*. In hac quæstione conveniunt cum Romanis plurimi nostri Theologi cordatiores ac modestiores, qui Catholicam purioris ævi antiquitatem amant. Dissentiunt nonnulli Evangelici, & Reformati plerique, qui tamen si condescenderent in illam puritatem, quæ fuit in Ecclesia veteri, prioribus seculis, utique absque dubio concederent hanc Transmutationem & præsentiam Christi, non quidem *ordinariam, materiale & communem*, tamen *veram, extraordinariam, sacramentalem*, atque *supernaturalem*, vi verborum Christi præsertim; quia in tota Catholica Ecclesia semper & ubique ita creditam.

XIII. An

i. Eruditè & fusè id deducit Dominus D. Christ. Drejerus in Concionibus suis de Coena Domini. Vid. Joh. 3. 5. Act. 2. 38. Act. 8. 15. 2. Cor. 1. 25. Joh. 6. 1. Cor. 10. 16. Act. 13. 2. Psalm. 109. 4. Gen. 14. 18. Joh. 20. 22. Jacob. 5. 16. Jac. 5. 14. Eph. 5. 28. Hebr. 13. 17. Deuter. 4. 2. & SS. Patres, inprimis Augustinus Baptismum & Eucharistiam pro Sacramento agnoscit, Confirmationem l. 2. contra Litter. Petilian. C. 104. & Pœnitentiam l. 5. de Baptism. c. 20. Confirmat. Ambros. l. 1. de Pœn. c. 7. Ordinem. lib. 2. contra Epist. Parmen. c. 13. Matrimonium lib. de Bono conjugali c. 18. Ex remam Unctionem agnoscit Innocentius I. in Epist. I. ad Decentium, & Bernhard. in vita S. Malachiæ. Concil. Trid. Sess. 7. ait. per 7. Sacram. *Omnia vera justitia vel incipit, vel capta auctetur vel amissa reparatur.* Accommodè Calixtus in Respons. ad Moguntin. n. 129. *Si explicitè vobis credere lubet diversam Baptismo Joannis & Baptismo Christi vim fuisse, aut septem Sacramenta, nemo vos propterea damnabit.* Præter duo Sacram. Baptismum & Coenam D. adhuc alia & dici posse Sacramenta, patet ex Apolog. Conf. August. p. m. 200. item ex Exam. Chemn. p. 2. de Sacram. p. m. 12. & in. LL. de Sacramentis p. m. 156.

Vix quidquam clariùs & S. Script. & SS. PP. loquuntur. Lucæ 22. 19. Matth. 26. 20. Marci 14. 15. 1. Cor. 11. SS. Patres plurimi à Bellarm. & aliis citantur, sigillatim etiam à D. Christ. Drejero in Concionibus de Coena D. Ipsi hi qui negant hanc Transmutationem, citant pro transmutatione SS. PP. ut Hospinianus p. 1. Histor. Sacram. l. 4. c. 2. Chrysost. hom. 60. ad pop. & hom. 83. in Matth. & hom. 24. in 1. Cor. Leo P. Serm. 6. de Jejunio sept. mens. Euseb. Emill. Serm. de Corp. D.

Invi-

Invisibilis Sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis verbo suo secreta protestate commutat, &c. quid mirum autem si ea quæ verbo creare potuit, possit creata convertere. Item Magdeburg. Centur. Cent. 4. & 5. plurima testimonia ex SS. PP. adducunt. Calvinista Beza ait. apertè l. de Cœna cont. Westph. p. 115. *Si hæc verba, hoc est Corpus meum, accipiantur sine figura & sine sensu literali, non poterit impediri quin stabiliatur Transubstantiatio.* Quod in Cœna D. fiat transmutatio præter Drejerum testatur D. Zeidlerus in Colloq. Contr. Sect. Th. 3. *Panis in Eucharistia, sit propriè Corpus Christi non per unionem, sed per mutationem.*

XIII. An sub una, vel utraque specie Eucharistia Laicis danda? An non fatius esset ut concederetur omnibus utraque propter bonū pacis & concordie, quia in antiqua Ecclesia sub utraque plerumque data Eucharistia, etiam Laicis; præcipuè verò quia Concilium Tridentinum (Session. 22. c. 11. decreto super petitione Concessionis Calicis, ad Pontificem Romanum integrum negotium remittendum decrevit, an scilicet honestis & charitati Christiana consentaneis rationibus, concedendus alicui vel Nationi, vel Regno, Calicis usus videatur? Quæ autem honestior & charitati Christianæ magis consentanea dari potest ratio? quàm unio tot in Occidente Ecclesiarum, præcipuè Protestantium, cum Ecclesia Romana; quæ concessione Calicis speranda foret. Quia verò & Romani pro usu unius solùm speciei in Cœna Laicorum non levis momenti adferunt rationes, quid si Protestantes condescenderent etiam pro Bono pacis, ad admittendum unius speciei usum; ita ut sit liberum uti æque sub una, atque sub altera specie, præsertim quia Lutherus (in Epist. ad Bohemos) ait: *Quamvis pulchrum quidem esset utraque specie in Eucharistia uti, & Christus hac in re nihil tanquam necessarium præcepit, præstaret pacem & unitatem, quam Christus ubique præcepit sectari, quàm de speciebus contendere.* Et Phil. Melanchthon (in Apol. Conf. August. in articulo de utraque specie) fatetur: *Christum in Emaus sub una specie discipulis præbuisse.* Calvinus quoque agnoscit primos sub Apostolis Christianos solùm sub una specie usos ex illo Act. 2. *Erant perseverantes in doctrina Apostolorum & communione fractionis panis:* & licet uterque in utroque loco per figuram intellectionis etiam Calicem fuisse significatum existimet; ea tamen est pro-

XIII. An
sub unâ, vel
utraque spe-
cie, Eucharis-
tia Laicis
danda?

Pria utriusque conjectura, nullo SS. Patrum testimonio firmata. k

k. Omnino probabile est jam *in purioribus seculis communionem sub una panis specie licitam, & in usu fuisse.* Nam illud de Emaus dictum locum Luc. 24. v. 30. Maxima auctoritatis Patres de Communionem sub sola panis specie interpretantur. Joh. Chrysost. in hom. 16. Operis Imperf. Augustinus de Consensu Evangelij lib. 3. Cap. 25. Isychius Hierosolym. lib. 3. in Levit. c. 9. Beda ad Cap. 24. Luc. Theophil. ad h. 1. Itidem. Loca: Actor. 2. v. 42. & Actor. 20. 7. ubi Syriacus textus habet in fractione Eucharistiae. Chrysost. hom. 17. Oper. Imp. in Matth. Beda ad Cap. 20. Act. Joa. Aurelian. l. b. 3. de Imaginibus. Consentit Calv. ad h. 1. & lib. 4. Instit. C. 17. §. 35. & Luther. in Sermone de Eucharistia. In his autem locis nihil habetur de Calice. Sic & SS. Patres de Eucharistia loquentes, sapissimè solius panis faciunt mentionem. Ignatius in Epist. ad Ephesios. Irenæus in Epist. ad Victorem Origenes hom. 13. in Exod. Basilii M. in Epistol. ad Cæsaream Patriciam. Amphilo- chius in vita Basilij Johann. Moschus in prato Spirituali Cap. 79. Tertul. l. b. 2: ad Uxorem. c. 5. Cyprian. de spectaculis. Memorabile est apud Leonem Serm. 4. de Quadragcs. de Manichæis, qui ut hæresim suam tegerent, solebant Eucharistiam sumere cum Catholicis, non tamen bibere Calicem Quod si Romæ non fuisset libera Communio sub utraque, vel etiam sub una specie, sed omnes simul sumere debuissent sub utraque, non potuissent Manichæi latere, qui sanguinem bibere recusarent. Ideoque Leo jussit observare istos, qui nunquam sumebant sanguinem. Deinde certum est *in veteri Ecclesia Eucharistiam asservari solitum fuisse, prout & Græci Hodiedum asservant per integrum annum serè.* Conf. Sophron. in Prato spirit. cap. 79. Vinum autem quod facile corrumpitur, non ita conservari potest. Cyprian. in Serm. de lapsis. Ambros. in Orat. de obitu Satyri. Porro *mos erat in universa Ecclesia Eucharistiam domum deferre, & ibi tempore opportuno sumere, in domibus privatis. Quod autem ab istis sub una specie Eucharistia sumpta fuerit, fatetur Chemnit. in Exam. Concil. Trident. de Sacramentis. Antiqui etiam infantes communicabant; at sub una specie præsertim vini.* Cyprian. c. 1. sic & Communicatio ægrotorum ut plurimum fiebat sub unâ specie Euseb. lib. 6. Histor. Eccles. cap. 36. sic. Serapion sub una specie Eucharistiam accipiebat & secum deportabat. Et Ambrosius ab Honorato Episcopo Vercell. attestante Paulino in vita ejus. Item Basilii M. in morte Eucharistiam accepit in sola specie panis. Amphilo- chius in vita Basil. Fuit quoque Communicatio Præsanctificatorum: cujus usus in Latina Ecclesiâ fuit & ad huc est, feriâ V. Hebdomadæ Sanctæ: in Græciâ, in tota Quadragesima excepto die dominico & Sabbatho. Hujus consuetudinis apud Græcos meminit Laodicen. Concilium. C. 49. & Concil. Trullan. Can. 52. Latinos quod attinet, mentio hujus rei fit apud Innocent. I. in Epist. l. c. 4. in Ordine Romano antiquo qui ante annos nongentos editus est, in officio ejusdem dici Rabanus lib. 2. de Institutione Clericorum Cap. 37. Meminerunt quoque veteres Communionis Laicæ, ubi Laici tangere ac domum ferre Eucharisticum panem poterant. Ex Calice autem bibebant, qui volebant in Ecclesia, non autem debebant Calicem tangere nedum domum ferre. Cyrill. Hierosolym. Catechesi, 5. Mystagog. extrema. Hæc Communio dicebatur Peregrina. In Concilio Agatenfi Can. 2. & 5. Et hæc Communio dabatur Clericis in poenam gravis alicujus delicti, quibus nisi in morte dabatur nonnunquam. Felix Epist. l. c. 11. Conf. Concil. Sardicenf. Cap. 2.

Dein.

Deinde constat ex Historiis in puriori Ecclesia prioribus seculis, Eucharistiæ usum fuisse, æquè sub utraque, atque sub unâ specie. Et Ecclesia Græca etiamnum etsi aliàs usum utriusque speciei in templis habeat, infirmos tamen & in domibus privatis, sub unâ specie panis particulam vini simplicis non consecrati in cochleari solum pro vehiculo adhibens, communicat. Denique si verum est, quod tota substantia hujus Sacramenti etiam sub unâ specie sumatur, id quod Protestantes agnoscere videntur, eo ipso, quia casu quo homo sumptâ specie panis, morte præventus non sumat Calicem, totum tamen Christum Jesum, adeoque totam Sacramenti substantiam accepisse non dubitetur. Cur igitur propter bonum pacis & concordie, non posset à nobis concedi libertas, tam sub una, quàm sub utraque specie? præsertim cum Calixtus^m & alij articulum de Communionem sub una vel utraque specie, non esse simpliciter necessarium doceant.

XIV. Quæritur, *An detur sacrificium novi Testamenti in Eucharistia?* An non sic loqui liceret? *Non dari*: Cruentum prout fuerunt Sacrificia Vet. Test. *Dari*: Incruentum secundum Ordinem Melchisedech, in commemorationem Sacrificij cruenti JESU CHRISTI in Cruce, quod Eucharistia exprimitur, prout Liturgiæ Petri, Marci, Jacobi, & ceterorum Apostolorum; Chrysostomi, Basilij & aliorum SS. PP. Doctorumque Ecclesiæ variè id demonstrant;

XIV. An detur Sacrificium novi Testamenti in Eucharistia?

K 3

imò

I. Quippè *non negamus, quin totus Christus, tam pane, quam vino Eucharistia dispensetur* Confess. Wittemb. ad art. 10. Chemnit. in fine disput. de utraque specie, inde antiqua Ecclesia Constantinopolitana testantibus id: Nicephoro lib. 17. c. 25. Gregorio Turon. lib. 1. de Gloria Mart. Pueris quando *Communicabant, solas panis Eucharistici particulas dabat*; proinde cum Philippo Melanch. concedendum, *quod illi non peccent, qui ex libertate Christiana in una communicant. Abstemiisque licita sit communio sub unâ solâ specie panis.* Calixtus Respon. contra Mogunt. n. 27. Item Brentius in Apolog. Confess. Wittenberg. Conferatur disciplina Ecclesiastica Reformationum Gallie cap. 11. art. 7. Verba illorum sunt: *Panis Cœnæ administrandus est, non hibentibus vinum præmissa protestatione, quod non fiat ex contempu*, &c. Sub una specie dom^m, quæ nobis datur Corpus Christi contineri totum Sacramentum Cœnæ D. deducitur exinde, quia communissima Theol. Luther. est quando dicit Christus, hoc est Corpus meum, nobis non mysticè aut figurative, sed verè & exhibitive dari Corpus ita Renecc. c. 1. Tom. 4. C. 19. p. m. 223. & seq.

m. In Resp. contra Mogunt. n. 26. Philipp. Melancht. c. 1.

imò à plurimis doctioribus Lutheranis præsertim in Prussia Duca-
li in Eucharistia verum repræsentari sacrificium conceditur. ⁿ
Possent & aliarum Controversiarum, utpote *de Celibatu Clerico-
rum*, *de potestate Episcoporum*, *de Confessione Auriculari*, hoc modo
compositiones afferri; aut committimus illas & alias Doctioribus,
& Superioribus nostris. Paucula hæc quæ persuasi sumus non
contrariari vel SS. Scripturis, vel puriori antiquitati Catholicæ
Ecclesiæ, pacificorum virorum Theologorum, Ecclesiarumque
judicio subsunto.

ⁿ. D. Christianus Drejerus in Concion. de Cæna D. ac cum illo D. Melchior
Zeidlerus, D. Samuel Wernerus, D. Joannes Philipp. Pfeifferus, & alij D. Zeidler.
cit. l. Lect. 3. Th. 3. *S. Eucharistiam seu, ut vocabulo Ecclesiastico utamur,
Missam Sacrificium suo modo esse, negari non potest.*

CAPUT XV.

*I. Obices qui huic Compositioni Amicæ objiciuntur,
removentur. II. Non officit huic amicæ Compositioni
Primatus Pontificis Romani. III. Romano Pon-
tifici non tantum Primatus Ordinis, sed & Jurisdi-
ctionis concedendus, in omnes Occidentales Ecclesias.
IV. Hoc probari potest ex Libris Symbolicis Luthera-
nis & Reformatorum. V. Dissensus & odium inter
dissidentes Ecclesias tolletur hac amica compositione.
VI. Nondum eo ipso hæ Ecclesiæ dissidentes sunt Uni-
tæ, quia idem Symbolum cum explicatione VI. Con-
ciliorum Oecumenicorum tenent. VII. Manet ta-
men Ecclesia Catholica una, quamvis oboriantur
nonnunquam schismata. VIII. Non impediunt Com-
positionem amicam Ecclesiarum, Pacta & transacta.
IX. De bonis Ecclesiasticis secularizatis. X. De
Uxoribus Clericorum Protestantium.*

I. **A**Ntequam huic colophonem discursui imponamus, neces-
 se est ut obices, qui nobis objiciuntur, removeamus, id-
 que brevitatis studiosi, paucis. Impediunt, dicunt quidam, quo-
 minus Ecclesiæ in Occidente Dissidentes, in unum coire possint.
Primatus Romani Pontificis, ejusque Cathedræ infallibilitas. Varia
additamenta fidei, quæ nonnullis videntur erronea, nihilominus
 tamen obtruduntur parti à parte alterâ. *Dissensus Protestantium*
 inter se illorumque odia. Alij dicunt de Unitate reducenda non
 esse laborandum, cum jam sint Ecclesiæ Christi invicem unitæ. Ro-
 mana, Græca, cum Protestantibus, unam fidem, idemque fidei
 Symbolum Apostolicum habentibus, cum declaratione Catholi-
 cæ Ecclesiæ VI. Conciliorum Oecumenicorum, quæ de fide a-
 gunt. In hanc fidem omnes baptizamur, aliàs falsò diceremus :
Credo unam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Alij quoque ad
Pacta & transactiones fugiunt, quibus Protestantium Ecclesiæ à
 Romanâ separatæ sunt, &c.

I. Obices
 qui huic
 compositioni
 amicæ obji-
 ciuntur, re-
 moventur.

II. Quod attinet *Primatum Romani Pontificis*, notandum est
 Romanum Pontificem, à totâ Ecclesiâ Catholicâ, attestantibus id
 in universum SS. Patribus orthodoxis pro successore Petri habi-
 tum, obque id & *Cathedram* Ecclesiæ Romanæ communissimè o-
 lim, & nunc vocatam esse *Cathedram Apostolicam, Cathedram Pe-*
tri, Petro autem ut plurimum SS. Patres Primatum in Ecclesiam
 Catholicam cum maxima auctoritate attribuere. Hacque ratione
 illum dici *Caput Ecclesiæ, a Caput fidelium, & Pastorem gregis Uni-*
versi ^b *vicarium Christi, c Pastorem Pastorum, d Petram & crepidinem*
Ecclesiæ Catholicæ: rectæ fidei fundamentum. ^e Quod autem succes-
 sori Petri Primatus illius Cathedræ, in qua legitimè successit, sit
 sublatus, aut unquam ademptus, nunquam quod sciamus, ex pro-
 batæ fidei historicis probari poterit. ^f Quicquid tamen sit, Pri-
 ma-

II. Qui a
 SS. Ecclesiæ
 Patribus &
 Conciliis
 primum Pe-
 tro, dein &
 ejus succes-
 soribus at-
 tributus.

a. Hie on. in Psal. 23. Chrysost. hom. 11. in Matth. c. 16. de Primatu Petri te-
 stimonia plurima allegata Vide in D. Chrysost. à Lutheranismo vindica o Joan. Fre-
 sackel. b. August. vel qui autor. est Quæst. veteris & Novi Test. q. 75. c. Ambro-
 sius ad C. 24. Luc. Bern. L. 2, de Confid. ad Eugen. Anselm in C. 16. Matth. d.
 Eucher. Lugd. in Vigil. S. Petri Bern. L. c. e. Synodus Chalced. act. 8.

f. Memorabilia sunt Verba Cyril. Alexand. Episc. qui in Thesaurio de Romano Pon-
 tifice sic loquitur: *Ut membra manamus in capite nostro Apostolico thro-*
no Romanorum Pontificum, à quo nostrum est querere quid tenere, quid
cre-

credere debeamus? Et etiam Bernhardi Lib. 2. de consider. Sunt quidem & alij Cali Ianitores, & gregum Pastores, sed tu tantò gloriosius, quantò & differentius, utrumque præ cæteris nomen hereditasti; habent enim illi assignatis greges singuli singulos: tibi Univerſi crediti uni unus nec modo Ovium, sed & Pastorum, tu unus omnium Pastor. Et juxta Canones tuos alij in partem sollicitudinis, tu in plenitudine potestatis vocatus es. Aliorum potestas certis arētatur limitibus, tua extenditur, & in ipsos qui super alios potestatem acceperant. Nam si causa exstiterit, tu Episcopo Calum claudere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam & tradere Sathana potes.

matum Romano Pontifici SS. Patres concedunt, qui etiam in Nicæno, & aliis Conciliis confirmatus est. Inde Bucerus (in præparatione ad Concilium) planè profitetur, inter priscos Ecclesiæ Patres Primatum habuisse Romanam Ecclesiam, super reliquas Ecclesias. Unde etiam in rationibus desumptis ex verbo DEI Jacobus Romam totius Christiani Regiminis originem & fontem appellat.

III. Romano Pontifici non tantum Primatus Ordinis, sed & Jurisdictionis concedendus in omnibus Occidentales Ecclesias.

III. Distinguere autem hîc solent nonnulli inter Primatum Ordinis, & Jurisdictiones, alij addunt Primatum Magisterij in docendo. Primatum ordinis Romano Pontifici tanquam primo Patriarcha in Ecclesiâ Catholicâ, plurimi moderati Theologi Protestantes concedunt.

Ambros. in Cap. 12. Epist. 2. ad Corinth. Primatum non accipit Andreas, sed Petrus. Augustinus Epist. 163. In Romana Ecclesia semper Apostolicæ Cathedralis viguit principatus. Pro Primatu Petri & ejus Successorum Rom. Pont. plurima testimonia citant ipsi Magdeb. Centur. 1. c. 2. L. 6. 7. Cent. 3. C. 4. & 7. &c. Respond. 2. adde in Corpore Vel in marg. Rectè Augustinus: *Fieri potest, ut aliquis perversus, integra teneat Verba Symboli & tamen non rectè credat sive de ipsa Trinit. sive de Resurrectione, de Fide & Symb. C. 1. Item: Sub ipsis ergo paucis in Symbolo constitutis plerumque heretici venena sua occultare conati sunt. Tom. 3. c. 61. A. Cyprian. Quod si aliquis illud opponit ut dicat eandem Novatianum legem tenere quam Catholica Ecclesia teneat eodem symbolo quo & nos baptizare &c. Sciat quisquis hoc opponendum putat, primum non esse nobis unam & schismatis symboli legem, neque eandem interrogationem. Nam cum dicunt, credis remissionem peccatorum, & vitam eternam per sanctam Ecclesiam? Mentiuntur in interrogatione, quando non habent Ecclesiam. Ep. 76. ad Magn. p. 210. Similia habet Hieron. Tom. 5. adv. Lucifer. C. 5. p. 425.*

cedunt. Primatum autem *Jurisdictionis*, ut & *Magisterij* in docendo illi cum Græcis & Orientalibus nonnullis negant. Plurimæ tamen Orientales Ecclesiæ eundem concedunt. Sed adhuc distinguere posse putamus inter *Jurisdictionem absolutam*, & *restrictam*: seu inter jurisdictionem in *Universam Ecclesiam* per totum terrarum Orbem diffusam, & inter Jurisdictionem, quam in omnes *Ecclesias Occidentales* nomine complexas exercere habet. De Jurisdictione *absoluta* in *Universam Ecclesiam*, nos hîc & nunc haud loquimur, altioris res hæc est indaginis, neque ad præsens tantopore spectare videtur. Solùm quæstio est, annon Romano Pontifici *competens* concedenda *Jurisdictio*? tanquam *Patriarchæ primo Occidentalis Ecclesiæ*, illam ut regat juxta Canones Ecclesiasticos, à totâ Catholica Occidentali Ecclesiâ approbatos, imprimis illas Ecclesias, quæ per Missionarios à Cathedrâ Romanæ Ecclesiæ ad fidem Catholicam conversæ, ab ipsa Cathedra primitus fundatæ, imò & privilegiis, & juribus donatæ sunt, quæque illius regimen, ac primatum tanquam filij Matris Catholicæ, filiali submissione olim agnoverunt?

IV. Hoc affirmare videntur *Principes Protestantes & auctores Confessionis Augustanæ*. Illi enim in literis ad Carolum V. Imperatorem Romanum agnoscunt talem *Primatum Romani Pontificis* in has Occidentales Ecclesias, Ideoque appellârunt ad *Concilium Generale à Romano Pontifice* indicendum. Qui autem habet potestatem Concilium Generale indicendi, habet *Primatum Jurisdictionis* in istas Ecclesias. Si enim *omnia ordine & decenter* in Ecclesia fieri debeant, major & minor, pro diversitate subjectorum, necesse est sit *potestas*, & *jurisdictio*. Ut etiam differentia jam à tot seculis fuit in Ecclesia Catholica inter Episcopum & Presbyterum, non tantùm ratione *Ordinis*, sed & *Jurisdictionis*; sic major sit, palam est, *Jurisdictio Archiepiscopi*, quàm *Episcopi*, *Patriarchæ* major quàm *Archiepiscopi*. Et quid? An non tot Regnorum Ecclesiæ particulares admittunt *Jurisdictionem* supremam *Episcopalem* in *Principibus Politicis*, quî erit inconueniens admittere talem Jurisdictionem in *primo Patriarcha* Ecclesiæ Catholicæ? Ast cùm hîc merè Unitatem & Concordiam quæramus, an non hæc res ita posset amicè componi? Cùm Pontifex Romanus concedente D. Melchi-

ore Zeidlero in notis ad Tractatum hunc nostrum MS. de Unione Ecclesiarum. p. 42. circa med. *Primus inter Episcopos omnes, adeoque ob dignitatem Patriarchalem Pontifex Maximus, ac Episcopus Episcoporum, à Sanctissimis Patribus Catholicis audiat. Quin & sanctitatis eruditionisque privilegio inter Magnos Episcopos longè maximi Episcopi* (ut fuit *Eucherius Episcopus Lugdunensis, attestante Claudiano Mamerto lib. 7. de statu animæ*) Romanum Pontificem, se superiorem habuerint, ipsique, eodem non diffidente, cit. loco pag. m. 46. *inter omnes Patriarchas, maximè verò & omnium præcipuè, vel ex propria Ecclesiæ Universalis dispositione, cura universalis Ecclesiæ incubuerit, & adhuc incumbat: partim quòd sedes hæc à præcipuis Apostolis esset fundata, quin & ex illa longè plures Ecclesiæ disseminata essent, quàm ex ulla alia, partim etiam quòd florente Imperio Romano, longè facilius intervenientibus Imperatorum constitutionibus Ecclesiæ necessitatibus succurrere possent. Hinc non tantùm Apostolicis, sed & Regiis usi sapiùs litteris, ut scribit Prosper contra Collatorem cap. 41. Hujusque Pontificis Sedes fuerit asylum, ad quod confugere poterant Catholici Episcopi à Tyrannis, vel Hæreticis pressi, tanquam ad tutissimum communionis suæ portum, ut Hieronymus vocat de Athanasio loquens. Bucerus quoque in præparatione ad Concilium, ait: Planè profitemur, inter præcos Ecclesiæ Patres convenire, Primatum habuisse Romanam Ecclesiam, super reliquas Ecclesias. Unde etiam in rationibus desumptis ex verbo DEI, Jacobus Romam totius Christiani Regiminis originem & fontem appellat. Deinque, fatente Illustriss. Doctore Christ. Drejero in notis suis ad Tractatum cit. p. 1. cum idem Rom. Pontifex Jus in omnes Ecclesias Occidentales obtinuerit, concedatur Romano Pontifici tanta Jurisdictio, tantaque auctoritas in nostras Ecclesias ac reverentia, quanta juxta Canones Catholicæ Ecclesiæ primo Patriarchæ, & Patriarchæ Occidentali, adeoque & nostrarum Ecclesiarum competit, & quantum per Octingentos annos juxta Mylium cit. superiori loco vel ad minimum usque ad tempora Gregorij Maximi Romani Pontificis in priori ævo Patres Orthodoxi ac pii, Romano Pontifici tribuerunt, ac concesserunt. Quod si illis temporibus Divinæ ac Cælestis doctrinæ veritas Primatum & Jurisdictionem Patriarchalem in Rom. Pontif. admisit, quidni & in hodierno seculo? Quanta autem tunc temporis fue-*

fuerit *jurisdictio*, quanta *auctoritas Magisterij*, fallibilis an infallibilis? Collatio, quam hisce suademus, dabit. Hæc etiam dabit, quænam sint *additamenta*, quænam non? Non sufficit incusare Ecclesiam *additamentorum*, vel *diminutionum* fidei, sed & probare necesse est, & convincere. Conferantur si lubet ea quæ diximus cap. 4. & 5. hujus Discursus.

V. *Dissensus & Odium*, quod est inter Protestantes invicem & Romanos, eò ipsò tolletur, cum quilibet veritati apertæ consensum dabit & acquiescet. Quod si qui nihilominus odiis, dissensionibus & schismatibus inhærere præsumpserint, habendi illi erunt pro *proprio judicio condemnatis*.

V. Dissensus & odium inter dissidentes Ecclesias tollitur, hac amica compositione.

VI. Quod autem concernit id, quod nonnulli Theologi non minus pietate, quàm eruditione illustres dicant: *De unitate Ecclesiastica* non esse laborandum, cum *jam sint Ecclesie Christi invicem unitæ*; *Romane, Græcæ cum Protestantibus*, quia *unam fidem, idemque Symbolum cum explicatione VI. Conciliorum Oecumenicorum*; quæ universam Ecclesiam repræsentant, retinent, & in quam fidem baptizamur, aliàs falsò diceremus: *Credo unam Sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam*.

VI. Non-dum eò ipsò hæ Ecclesiæ Dissidentes sunt unitæ, quia idem Symbolum cum Explicatione VI. Conciliorum Oecumenicorum tenent.

Respondetur (1) Rectè Philippus Melanchthon *Concordiam* (Ecclesiasticam) *tam sanctam nobis esse debere, ut ad eam conservandam, non tantum iisdem verbis, sed & syllabis ejusdem fidei capita expræprimenda esse, arbitratus sit.* g. Sanè id non sufficere, certum est ad unitatem & pacem Politicæ Ecclesiæ constituendam, quod sufficit ad communionem & pacem cum fidelibus Christi internam? h. Ad illam requiritur, ne pars altera alteram errorum hæresiumque condemnet, quod tamen fit à plerisque coetibus. Sic Romani Reformatique Protestantes Evangelicos, Evangelici Romanos Reformatosque multorum incusant errorum, imò & hæreseon. Ad hanc sufficit fides simplex & sæpius implicita, charitate modo conjuncta. Nos autem non loquimur de hac tantum, sed etiam de illa Unitate. (2) Quamvis habeant unam fidem idemque Symbolum Apostolicum secundum literam, aut aliqualem explicationem, tamen non sunt unæ Ecclesiæ, (pace tantorum virorum dixerim)

L 2

se-

g. Citant hæc verba Gedanenses Theologi in Censura ad exercitationem Lathermanni. h. Hulseman. disp. de necessitate credendi ad salutem

secundum totalem obsoletamve explicationem. (3) Dicunt quidem id hi Theologi, convenire nimirum in fundamento fidei illas Ecclesias universim & in genere, at defacto patet non convenire in particularibus fidei articulis nostram Ecclesiam cum Romana, Græca, Reformata, atque has inter se & cum nostra. Tota igitur hæc res fundabitur in assertione aliquorum Theologorum, quos cum falli posse constet, quis illis citra periculum erroris in retanti momenti acquiescat? (4) Illa declaratio fidei in VI. Conciliis Oecumenicis non absolvit omnes quæstiones fidei, quæ de fide esse possunt; & de facto post tempora horum Conciliorum ortæ sunt, ansamque dederunt horrendis schismatibus, ideo necesse est, ut illæ quæstiones, quæ olim non fuerunt habitæ ad fundamentum fidei pertinere, quoniam illæ in implicitâ fide includebantur, jam pro fundamentalibus fidei explicitè habeantur; quia oborto schismate, ab illis & illarum declaratione, tot millionum hominum salus, aut exitium æternum pendere compertum sit. Sic fides cum explicatione V. Conciliorum Oecumenicorum priorum, quamvis pura atque ad tempus istud, quo est facta, perfecta fuerit, attamen cum hæresis Monothelitarum unam voluntatem in Christo statuentium primum exorta, nondum ventilata, nec quæstio illa in V. istis Conciliis Oecumenicis dilucidè fuerit explicata, nec definita, necesse habuit Ecclesia Catholica sextum Concilium Oecumenicum celebrare, & ratione duarum naturarum & voluntatum in Christo certum aliquid definire. Sic & à tempore horum VI. Conciliorum Oecumenicorum variæ hæreses & schismata exorta, impulerunt Ecclesiam Catholicam, ut ad illas tollendas in legitimè institutis Conciliis, præviâ accuratâ examinatione; circa novellas quæstiones Hæreticorum dilucidè se explicaret, atque certum quid definiret. Adeoque cum ad finem mundi hæreses sint futuræ, utique semper usque ad finem mundi, necesse habebit Ecclesia sese exsertius explicare, & quid credendum agendumvè sit statuere ac decernere modo supradicto. Quare VI. Coneilia Oecumenica omnes omnino hæreses etiam futuras ad finem usque sua tum temporis facta definitione amputare haud potuerunt, quippe nondum exortas. Adeoque fides ista sic explicata in istis VI. Conciliis Oecumenicis non sufficit, quin

quin ultriorem explicationem Ecclesiam dare, atque ab eadem accipere Ecclesiae membra necesse fuerit, sitque in posterum (5) Insuper si ista fides sufficeret; interim tamen haereses & schismata circa res quae non sunt in istis Conciliis explicitè definitae, exorirentur, schismata illa & haereses vel, tolerandae forent in Ecclesia Catholica, vel tollendae? tolerandas non dicent: id enim absurdum foret dicere: cum nunquam Ecclesia haereses & schismata toleraverit, quin protinus Oecumenicis Conciliis in prima quasi radice illas succiderit. Si autem essent tollendae, non poterunt aliter tolli, nisi per novam explicationem & decisivam sententiam Ecclesiae, quae sola *columna est & firmamentum veritatis*, & debet exorientibus de novo schismatibus; quae ad finem mundi existent, veram sententiam Controversarum rerum dare, quam quilibet qui non Ethnicus & Publicanus audire vult, recipere tenetur. (6) Denique hi Theologi agnoscunt de facto non paucos errores & schismata in fide post illa VI. Concilia per tot secula exorta esse. Quæro igitur vel illi errores ab Ecclesia rectè ac legitimè rejecti & condemnati sunt, aut adhuc condemnabuntur, vel non rectè ac legitimè; si rectè ac legitimè, Ergo illi errores non sunt in illis VI. Oecumenicis Conciliis rejecti. Ergo aliquid à fidelibus credi debet, quod in illis VI. Conciliis non est explicatum. Ergo ulterius non sufficit ad unitatem fidei, fidem illam solum tenere, quae in VI. illis Conciliis explicata. Si autem non rectè ac legitimè rejecti sunt illi errores. Ergo necesse est dicere à tempore illorum VI. Oecumenicorum Conciliorum Ecclesiam defecisse, quia non fuit Ecclesia quae rectè ac legitimè novos illos errores exsurgentes rejecerit, aut rejicere potuerit, aut possit. Ex his igitur patet omnino è re fore, ut illarum rerum quae nondum sunt definitae in VI. Conciliis Oecumenicis tractatio reassumeretur, errores si qui forent, demonstrarentur, erantes in viam veritatis reducerentur. Sic tandem speranda vera Unio, Pax & Concordia Ecclesiarum. Atque sic erimus Unum, nimirum unum credentes, unum sentientes; unum volentes, in fide unâ & Charitate Catholicâ.

VII. Exinde verò non sequitur, ideò, quòd non sint Ecclesiae VII. Manet
Unae, falsò credi *Unam Catholicam & Apostolicam S. Ecclesiam.* tamen Ec-
Nam non est Ecclesia Catholica aestimanda ex titulo aut numero clefia Catho-
liea una,

quamvis o-
borinatur
nonnunquam
schismata.

membrorum seu partium Ecclesiæ, quorum numerus & titulus sanè obortis schismatibus & Tyrannis variat, & ipso prædicente Christo decrevit, manet tamen Ecclesia Catholica, quæ una est Fide & Charitate. An non tempore Arianismi totus ferè Orbis visus fuit factus Arianus, Ergo ne tum temporis credi non potuit una Catholica & Apostolica Ecclesia? Ergo schismata & hæreses illam Ecclesiam Catholicam quæ una & sancta est, nec unquam interitura, funditùs tollent? Hoc sanè esset absurdum, contraque verba Christi qui prædixit, contra illam *non prevalituræ portas inferi*, id est, adversarios ac hostes ab ipsis inferis contra illam excitatos, ut sunt hæreses & schismata.

VIII. Non
impediunt
Compositionem Amicam Ecclesiarum Pacta & transacta.

VIII. Quod *Pacta & transacta* attinet, quibus nostræ Ecclesiæ & Romana invicem à se avulsæ sunt, deplorandam dico magis esse istam avulsionem, quàm approbandam, quam quidem injuria tristissimorum tum temporum malè suavit, attamen Pacta ista & transacta huic compositioni Ecclesiasticæ, quam hic intendimus, obicem nullo modo ponere possunt, potius suadent, quin jubent. Transactio Passaviensis quæ fundamentum status separati Ecclesiarum nostrarum certè jubet *Compositionem controversæ religionis amicam*. Verba superius citata Cap. 7. benevolus Lector legat.

IX. De bonis Ecclesiasticis secularizatis.

IX. At dicet aliquis: *Si unio nostrarum Ecclesiarum cum Romana Ecclesia fieret, Romanus Pontifex jus suum repeteret: repeteret tot bona olim Ecclesiastica, quæ jam per pacta & transacta in manus Serenissimorum Principum cessere quæ nunquam Principes in ærarij sui damnum adimi sibi patientur. Urgebit celibatum, dimissionem uxorum præsertim illarum quas inviduitate duxerunt, & quis illis liberis quæ illarum de subsidiis vivendi, victu, & amictu prospiciet?* Respondetur Omnino æquum est, jus suum cuique tribuere, nec Romano Pontifici illud denegandum, quod ipsi Legitime competit. Bona Ecclesiastica quæ olim fuerunt, nunc autem ærario Principum adscripta, jure gladij & pactorum acquisita, & jam secularizata, non putamus Romanum Pontificem pro suâ quâ pollet prudentiâ repetiturum; *frui concedet iis ad quas admissi sunt possessionibus; Nihil iis vel decedere, vel adimi cupiet. Neque enim fas est ut agnita professaque*

que veritas cuique detrimento hisce in bonis sit. Favens adeò Mater Ecclesia Catholica, ut non tantum compositione admissa, quicquam in facultatibus externis damni perpeffuri sint, sed magnum etiam ad opes fortunasque familiarium cum locupletandas, tum stabiliendas habituri adjumentum. i

X. Ita & de Uxoribus dicendum, quas dimittere Romanus Pontifex aut Ecclesia Romana, prout bene speramus, nunquam mandabit, quippe & in Ecclesia Orientali etiam in illis partibus, quæ Romanæ Ecclesiæ sunt Unitæ, Uxorem ducere ac habere concessum fuit, olim & nunc est. Vidui autem Clerici S. Pauli consilium non repudiabunt. *Nam qui cum Uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est, qui sine Uxore, sollicitus est quæ sunt Domini.* Sic denique ex liberalitate piorum Principum, & aliorum DEUS Clementissimus, qui nec passerem derelinquit, nec corvorum pullos, liberis istis & orphanis gratiosissimè prospiciet, modò quætat *primum Regnum DEI & justitia ejus, cetera omnia adjicientur eis.*

X. De Uxoribus Clericorum Protestantium.

i. J. Masen. in Goncord. Meditat. par. 2. præmunitione 3, p. 16. k. 1. Cor. 7

EPILOGUS

PAucula hæc sub funto Catholicæ Ecclesiæ ac Virorum *qui solliciti sunt servare unitatem spiritûs, vocati in una spe vocationis.* Quamobrem obsecro vos omnes fratres per Nomen Domini nostri *JESU CHRISTI, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.* Obsecro atque iterum iterumque obtestor Universos, *si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas Spiritus, si qua viscera miserationis, implete gaudium meum (Gaudium Apostoli Pauli, quin ipsius Christi Domini) ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes id ipsum sentientes. Quæ pacis sunt sectemur omnes, & quæ adificationis sunt in invicem custodiamus.* Quod tum confido fiet cùm fuerimus homines bonæ Voluntatis, quibus in terris Pax ad cunas recens nati Principis Pacis à Cœlesti militia denunciata.

1. Cor. 1.

Philip. 2.

Rom. 14.

v. 19.

Ad extremum DEUM Pacis atque Unitatis Auctorem Universi invocemus ardentissimis precibus, velit pro sua immensa sapientia & bonitate Ecclesiæ Gubernatorum ad hoc Pacis & Concordiæ negotium mentes illuminare, Voluntates accendere, omnes fideles in Unitate fidei & charitate componere, ut hîc in terris omnes simus *Cor unum, & anima una, in Uno Mediatore JESU CHRISTO, qui modo habemus unam fidem, unum Dominum, unum baptisma, simusque in Uno Ovili sub uno Pastore; hîc in terris transitoria cum Militante, & tandem in Cælis cum Triumphante Ecclesiâ, æterna Pacis beatitudine gavisuri! Fiat! Fiat!*

INDEX RERUM

Hoc Libro contentarum.

- A** Gatho Rom. Pontif. recurrerebat ad Apostolica prædecessorum definita, & eorum fidem traditam. 42
- Amicam Compositionem fidei inter Romanos & Protestantes, tentavit Cassander & de Dominis. 44
- Tentarunt & ex Evangelicis Lutherani. 46.
- Item ex Reformatis. *ibid.*
- Item ex Romanis. *ibid.*
- Quin & Romani Pontifices per Concil. Trid. *ibid.*
- Amica Compositio aliquarum præcipuarum Controversiarum fidei adfertur. 66
- Artemonis & Arij, hæresis convicta ab Ecclesia antiquitate & SS. PP. testimoniis. 42
- Athanasius testatur, se cognitionem & sensum scripturarum à Magistris divinitus afflatis habuisse. *ibid.*
- B**asilii & Nazianzenus intelligentiam scripturæ, non ex propria præsumptione, sed ex majorum scriptis & auctoritate sequebantur. 42
- Bona Ecclesiastica Clericorum secularizata non impediunt Pacem inter dissidentes Ecclesias. 86
- C**oncilia Generalia & Unanimis consensus Patrum demonstrant quæ sit fides Ecclesiæ Catholicæ. 36
- Hæc repræsentant Universam Ecclesiam. *ibid.*
- Ab eisdem non esse appellandum docent Patres. 37.
- Quibus non assentit, pro hæretico habendus. *ibid.*
- Prima Concilia IV. Gregor. M. sicut
- 4 Evangelia venerabatur. *ibid.*
- in Concilio Ephes. SS. PP. sententiæ in medium proferebantur. 42
- Concilium Tridentinum num pro privato habendum? 47
- Concilium seu Synodus quomodo instituendum? *ibid.*
- In Conciliis Universalibus quis Præses esse debeat. 52
- Confessio Augustana non vult ut Ecclesia eidem addicta separetur ab Ecclesia Romana. 19
- Controversias Romanos inter & Protestantes, adeo esse differentes, ut nullo modo componi queant, non est credendum. 64
- Cyrillus in Concil. Ephes. sacrosanctæ antiquitati consentaneus judicatus. 37
- D**octor Catholicus quis verus? 39
- Doctoribus privatis aliorumque scientiæ non nimis tribuendum. 41
- D. Christ. Drejerus laudatus à cura pacis & concordie in Ecclesia. 45
- Dissidentes Ecclesiæ non sunt eo ipso unitæ, quia idem symbolum cum explicatione VI. Conciliorum Oecumenicorum tenent. 83
- Dissensus & odium inter dissidentes tolletur amica compositione. 84
- E**cclēsia Christi ab omnibus creditur una &c. 1
- Eaque Visibilis necessario. *ibid.*
- Non solos duntaxat Electos completur. 2
- In Varios dissidentes Coetus scissa. *ibid.*
- Causæ hujus scissionis. 3
- Extra hanc Ecclesiam nulla salus. 4
- M Eccle-

Ecclesiæ Unius Vera fides Symbolo	Præsertim schismate oborto.	<i>ibid.</i>
Apost. tanquam Compendio continetur.	Fidei profectus non mutetur, etsi amplificetur.	40
Nullum in Ecclesia dogma novum, & cum tota antiquitate pugnans recipiendum.	In fide non novitatibus sed antiquitati insistendum.	41
Ecclesia discissa in Occidentalem & Orientalem, hæ in alias.	Fides quo sensu sola justificet.	67
Ecclesiæ Orientalis status deplorandus.	Quo sensu per peccatum amittatur.	69
Ecclesiarum Occidentalium Unionis promotio non est contra S. Scripturam, neque contra praxim &c.	Fideles quo sensu certi sint de salute æterna.	70
18. & seq.	G Ræcarum mira obstinatio.	13
Nihil contrarium fidei Ecclesiæ Catholicæ dicendum.	Georgius Calixtus enituit in studio pacis Eccles.	45
Ecclesia Catholica contra hæreticos recurrebat ad antiquitatem & SS. Patres.	Godefredus Hotton egit de pacificatione Ecclesiæ.	<i>ibid.</i>
41. 42.	Gregorius Cassander tentavit compositionem controversiarum amicam non fausto successu.	<i>ibid.</i>
Errore aliquo in Ecclesia obrepente & eodem ex S. Scriptura sese defendente, statim interpretando eandem, majorum sententiæ congregandæ.	Gregorius Nazianzenus tam ab Ariani quam Catholicis dirè & immeritò reprehensus.	<i>ibid.</i>
An in Eucharistia sit Transmutatio substantialis.	H Adrianus Jungius scripsit de pace & concordia Ecclesiæ.	<i>ibid.</i>
74	Hæretici Ecclesiæ dant ansam ut nova nomina invenire debeat, non dogmata.	9
An sub utraque specie Laicis danda.	Hæreticorum est semper addere aliquid fidei.	11
75	Hæretici & Schismatici non audiendi, etsi meris Scripturæ vocibus loqui videantur.	14
Ufus unius etiam in purioribus seculis probatur.	Hormisda in explicatione Mysterij Incarnationis Domini provocat ad Veterum definita.	42
77	I acobi Masenij S.S. Meditata Concordia pro pace Ecclesiæ.	46
An in Eucharistia detur Sacrificium novi Testamenti.	Innocentium I. Rom num Episcopum Orientales Episcopi in dubiis rebus fidei consuluerunt, non ut nova præcepta daret, sed tradita à Petro Rom. Ecc.	42
<i>ibid.</i>	Joannes Matth. Episcopus Stregnenfis	<i>ten-</i>
F idei Unitas includit sanctitatem morum &c.		
5		
Ex hujus defectu exorta schismata.		<i>ibi.</i>
Fides Catholica sufficienter in VI. Oecumenicis Conciliis priorum seculorum declarata.		15
Idque solum contra illius temporis hæreticos.		16
Fides Catholica, munienda Legis auctoritate & Ecclesiæ.		38
In Fide sequenda Universitas, antiquitas, consensus,		<i>ibid.</i>

tentavit amicam compositionem in
Controversiis fidei. 45

Joannes Franciscus Hackius S. J. nunc
temporis claret in opere pacis Ec-
clesiæ stabiliendo. 46

Leo Pontif. & Concil. non recedunt
à veterum PP. traditione. 42

Lex seu præcepta quo sensu non pos-
sint impleri. 69

Libri symbolici apud Protestantes
quo loco habendi. 59

Libri Symbolici in Prussia ad Concilia
& SS. PP. præter scripturam pro-
vocant in fidei articulis. 42

Liberum arbitrium ad bonum super-
naturale quo sensu habeat homo. 69

Lutherus negat suas Ecclesias in ullo
articulo fidei dissentire ab Ecclesia
Romana Catholica. 19

Apud Lutheranos Spiritus S. dona ex-
traordinaria exspirasse dicunt ali-
qui. 58

Defectus alij in Ecclesia Lutherana à
Luthero & aliis enumerantur. 60

Lutherus agnoscit, quod si Mundus
diutius steterit, propter diversas
Scripturæ interpretationes, ad con-
servandam fidei unitatem, debeamus
Conciliorum decreta recipere. 42

Marcus Antonius de Dominis defu-
davit in studio amicæ compo-
sitionis Controversiarum fidei. 44

Moguntinus Elector cum Augusto
Principe Brunsvic: Anno 1646. insti-
tuere colloquium pacificum. 45

Moses Amyraldus de ratione pacis in-
ter Evang. *ibid.*

Obstinatio Schismaticorum & hæ-
reticorum. 13

Olivæ Ramus de Pace in Ecclesia ine-
unda Episc. Stregnenfis. *ibid.*

Opera bōa quomodo sint meritoria. 68

Origenes parvi pendens antiquā Chri-
stianæ Religionis simplicitatem, non
in omnibus pro Catholico habetur. 39

Pacifica collatio & colloquium in-
stituendum. 56

Et quibus conditionibus. *ibid.*

1. Si pacifico animo agatur, ac debita
cum modestia. 57

2. Si relegentur quæstiones quæ poti-
us ad vexamen quàm rerum fidei
examen spectant. 58

3. Si studium partium vitetur. *ibid.*

4. Si nulli parti error aut hæresis absq;
sufficienti discussione impingatur. *ib.*

5. Si faciles simus in verbis, modò in
re conveniamus. *ibid.*

6. Si haud nimium tribuamus nostris
Doctoribus, Libris Symbolicis, &
cœtibus. *ibid.* (61

7. Si quæstiones fidei distinguerentur.

8. Si status Controversiæ accuratè con-
stitueretur. 62

9. Si in sententiis examinandis inten-
tionem Auctorum bene perspe-
ctam haberemus. *ibid.*

10. Si in sententiis examinandis S. Scri-
ptura sit regula & norma, juxta sen-
sum tamen Ecclesiæ Catholicæ. 63

11. Si Sessiones Collationum tam diu
protrahantur, donec plenariè veri-
tas sententiæ enodetur. *ibid.*

12. Si is qui manifestæ veritati repug-
naret ex pertinacia, modestè ad veri-
tatem agnoscendam urgeretur; aut
si nollet, pro incorrigibili & perverso
haberetur. 64

13. Si nulli parti sit licitum quidquam
typis vulgare, antequam Acta sint
collata & comprobata. *ibid.*

14. S. Patres Ecclesiæ divinâ Providentiâ
primis illis sæculis dati. 7

Per

Per illos pura Christi doctrina conser-
vata & posteritati propagata. 8

Pontificem Rom. debere esse Præsi-
dem in Conciliis. 52. & seq.

Pontifici Rom. Primatus Ordinis con-
ceditur à Lutheran. 52. 81

Primatus Ecclesiæ Petro & Rom. Pontif.
à SS. PP. & Conciliis conceditur. 79

Non tantum illi Primatus Ordinis sed
& Jurisdictionis concedendus. 80

Idque probatur ex Libris Symbolicis
Luther. & Reform. 81

Protestantes concedunt, res fidei con-
troverfas juxta vetera instituta de-
cidendas esse. 42

Romana Ecclesia à SS. Patribus lau-
datur. 18

Cum illa unita tot Imperia, Regna at-
que Reges. *ibid.*

Cui & nunc meritò dissidentes uniri
deberent. *ibid.*

In Romana Ecclesia esse fidem Catho-
licam in sensu Catholico testantur
Theologi Protestantes. 15. 17

Reformati ab Unione cum Ecclesia
discrepare se haud velle testantur. 15

Religionē non quā vellemus ducere,
sed quā illa ducit sequi debemus. 39

Sacramenta quot sint, & quo sensu
duo. 71 & seq.

SS. Patres agnoscunt septem Sacra-
menta. 73

S. Scriptura quo sensu Norma & Ju-
dex. 66. Quo sensu item clara? *ibid.*

Sanctos beatitudine frui apud DEUM
probatur. 70

Illorum preces apud Deum valere. 71

In priore ævo Ecc. illos invocarunt. *ib.*

Sancti in hac vita absentia & futura nō
minùs quā presentia videre possunt. 72

Quid ni & in Cœlo. *ibid.*

SS. Animas sæpius hominibus appa-
ruisse. *ibid.*

Schisma quantum malum? 25

Schisma non est introducendum pro-
pter mores in Ecclesia corruptos. 26

Nec propter ritus & Ceremonias. 27

Nec propter errorem in articulis non
fundamentalibus. 27. & seq.

Nec propter everisionem fundamenti
per solam consequentiam. 29 & seq.

Manet Ecclesia Catholica Una, quam-
vis oboriantur Schismata. 85. & seq.

Spiritus S. Processio & à Filio probatur
Concil. & SS. PP. testimoniis. 12

Stephanus Rom. Pontif. omnia qua fi-
de à Patribus suscepit, eadem filiis
consignare voluit. 39

Symbolo Apostolico fides contenta in
sensu Universalis Eccles. intelligenda. 5

Alias ab hæreticis in proprium sen-
sum trahitur. 6

Hinc juxta SS. Ecclesiæ PP. & Doct.
explicationem intelligenda. *ibid.*

Qui repudiata Ecclesiæ autoritate
sensum Veterē Catholicū non recipit,
non integrū fidei Symbolū recipit. 10

Vincentij Lyrinensis comonitorium
adversus hæreson profanas novi-
tates præclarum opus. 38. 39

Vladislaus IV. Rex Poloniæ Colloqui-
um charitativum Torunij instituit
pro compositione Controversiarum
fidei. 45

Unitatis studium non omittendū. 48

Ejusdē impedimenta removenda. *ibi.*

Wallenburgici claruerunt in ami-
ca compositione. 46

Wilhelmus Hassiæ Landgravius con-
vocatis Theologis Marburgensibus,
& Rintellensibus quæsit Pacem in-
ter dissidentes Protestantes. *ibid.*

F I N I S

Praetorius, Matthaeus,

Tuba Pacis Ad Universas Dissidentes in Occidente Ecclesias Seu Discursus
Theologicus De Unione Ecclesiarum Romanae & Protestantium Necnon Amica
Compositione Controversiarum Fidei Inter hosce Coetus, In Dei O. M. quam
maximam Gloriam, Universae Jesu Christi Ecclesiae bono exhibitus

Coloniae 1685

4 Asc. 844

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10223474-2

VD17 12:107008A